c h i l i e

HOȚII

DRAMĂ

In romîneşte de N. ARGINTESCU-AMZA

[1] *In tyrannos*

MAXIMILIAN VON IUOOR, *conte*
KARL 1
> *fiii săi*
FRANZ j
AMALIA VON EDELRBICH
SPIEGELBERG \
studenți libertini,
apoi tîlhari
SCHWEIZER
GRIMM
RAZMANN

PERSOANELE

SCHUFTE RLE
ROLLER
KOSINSKY
SCHWARZ

m

HERMANN, *bastard de nobil*
DANIEL, *slujitor la contele von Moor*
PASTORUL MOSER
UN PREOT
CEATĂ DE TILHARI
FIGURANȚI

[1] împotriva tiranilor. (în limba latină în original) (n. r.).

Acțiunea se petrece în Germania, într-un răstimp de aproape doi ani.

Quae medicamenta non sananl, jerrum sanat, quae ferrum non sanat, ignis sanat.

ACTUL ÎNTÎI

S C E N A 1

în Franconia. O sală în castelul familiei Moor. ***Franz, bălrînul Moor.***

FRANZ: Tată, te simţi într-adevăr bine? Arăţi atît de palid.

MOOR: Mă simt foarte bine, fiul meu.—Aveai ceva să-mi spui?

FRANZ: Da, tocmai a venit poşta — iată o scrisoare trimisă de prietenul meu din Lipsea...

MOOR *(cu nesaţ):* Veşti despre fiul meu Karl?

FRANZ: Mda, mda!... Veşti, desigur. însă mi-e teamă — nu ştiu zău — dacă — mă tem să nu dăunez sănătăţii dumitalc... te simţi într-adevăr în puteri, iubite tată?

i Ceea ce nu poate fi vindecat cu leacuri, vindecă fierul, ceea ce nu poate fi lecuit cu fierul, vindecă focul.'(în limba latină în original) (n. r.).

MOOR: Ca peştele în apă! Veşti despre fiul meu? — Dar de ce te îngrijorează starea sănătăţii mele? Mă-n-trebi pentru a doua oară.

FRANZ: Dacă ai fi cumva bolnav, dacă ai cea mai uşoară bănuială, **câ** te-ai putea îmbolnăvi, atunci îngăduie-mi să ira-ţi. răspund. N-aş vrea să vorbim decît în clipa potrivită. *(Mai mult pentru sine).* Asemenea \«şti nu sînt pentru un trup şubred.

MOOR: Doamie, doamne! Ce-mi va fi dat să aud?

FRANZ: Intîi îţi cer îngăduinţa să-mi întorc privirile o clipă, să vărs o lacrimă de compătimire; e vorba de fratele meu pierdut. Ar trebui să amuţesc pentru totdeauna-—-doar e fiul durnitale; ar trebui s-ascund de-a pururi ticăloşia lui — este doar fratele meu. Dar îţi datorez supunere: voi vorbi. Aceasta este adevărata mea datorie — tristă datorie! îţi cer însă iertare.

MOOR: Ah, Karl, Karl! Dacă ai şti tu cum se frînge inima mea de tată din pricina purtării tale. O singură veste bună de la tine mi-ar prelungi viaţa cu zece ani — m-ar umple de voioşia tinereţii — în vreme ce, vai, fiecare veste amară înseamnă înc-un pas spre mormînt!

FRANZ: Dacă-i aşa, bătrîne— rămîi cu bine! Altminteri, chiar astăzi ar trebui să ne smulgem părul deasupra sicriului dumitale. Adio!

MOOR: Stai! Un ultim pas mai e doar de făcut! — împlinească-i-se voia! *(Se aşază.)* Păcatele străbunilor sînt osîndite pînă într-al treilea şi al patrulea neam. — Lasă-1 să desăvîrşească treaba-n-ceputâ!

FRANZ *(scoţînd o scrisoare din buzunar):* Cunoşti pe cel care-mi scrie. Iată! Aş da arătătorul de la mîna dreaptă să pot spune că este un mincinos, un mincinos negru la suflet, un otrăvit — dar reculege-te şi iartă-mă că nu-ţi pot da scrisoarea s-o citeşti singur. Nu-i îngăduit încă să afli tot.

MOOR: Tot, tot —- fiul meu. Nu cer cruţare!

FRANZ *(citind):* „Lipsea 1 mai. — O datorie sfîntă mă îndeamnă să n-ascund nici una din isprăvile fratelui tău, dragă prietene. Altfel, nevinovatul meu condei n-ar fi niciodată în stare să te chinuie atît. Din nenumăratele tale scrisori, mi-am putut da seama în ce măsură astfel de veşti străpung inima ta de frate. Parcă te văd, vărsînd şiroaie de lacrimi, pentru ticălosul, nemernicul..." *(Bătrtnul Moor îşi ascunde faţa în mîini.)* Iată tată, nu-ţi citesc lucrurile cele mai cumplite, ■—• „vărsînd şiroaie de lacrimi pentru ticălosul" — ah, au curs lacrimi, au curs şiroaie pe obrajii aceştia plini de compătimire. — „Mise pare că văd aievea pe bătrînul, pe cucernicul tău părinte, pălind de moarte!" — o doamne, dumnezeule, încă n-ai auzit nimic şi eşti galben ca ceara.

MOOR: Mai departe... mai departe!

FRANZ: „Pălind de moarte, clătinîndu-se în jilţul său, gata să cadă, blestemînd ziua în care a auzit pentru întîia dată cuvîntul „tată". N-au putut să-mi mărturisească totul; din cele cîteva lucruri aflate, la rîndu-mi, îţi spun doar cîteva. Se pare că fratele tău a-ntrecut măsura ticăloşiei; eu, cel puţin, nu-mi pot închipui grozăvii mai mari decît cele făptuite de dînsul — dacă nu cumva, geniul său de netrebnic nu depăşeşte cu mult, imaginaţia mea. Ieri către miezul nopţii, a luat o mare hotă-rîrc •—■ după ce făcuse datorii de patruzeci de mii de ducaţi" — frumuşei bani de buzunar, dragă tată! —„după ce a necinstit pe fiica unui bogat bancher, după ce, în duel, a rănit de moarte pe iubitul ei — un tînăr cumsecade, de bună condiţie — a luat hotărîrea să scape de mîna justiţiei, fugind împreună cu alţi şapte tineri, destrăbălaţi de dînsul." Tată! Pentru dumnezeu, tată! Nu ţi-e bine?

MOOR: Ajunge! Opreşte-te, fiul meu!

FRANZ: Te voi cruţa, tată—• „au fost trimise pe urmele lui mandate de urmărire. Cei năpăstuiţi de dînsul cer răzbunare. Pe capul său a fost pusă

o sumă de bani — numele familiei Moor..." Nu! Bietele mele buze nu pot ucide un tată! *(Rupe scrisoarea în lucă\i.)* Iată, nu da crezare! Nu crede un singur cuvint. **MOOR** *(plînglnd amarnic):* Numele meu! Numele meu nepătat!

FRANZ *(îl cuprinde în braţe):* Karl! Frate nemernic, nespus de nemernic! Am presimţit acestea din copilărie — de pe eînd era un băieţandru şi dădea fără astîmpăr tîrcoale fetelor; cînd se zbenguia pe uliţă cu haimanalele şi bătea cîmpiile şi coli-

nele cu toți neisprăviții; fugea de biserică, cum fuge un răufăcător de temniță și zvîrlea grămadă gologanii, pe care-i lua de la dumneata, în pălăria celui dintîi cerșetor ce-i ieșea în cale; — în vreme ce noi ne înălțăm sufletele cu rugăciuni cucernice și sfinte predici! Am presimțit-o de atunci de cînd citea isprăvile lui Iulius Cezar și ale lui Alexandru Maehedon, și ale altor păgîni nelegiuiți, cu mai mare desfătare decît istoria pocăitului To-bias. De o sută de ori te-am prevenit — căci dragostea mea pentru dînsul era îngrădită de datoria mea de fiu — ți-am spus că băiatul acesta ne va prăvăli pe toți în mocirla rușinii! Oh, dacă cel puțin n-ar purta numele de Moor! Dacă inima mea n-ar zvîcni atît de fierbinte pentru dînsul; nelegiuită iubire, pe care n-o pot stinge în pieptul meu și de care va trebui să răspund încă o dată înaintea judecății dumnezeiești. **MOOR:** Vai, nădejdile mele! Minunatele mele visel **FRANZ:** Te-am prevenit doar. Spiritul înflăcărat ce arde în acest băiat — spuneai de fiecare dată — îl face nespus de simțitor, pentru tot ce înseamnă măreție și frumusețe; sinceritatea lui, ce face ca-n-treg sufletul să i se oglindească în priviri; gingășia simțirii lui, din pricina căreia, simpatia fierbinte față de toate suferințele altora îi înlăcrimează ochii; curajul bărbătesc ce-1 înaripează, înălțîn-

1 Dragostea a făcut asta! (In limba franceză în original) (n.r.).

du-1 pe crestele stejarilor seculari, ce-1 mînă în goană peste șanțuri și zăplazuri, peste valurile înspumate; ambiția copilărească, cerbicia de neînvins și toate celelalte virtuți minunate, strălucitoare, care încolțeau de pe atunci în „băiețașul tatii" — toate acestea, spuneai, vor face cîndva din el un înflăcărat prieten, un cetățean destoinic, un erou chiar — om însemnat, foarte însemnat! Acum privește, tată! — Spiritul cel înflăcărat a crescut, s-a-mplinit, a prins puteri și poartă roade neasemuite. Privește! Sinceritatea — ce drăgălaș se preschimbă în obrăznicie; privește cum gingașa lui simțire îl face să uguie ca porumbelul, cînd e vorba de vreo dezmățată; cît de simțitor a devenit pentru nurii tîrfelor; privește cum geniul lui înflăcărat, în șase anișori, a izbutit să-i mistuie toată măduva trupului, încît astăzi a devenit un cadavru viu, gdnit de colo pînă colo; iar lumea privește și spune: *„Cest l'amour qui a fait ca/"*[1]

[1] Da! Privește cum spiritul lui cutezător făurește planuri, le aduce la îndeplinire; planuri față de care isprăvile unui Cartouche sau Howard par nimicuri! — Ce se va întîmpla însă cînd acești muguri fără seamăn vor ajunge în deplină putere! — căci nu poți cere desăvîrșirea la o vîrstă atît de fragedă; tată, poate că vei trăi de ajuns, să-1 poți vedea sălășluind în sfînta liniște a codrilor în fruntea unei armate, gata să ușureze pe bietul călător obosit, de jumătatea pungii lui, pentru a-i face călătoria mai puțin anevoioasă! Poate că

'nainte de a coborî în mor-mînt, vei putea face un pelerinaj la monumentul lui, înălțat sus, între cer şi pămînt; — poate, oh, tată, iubite tată! — mai bine caută-ți un alt nume; altminteri, tejghetarii şi haimanalele te vor arăta cu degetul după ce vor fi văzut în piața

mare din Lipsea „portretul" domnului fiului du-mitale.

MOOR: Şi tu, Fianz **?** Şi **1u?** Vai, copiii mei! Cum îmi sfîşiați inima!

FRANZ: Vezi, aşadar, că şi eu pot fi plin de duh; dar verva mea seamănă cu înțepătura scorpionului!... Şi eu, Franz, omul de rînd, spiritul sec, omul rece, lăsînd k o parte celelalte gingaşe porecle mai mărunte, pe care contrastul dintre mine şi dînsul ți le sugera — cînd îl ridicai în brațe sau cînd te ciupea de obraji — acest Franz va muri cîndva între zidurile castelului şi va putrezi şi va fi uitat; în vreme ce faima de spirit universal a celuilalt va zbura de la un capăt al pămîntului la celălalt! Hal Pronie cerească! Cu mîini împreunate, îți mulțumeşte recele, uscatul Frânz, inima de piatră— oh, că nu l-ai făcut aidoma cu celălalt!

MOOR: Iartă-mă'—copilul meu; nu te mînia pe bă-trînul tău tată, atît de crunt înşelat în nădejdile lui. Dumnezeu, care mă face să vărs lacrimi din pricina lui Karl, mă ajută prin tine, Franz, să şterg aceste lacrimi.

FRANZ: Da, tată, Franz va şterge lacrimile din ochii dumitale. îmi voi pune viața în joc, s-o prelungesc pe-a dumitale. Viața dumitale este pentru mine un oracol, de care țin seama la fiece pas; o oglindă în care privesc în fiece clipă; — nici o datorie nu mi se pare îndeajuns de sfîntă încît sa n-o caic în picioare, în clipa în care este în joc prețioasa dumitale viață — mă crezi, tată?

MOOR: Fiul meu, ai mari datorii de îndeplinit — bunul dumnezeu să te binecuvînteze pentru tot ceea ce tu ai fost şi vei fi pentru mine!

FRANZ: Acum, spune-mi, tată, dacă n-ar trebui să-l numeşti fiul dumitale — n-ai fi mai fericit?

MOOR: Taci, taci! Cînd moaşa mi l-a dat în brațe, l-am înălțat către ceruri, strigînd: „Sînt un om fericit!"

FRANZ: Astfel ai vorbit atunci. Te-ntreb acum: ai găsit fericirea? — Acum ai fi în stare să pizmu-ieşti pe cel mai năpăstuit dintre țăranii dumi-tale, că nu este părintele acestui copil. Vei purta povara grijilor, atîta vreme cît vei avea un asemenea fiu. Ba, aceste griji vor creşte, şi-ți vor **ma**cină viața.

MOOR: Da, în ce stare m-a adus. Parcă-s de optzeci de ani.

FRANZ: Aşadar — mai bine lipseşte-te de un asemenea fiu.

MOOR *(tresărind):* Franz! Franz! Ce vrei să spui?

FRANZ: Oare nu dragostea ce-i porţi îţi pricinuieşte întreaga dumitale mîhnire? Fără această dragoste, dînsul n-ar mai însemna nimic pentru dumneata. Fără această dragoste blestemată, nelegiuită, ar putea fi socotit mort — ca şi cum niciodată nu s-ar fi născut. Nu sîngele, nu trupul nostru, inima face din noi părinţi şi fii. Dacă nu-1 mai iubeşti, atunci această făptură monstruoasă nu va mai fi fiul dumitale; chiar dacă ar fi fost tăiat din carnea dumitale. Pînă acum, l-ai iubit ca pe propriii dumitale ochi; dar scriptura spune: „Dacă te supără ochiul tău, scoate-1 pre dînsul şi-1 zvîrle".

, E mult mai bine să ajungi în rai cu un singur ochi, dccît cu amîndoi în iad. E mult mai. bine să intri în rai, fără copil, decît să ajungeţi amîndoi, tată şi fiu, în iad. însăşi dumnezeirea grăieşte astfel.

MOOR: îmi ceri să-mi blestem fiul?

FRANZ: Nu! Nu! — Să nu-ţi blestemi fiul! Nu! Dar ce-nţelegi prin: fiul dumitale? Pe acela căruia dumneata i-ai dat viaţa şi care-şi dă toată osteneala s-o scurteze pe a dumitale?

MOOR: Da, da. E foarte adevărat. Judecata cerească s-a abătut asupra capului meu. Domnul a poruncit-o !

FRANZ: Vezi, aşada.r, cu cîtă gingăşie se poartă copilul cu osebire răsfăţat? Din pricina simţirii părinteşti, te poate sugruma. Din pricina dragostei, te poate ucide: mituieşte inima dumitale de părinte, ca să-ţi poată veni de hac. Dacă dumneata încetezi să mai trăieşti, dînsul devine stăpînul bunurilor dumitale şi rege al pornirilor sale ticăloase. Zăgazul a pierit; şuvoiul poftelor sale destrăbălate se poate dezlănţui nestingherit. Inchi-puieşte-te în locul lui. De cîte ori n-a dorit dînsul ca tatăl său — ca fratele său — să zacă sub pămînt — deoarece stau necruţători în calea ne-măsuratelor lui pofte. înseamnă oare aceasta dragoste pentru dragoste? înseamnă oare recunoştinţă de copil faţă de blîndeţea părintească? Dacă el jertfeşte, precum vezi, zece ani din viaţa dumitale pentru neruşinata gîdilitură a unei clipe des-frînate? Dacă pentru un ceas de voluptate pune în joc faima străbunilor săi, faimă nepătată vreme de şapte veacuri? Este acesta fiul dumitale? Răspunde! Poate fi numit fiul dumitale?

MOOR: Un copil făr'de inimă! Ah, totuşi copilul meu! E copilul meu!

FRANZ: Copilul cel mai încîntător, cel mai drăgălaş! Preocuparea lui de fiecare clipă este să scape de părintele său. Oh! Dacă ai fi în stare să înțelegi! Dacă ți-ar cădea de pe ochi păienjenişul ce-ți întunecă privirea! Tocmai indulgența dumitale îl întăreşte în ticăloşia lui. înlesnirile ce i le faci îndreptățesc faptele lui. Fără îndoială dumneata înlături blestemul ce stă să cadă asupra capului său; de aceea afurisenia va cădea asupra dumitale, tată!

MOOR: Ai dreptate! Ai dreptate! A mea-i întreaga vină.

FRANZ: Din paharul voluptății au băut mii şi mii de oameni. Cîți dintre aceştia nu s-au îndreptat prin pocăință? Chinul trupesc ce însoțeşte lipsa de măsură a omului nu este oare semnul voinței divine? Se cade, oare, să răstălmăcească omul, din cumplită slăbiciune, această voință, răsucind-o în folosul: lui? Trebuie părintele să nimicească, pentru veşnicie, zălogul încredințat de cer mîinilor lui? Gîndeşte-te bine, tată, dacă pentru cîtăva vreme îl vei lăsa pradă mizeriei, nu va trebui să pornească pe alt drum, cercînd să se îndrepte? Sau să rămînă acelaşi netrebnic, chiar în marea şcoală a mizeriei! Vai — vai de părintele care nimiceşte prin răsfăț pe sfetnicii celei mai înalte înțelepciuni! Aşadar răspunde, tată!

MOOR: îi voi scrie că mîna mea nu-1 mai ocroteşte de acum înainte.

FRANZ: Vei face un lucru cuminte, chibzuit!

MOOR: Să nu se mai arate înaintea ochilor mei.

FRANZ: Aceasta va avea o înrîurire mîntuitoare, poate.

MOOR *(cu duioşie):* ...pînă nu se va-ndrepta.

FRANZ: Da, da, desigur. Dar dacă va veni, ascunzîn-du-şi fața sub masca prefăcătoriei, dacă va izbuti să-ți cîştige mila şi iertarea prin linguşire — apoi, p-aici ți-e drumul! O va şterge, batjocorind slăbiciunea dumitale, la braț cu tîrfele!? Nu, tată, se va întoarce singur atunci cînd însăşi conştiința lui îi va spune că nu mai e vinovat.

MOOR: Bine. Ii voi^scrie aceste lucruri chiar acum.

FRANZ: Stai, tată! încă o vorbă. Mă tem că dezamăgirea dumitale te-ar duce la vorbe prea aspre. Să nu-i sfîşii inima! — Afară de aceasta, nu crezi şi dumneata că faptul de a-1 socoti vrednic să primească nişte rînduri scrise chiar de mîna dumitale ar putea să-1 facă să-şi închipuie că este iertat? Socot, tată, că-i mult mai bine să mă laşi să-i scriu eu.

MOOR: Da. Mai bine scrie tu, fiul meu. De altfel, vai — mi s-ar rupe inima dacă aş scrie eu... Scrie-i...

FRANZ *(repede):* Atunci, rămîne hotărît?

MOOR: Scrie-i c-am văisat lacrimi de sînge; nenumărate, nenumărate nopţi fără să-nchid ochii... Dar nu-mi împinge fiuL **la.** deznădejde...

FRANZ: Nu vrei să te **duci** să te culci, tată? Prea te-au obosit cele aflate.

MOOR: Scrie-i că inima-mi de părinte... Dar bagă de seamă, nu-mi împinge fiul la deznădejde... *(Păşeşte trist către ieşire.)*

FRANZ *(urmărindu-l cu privirea, rîde):* Fii liniştit, bă-trînel Nu-1 vei mai stiînge la pieptul tău niciodată— drumul e închis, precum e-nchis drumul dintre iad şi cer. L-arn smuls din braţele tale de mult. Cu mult înainte s-o fi voit tu; cînd nici n-o bănuiai măcar! — Aş fi, de bună seamă, un biet cîrpaci, dacă n-aş fi în stare să smulg un fiu din inima părintelui său, chiar dacă ar fi încătuşat acolo cu lanţuri de fier!-—-Am tras în jurul tău un cerc vrăjitoresc, un cerc dc blesteme peste care nu se mai poate trece — să-ţi fie de bine, Franz! — Copilul răsfăţat nu mai e! Hăţişul s-a luminat! Hîrtiile astea trebuiesc strînse cu grijă; oricine mi-ar putea recunoaşte cu uşurinţă scrisul! *(Culege bucăţelele de hîrtie.)* Mîhnirea va doborî în scurtă vreme pe moşneag — şi dînsei îi voi smulge pe-acest Karl din inimă, chiar dacă va trebui să-i jertfesc jumătate din viaţă.

Am prea multe drepturi să fiu mîniat pe natură;— pe cinstea mea, mă voi folosi de aceste drepturi precum se cuvine. — Pentru ce n-am ieşit eu cel dintîi din pîntecul mamei, pentru ce nu-s singurul copil al tatei? Pentru ce natura m-a-mpo-vărat cu atîta sluţenie numai pe mine? Nu zău, parcă aş fi fost plămădit la naştere din ultimele rămăşiţe. Pentru ce mi-a fost hărăzit mie acest nas de lapon; acest bot de maur, aceşti ochi de hotentot? Pe.legea mea, îmi vine să cred c-a strîns tot ce-a putut găsi mai slut, de la toate soiurile de oameni, mestecînd totul grămadă — şi din asta m-a plămădit pe mine. Moarte şi blestem! Cine a dat naturii dreptul să-i dăruiască lui lucruri de care pe mine m-a lipsit? înainte de a fi cineva născut, oare poate fi natura înduplecată, întoarsă din drumul- ei, prin linguşiri sau ocări? De ce a fost atît de părtinitoare natura? Şi totuşi, nu! Nu! 0 nedreptăţesc! Natura ne-a dăruit totuşi spiritul inventiv, ne-a părăsit goi, piperniciţi pe malul acestui ocean nemăsurat ce se cheamă: lumea! — înoate cine poate, iar cel ce-i prea greoi meargă la fund! Mie nu mi-a dăruit nimic. Ce voi fi în stare să fac mă priveşte numai pe mine. Fitecine are drepturi egale faţă de lucruri mici, ca şi faţă de lucruri mari. Pretenţiile unui om se ciocnesc cu pretenţiile altuia; poftele unuia, cu

poftele celuilalt; puterile se nimicesc astfel între ele. — Dreptul rămîne în mîna învingătorului. Doar stăvilarele puterii noastre sînt legile noastre! Da! Sînt anumite convenții încheiate pentru ca pulsațiile uriașei lumi să poată fi diriguite. Un nume nepătat!... Iată într-adevăr o monedă de preț, cu care poți face minunate învîr-teli, dac-o mînuiești cu istețime. Conștiință! — Da, da, strașnică sperietoare pentru a goni vrăbiuțele fricoase de la cireșii plini de roade! —Mai mult chiar, conștiința asta este un fel de poliță scrisă cu... dichisuri, de care, la nevoie, se poate folosi falitul! La urma urmelor, toate astea nu-nseamnă decît lăudabile îngrădiri ale societății, menite să țină în hățuri pe neghiobi; plebea— rămînă sub călcîi, pentru ca deștepții să poată huzuri mai bine. Fără îndoială, toate aceste convenții sociale sînt tare poznașe! Parcă ar fi pîrleazurile pe care țăranii mei mai iscusiți le fac de-a lungul pămînturilor lor, hotărnicind cîm-purile, să nu sară peste ele... vreun iepuraș! Pe legea mea! Mai cu seamă, un biet iepuraș! —

Dar prea cinstitul stâpîn dă pinteni armăsarului și trece în galop peste holdele culcate la pă-mînt. Sărman iepure! Ce rol nenorocit, să fii iepure, pe lumea asta. însă, prea cinstitul stăpîn are nevoie si dc **i6jvu.fi!** Deci, fars zăbava, toate astea la o parte. Acel ce nu se teme de nimic nu e mai puțin puternic decît cel de care toată lumea e-ngrozită. Astăzi este moda să purtăm catarame la pantaloni; în felul acesta, îi strîngi sau îi lărgești după voie. Ne rom croi, așadar, o conștiință după fasonul cel mai nou, ca să-i dăm frumușel drumul îndată ce ne vom mai îngrașă. Nu-i doar vina noastră! Poftiți, vă rog, la croitor! Am auzit nesfîrșite flecăreli despre o așa-numită... voce a sîngelui, care poate ameți capul unui om cumsecade 1 — E doar fratele tău 1 Cu alte cuvinte el a fost scos din același cuptor. E ca și tine 1 Se cuvine, deci, să-1 socoti lucru sfînt! Dar să privim nițel concluzia asta strașnic răsucită; de unde pînă unde vecinătatea trupurilor înseamnă și armonia spiritelor? Aceeași patrie înseamnă oare și aceeași simțire? Aceeași hrană duce oare la aceleași năzuințe?!

Mai departe — e tatăl tău! Mi-a dăruit viața; ești carnea lui, sîngele lui — sfînt deci să fie pentru tine! Da! Și asta-i o concluzie șireată! Aș cuteza să întreb însă: pentru ce m-a făcut? Că nicidecum din dragoste pentru mine; întîi s-ar fi cuvenit să devin eu însumi; — m-a cunoscut el oare, înainte de a mă face? A chibzuit dînsul în ce chip mă face? M-a dorit, atunci cînd mă făcea? Știa ce voi deveni? Nu l-aș fi povățuit; altfel, ar trebui să-1 pedepsesc că m-a făcut așa. Pot oare să-i mulțumesc că m-a făcut bărbat? Tot atît de puțin cît s-ar

cuveni să-1 învinovăţesc dacă ar fi făcut din mine o muiere. Pot eu recunoaşte o iubire care nu se întemeiază pe respect faţă de adevăratul meu eu? Dar poate fi vorba de respect

faţă de eul meu, cînd înainte de orice, acesta ar trebui să fie zămislit în cadrul unor hotărîri prestabilite, chiar de eul meu! — Unde, dar, stă pitită sfinţenia? Oare în însuşi actul prin care m-a zămislit? — Ca şi cînd un asemenea act ar fi ceva mai mult decît un proces animalic pentru potolirea unor pofte animalice! — Sau ce se ascunde chiar în rezultatul unui astfel de act?! — Dar acest rezultat nu înseamnă altceva decît o necruţătoare lege a naturii, pe care noi am ocoli-o bucuros, dacă n-am păgubi trupului şi sîn-gelui nostru. Se cuvine să-i mulţumesc cu gingaşe cuvinte, pentru că mă iubeşte? Dar asta nu vădeşte decît propria lui vanitate, păcatul de totdeauna al zămislitorilor; să-şi răsfeţe propria lor plăsmuire, chiar cînd aceasta e o schimonoseală. Aşadar, priviţi bine! Asta-i întreaga vrăjitorie, pe care voi o învăluiţi într-o sfîntă ceaţă, ca să puteţi abuza de temerile noastre. Trebuie să mă las dus de nas şi eu, ca un copil neisprăvit? La treabă, fără zăbavă! Curaj! Voi nimici necruţător tot ce-mi stă în cale, tot ce mă împiedică să fiu stăpîn. Stăpînul — trebuie să fiu eu! Voi cîştiga prin silnicie ceea ce nu pot obţine prin purtări gingaşe.

S C E N A 2

Un han, la unul din hotarele Saxoniei. *Karl Moor,* adîncit în citirea unei cărţi. *Spiegelberg* la aceeaşi masă, bînd.

KARL *(dînd cartea la o parteJ:* Mi-e greaţă de veacul ăsta de mîzgălitori, cînd citesc în Plutarc isprăvile oamenilor de seamă.

SPIEGELBERG *(îi întinde un pahar şi pe urmă bea):* Ar trebui să-1 citeşti pe Flavius Josephus.

KARL: S-a stins **arzătoaTea** văpaie a lui Prometeu; în locul ei arde *un ioc* **de** paie, un biet foc de teatru, lacarenu-ţL po>ţ.i aprinde măcar luleaua. Se tîrăsc ca nişte guzgani, căţărîndu-se pe măciuca lui Hercule. Tocesc pe rupte storcîndu-şi creierii din ţeastă sâ descopere ce-i cu sămînţa bărbăţiei care l-a prăsit. Un franţuz, abate, proclamă că **Alexandru** cel Mare a fost fricos ca un iepure. Un profesor ofticos, ducînd la fiece vorbă

sticluța de amoniac la nas, ne predă o savantă lecție despre foiță. Nişte bicisnici, gata să leşine după ce **au** zămislit un **biet** prunc, cutează să critice tactica lui Hannibal; nişte băiețandri cu caşul la gură pescuiesc cîteva fraze din istoria bătăliei de la Cannae, văicărindu-se cînd e vorba de izbînzile lui Scipio buchisite şcolăreşte.

SPIEGELBERG: Te văicăreşti taman în maniera alexandrină!

KARL: Frumoasă răsplată, pentru c-ați asudat pe. cîmpul de luptă; **astăzi** trăiți în gimnazii şi nemurirea voastră **este** cu multă trudă tîrîtă prin ghiozdanele şcolarilor. Pentru sîngele vostru risipit un negustor din Nuremberg a descoperit cu ce-1 poate înlocui; ceva de pus pe turtă dulce! Iar dacă aveți cu adevărat noroc, puteți **fi** înşurubați pe nişte catalige ale căror sfori le trage un franțuz făcător de tragedii. Hal Ha! Ha!

SPIEGELBERG *(bînd):* Citeşte pe Flavius Josephus, rogu-te.

KARL: Ruşine! Ruşine să-i fie acestui veac de sco-piți, care nu-i în stare decît să rumege faptele trecutului, sleind pe eroii antichității prin comentarii, pocindu-i prin tragedii. Puterea acestui veac e secată pînă-n măduvă şi n-ar strica nişte drojdie de bere pentru ca bieții oameni să mai poată zămisli.

SPIEGELBERG: Ceaiul, frate, ceaiul e de vină, bată-1...

KARL: încercuiesc grijulii natura sănătoasă prin convenții leşioase, n-au curajul să golească un pahar căci pentru asta ar trebui să bea... în sănătatea cuiva... Linguşesc pe văxuitorul de ghete, ca să-i protejeze față de înălțimea Sa, şi batjocoresc pe omul sărman, de care nu se tem. Se îndumnezeiesc unul pe altul pentru un prînz şi s-ar otrăvi pentru o saltea, dibuită la mezat. Osîndesc pe omul cucernic, ce nu vine destul de des la biserică; în vreme ce ei se îndeasă cît mai aproape de altar, drămuindu-şi cu grijă camătă lor hrăpăreață, cad în genunchi să-şi poată lăți cît mai neruşinat trupul pe podele; nu-1 slăbesc din ochi pe preot, să poată vedea cît mai bine cum şi-a frezat peruca. — Leşină cînd văd o găină tăiată şi aplaudă cu amîn-două mîinile cînd rivalul pleacă lefter de la bursă. Cît de fierbinte i-am rugat strîngîndu-le mîinile: „Numai o singură zi, numai una" — zadarnic — „zvîrliți cîinele în temniță!" Rugăminți, jurăminte, lacrimi! *(Butînd din picior.)* înghiți-i-ar iadul!

SPIEGELBERG: Şi toate astea pentru cîteva mii de ducați păduchioşi!

[1] **Căpetenie a germanilor, In timpul împăraţilor romani August şi Tiberiu (secolul I) (n. r.).**

KARL: Nu! Nu mai vreau să-mi aduc aminte! Să-mi stîlcesc trupul în corset şi să-mi las voinţa strînsă în chingile legilor. Legea te sileşte să te tîrăşti ca melcul, în loc să zbori ca vulturul. Legea n-a făurit încă nici un om mare, în vreme ce libertatea plăsmuieşte coloşi, forţe nemăsurate. Iată-i cuibăriţi în pîntecul unui tiran; linguşesc curtenitor toanele maţelor lui; căţărîndu-se, înghe-suindu-se să nu-i mături suflarea vînturilor din măruntaiele lui. Ah! De nu s-ar fi stins sub cenuşă spiritul lui Arminiu[1] !... Pune-mă în fruntea unei armate de flăcăi asemeni cu mine şi voi face din Germania o aistfel do republică, faţă de care Sparta şi Roma. vor părea nişte schituri de călugăriţe. *(Aruncă sţada pe masă şi se ridică.)*

SPIEGELBERG *(sărind ji el):* Bravo! Bravissirao!... Cam despre capitolul ăsta voiam să aduc şi eu vorbuliţa. Aş vrea să-ţi şoptesc la ureche, Moor, ceva ce de multă vreme îmi umblă prin căpăţînă. Tu eşti omul cel mai potrivit pentru planurile mele! Dar bea, frate, bea!... Spune, ce-ar fi dacă ne-am face iudei şi am pune din nou pe tapet regatul nostru?

KARL *(rîzînd din toată inima):*. Aha! Acuma bag eu de seamă! Da, da. Acum bag de seamă — tu vrei să nu mai fie prepuţul la modă, pentru că pe-al tău ţi 1-a tăiat felcerul!

SPIEGELBERG: Bată-tc să te bată^ neam de urs puturos. Eu — ca prin minune — sînt, fără îndoială— dinainte— tăiat împrejur. Dar spune-mi, rogu-te, nu ţi se pare planul meu iscusit, cutezător? Trîntim un manifest, îl răspîndim în cele patru colţuri ale lumii... şi-i poftim în regatul nostru pe toţi cei ce nu mănîncă porc. Acolo, eu sînt gata să dovedesc, prin temeinice hrisoave că Irod, tetrarhul, a fost străbunul meu şi aşa mai departe... Ce iureş de veselie va fi, măi băiete, cînd vom ieşi fericiţi la mal şi vom putea reclădi templul străvechi. Pe loc dăm afară turcii din Asia — mă-nţelegi, trebuie bătut fierul cît e cald — tăiem cedrii din Liban, construim dintr-înşii corăbii şi toată lumea se apucă de şaher-maher la dughene cu haine vechi şi mărunţişuri. Pînă una alta...

KARL *(apucîndu-l de mînă şi rîzînd):* Prietene, s-a sfîrşit cu poznele astea neroade!

SPIEGELBERG *(mirat):* La naiba!... Nu cumva îţi arde să faci pe „fiul pierdut"? Un flăcău ca tine, care cu spada a scrijelit atîţia obraji, cît nu poate înscrie trei conţopişti în catastifuri într-un an bisectl E oare nevoie să-ţi amintesc de faimoasa înmormîntare cu alai a cîinelui

tău? Hal Ha! N-am decît să-ți evoc adevăratul tău chipl Prin vinele tale va curge din nou pară! Dacă mai eşti în stare să te înflăcărezi pentru ceva! Ei! Nu-ți aminteşti cum domniile lor, din colegiul universitar, au hotărît să împuşte laba dulăului tău? Ca pedeapsă, tu ai hotărît că întreg oraşul trebuie să țină post. Dînşii au luat în rîs sentința ta, dar tu, făr' să pierzi vremea, ai pus să se cumpere toată carnea din oraş, aşa că opt ceasuri de cale, jur împrejur, nu se mai găsea un singur ciolănaş şi peştele a şi început să urce la preț. Primarul şi notabilitățile oraşului fierbeau să se răzbune. Noi, băieții, cam vreo mie şapte sute, ne năpustim cu tine-n frunte afară din oraş — măcelarii, croitorii şi băcanii, birtaşii şi bărbierii cu celelalte bresle, toți, în urma noastră jurînd că iau cu asalt oraşul dacă cineva îndrăzneşte să atingă un singur fir de păr din capul băieților. Au ieşit tare cătrăniți din povestea asta şi s-au întors cu codița între picioare. Tu ai chemat doctori, ba ai făcut un adevărat consult şi ai pus la mezat trei ducați, făgăduindu-i medicului ce va fi în stare să scrie rețeta cuvenită pentru cîinele tău. Noi eram îngrijorați că domniile lor, trufaşi nevoie mare, vor refuza ritos şi chiar ne hotărîsem să-i luăm la zor de-a binelea. Dar de unde! Domniile lor au început să se păruiască în jurul celor trei ducați, pînă ce rețeta a scăzut din preț, la cîțiva gologani, într-un singur ceas au prescris o duzină de rețete, încît animalul, vezi bine, a crăpat. **KARL:** Ce neruşinați!

SPIEGELBERG: înmormîntarea a fost făcută cu întreg alaiul cuvenit! Nenumărate cîntece, icose de jale fură închinate răposatului dulău! Noi, vreo mie la număr, o pornirăm noaptea fiecare cu cîte o lanternă în mînă şi spada în cealaltă şi străbăturăm astfel întreg oraşul cu mare tărăboi, în dangăt de clopote, plnă ce, în sfîrşit zăvodul fu-ngropat. După aceea, pornirăm o ghiftuială pînă-n zori. Tu ai aolus mulțumiri întregii adunări pentru mişcătoarele condoleanțe primite şi-ai ho-tărît să fie vîndută carnea cu jumătate de preț. *Mort de ma vie,!*[1]- Atunci ne închinam 'naintea ta ca o garnizoana dintr-o cetate cucerită.

KARL: Şi nu-ți crapă obrazul de ruşine să te grozăveşti cu asta? N-aî un dram de ruşine? Nu ți-e silă de asemenea isprăvi?

SPIEGELBERG: Ia! Slăbeşte-mă! Nu mai eşti adevăratul Moor! **"Ti-Eicluci** aminte că de o mie de ori, cu sticla-n mînă, ți-ai bătut joc de bătrînul zgîr-ciob spunînd: „Lasă-1, lasă-I să adune cît poate, noi vom da de duşcă tot ce-adună el. Pînă la ultima picătură 1" Ți-aduci

aminte? Ei? Ți-aduci aminte? Tu, netrebnic şi fălos fără leac! Pe vremea aceea, grăiai încă bărhăteşte, cu nobleţe, pe cînd acum...

KARL: Blestemat să fii că-mi aduci aminte de toate astea, dar blestemat să fiu şi eu că am rostit asemenea vorbe. Era, însă, doar clocotul vinului, iar inima nu auzea o vorbă din tot ce flecărea limba.

i Să mă ia naiba! (In limba franceză în original) (n. r.).

SPIEGELBERG *(clătinînd din cap):* Nu, nu, nu! Nu-i cu putinţă! Frate, nu-i cu putinţă! Nu eşti tu ăsta cu adevărat! Ia spune frăţioare, oare nevoile ţi-au schimbat firea în halul ăsta? Stai o clipă să-ţi povestesc o istorioară din anii copilăriei mele. Lîngă casa noastră era un şanţ mare, lat de cel puţin opt paşi, pe care noi, puştii, ne luam la întrecere, care-1 poate sări. Dar de fiece dată degeaba. Buff! cădeai în fund şi se pornea o hărmălaie, nişte rîsete de-ţi venea să intri în pămînt. Cei de sus aruncau cu bulgări de zăpadă, de nu se mai opreau. Lîngă casa noastră era legat în lanţ un dulău mare de vînătoare, o dihanie înfiorătoare, mereu gata să muşte, ce cît ai clipi înşfăca de rochiţă fetele care treceau din nebăgare de seamă prea aproape; desfătarea de căpetenie a spiritului meu era să necăjesc cîinele de cîte ori puteam şi mă strîmbam de rîs cînd po-taia se zgîia înveninată la mine şi s-ar fi repezit ca fulgerul dac-ar fi putut. — Ce s-a întîmplat însă?! într-o bună zi am lovit cîinele c-o piatră-n coastă, atît de tare, după ce-1 aţîţasem, încît de * turbare, rupse lanţul, repezindu-se asupra mea. Eu — ca fulgerul, tuleşte-o drace!— Afurisită treabă! înaintea mea, şanţul blestemat! Ce naiba să fac? Dulăul, la călcîiele mele, turbat de furie. Atunci scurt:- îmi fac vînt şi iată-mă dincolo! Mulţumită acestei sărituri, am rămas în viaţă, ba chiar întreg. Altfel, mă sfîşia-n bucăţi, dihania.

KARL: Şi de ce-mi povesteşti acum toate astea?

SPIEGELBERG: Tocmai d-aia. Să-ţi dai şi tu seama în ce măsură pot creşte puterile la nevoie. Din pricina asta, nu mă prea sinchisesc eu, chiar cînd ajunge cuţitul la os. 0 dată cu primejdia trebuie să crească şi curajul; cînd eşti năpădit de nevoie, puterea creşte; se vede că soarta şi-a pus în gînd să facă din mine un om de seamă, de vreme ce mi se pune mereu de-a curmezişul.

KARL *(cu mînie):* Nu ştiu zău, cînd fost-a-ntr-ade-văr nevoie de curaj şi mie mi-a lipsit?

SPIEGELBERG: Aşaa? — Ia spune-mi, nu cumva vrei să laşi să mucegăiască în tine ceea ce natura ţi-a dăruit din plin? Vrei să-ngropi... „talantul"? Socoteşti tu că —

isprăvile tale deocheate din Lipsea au pus capăt la tot ceea ce poate să scornească spiritul omenesc? Stai, să pătrundem întîi în lumea mare. Să ajungem la Paris, la Londra! Aha! Acolo te ia lumea la palme, dacă te-apuci să-i faci omului complimente, numindu-1 cinstit.

Acolo, poate зufIețelul să jubileze; acolo îți poți da drumul în stil rnare,]a toată dibăcia ta. O să rămîi încremenit, o să holbezi ochii 1 Acolo o să vezi, lăiete, cura se poate imita scrisul cuiva, cum se pot **dibaci** zaruri plumbuite, cum se pot sparge zăvoarele ca să scoți mațele din cufere — ei! toate astea le joți învăța tu de la Spiegelberg. Nătărăul care are toate cele zece degete la mîini şi totuşi este în stare să moară de foame trebuie agățat de cea dintîi spînzurătoare.

KARL *(distrat):* Cum? Cum anume? Dacă nu mă înşel, ai ajuns foarte... departe?...

SPIEGELBERG: Tare-mi vine să cred că nu mă socoti în stare de toate astea. Aşteaptă nițel, să mă-ncălzesc întîi; vei vedea minuni; creieraşul tău o să înceapă să se-nvîrtească în țeastă cînd duhul meu se va screme-nşfăcat de durerile facerii. *(Se ridică înfierbîntat.)* Ohoo! Ce lumină se face în mintea mea — gînduri mărețe mi se rostogolesc în suflet. Uriaşe planuri parcă dospesc în căpățîna mea creatoare. Blestemată toropeală *(lo-vindu-si fruntea),* care pînă acum mi-a încătuşat puterea stăvilindu-mi năzuințele. Simt că mă trezesc, încep să simt cine sînt — cine trebuie să devin!

KARL: Eşti un nerod! Vinul pălăvrăgeşte în țeasta ta înfiebîntată!

SPIEGELBERG *(mai înflăcărat):* Spielgeberg, va spune lumea, nu cumva ştii să faci vrăjitorii? Spiegelberg! Păcat că n-ai ajuns general, Spiegelberg, va spune regele. Ai **fi** gonit pe austrieci în gaură de şarpe. Da, da! Parcă-i aud pe doctori, văicărindu-se: E de neiertat că omul ăsta n-a învățat medicina. El, numai el, ar fi fost în stare să găsească, în sfîrşit, leacul pentru guşați! Ah, ce păcat că nu este economist, vor suspina în cabinetele lor miniştrii faimoşi. Iată omul care din piatră seacă ar fi scos ducați de aur. Şi Spiegelberg încoace,

Spiegelberg încolo, la apus şi la răsărit, aşa se va auzi — iar voi, iepuri fricoşi, broaşte rîioase, cu capetele-n țărînă, în vreme ce Spiegelberg, cu aripile larg deschise, se va înălța către templul celei mai mărețe faimei **KARL:** Drum bun! Urcă sănătos pe culmile faimei, cățărat pe stîlpii ticăloşiei! Iar eu, în umbra luncilor părinteşti, în brațele iubitei mele Amalia, simt că m-atrage o desfătare cu mult mai nobilă. Săptămîna trecută am scris părintelui meu — i-am cerut iertare, nu i-am ascuns nimic, nici un amănunt. Unde-i sinceritate adevărată

este şi-n-durare şi sprijin! Iți voi spune, dar, rămas bun, Moritz! Cred că ne vedem astăzi pentru ultima oară! Poşta a sosit. Iertarea tatălui meu se şi află în clipa asta între zidurile acestui oraş.

***(Schweizer, Grimm, Roller, Schufterle, Razmann* intră în scenă.)**

ROLLER: Ştiți că ne-au luat urma?!

GRIMM: Şi că putem fi arestați în fiece clipă?

KARL: Nu-i lucru de mirare. Mie nu-mi pasă. Fie ce-o fi! Nu l-ați văzut cumva pe Schwarz? N-are o scrisoare pentru mine? Nu v-a spus nimic?

ROLLER: Ba mi se pare că da, te căuta.

KARL: Unde-i? Unde? Unde? *(Porneşte grăbit.)*

ROLLER: Stai! I-am spus să vină aici. Dar de ce tremuri?

KARL: Nu tremur, n-am de ce să tremur. Da' scrisoarea asta, dragii mei, scrisoarea asta — ah, bu-curați-vă împreună cu mine — sînt cel mai fericit om de pe lume; nu, n-am de ce să tremur!

(Apare Schwarz.)

KARL *(aleargă către dînsul):* Frate, frate, scrisoarea, scrisoarea!

SCHWARZ *(îi întinde o scrisoare; Moor o desface în grabă):* Dar ce ai? Eşti galben ca ceara 1

KARL: Scrisul fratelui meu!

SCHWARZ: Ce naiba îirîrteşte Spiegelberg?

GRIMM : A-nneburiLt flicâul! Uită-te la el, dă din mîini, parc-ar fi apacatl **SCHUFTERLE:** Parcă i se-nvîi-te capul! Eu cred că face versuri!

RAZMANN: Spiegelberg! Eei! Spiegelberg! Nu vrea să audă dihania! **GRIMM** *(zguduindu-l):* Ei, flăcăule! Visezi? Ori ce dracu...

SPIEGELBERG *(în toată, vremea aceasta s-a îiwîrdt forfota într-un colț, gesliculînd în felurite chipuri, ca într-o pantomimâ în care cineva mimează planuri; deodată sare* cu *sălbăticie):* La bourse ou la vie! *(II înşfacă de gît pe Schweizer; acesta, liniştit, dă cu dînsul de perele. Moor, lăsînd să-i cadă scrisoarea din mîini, aleargă afară. Toți tresar.)*

ROLLER *(repezindu-se după el):* Moor, încotro? Moor, ce-ai de gînd să faci?

GRIMM: Dar ce-i cu el? Ce are? Era palid ca uh mort.

SCHWEIZER: Frumoase veşti trebuie să fi primit! Ia să vedem!

ROLLER *(culege scrisoarea de jos şi citeşte):* „Nenorocite frate" Da! începutul e vesel. „Trebuie să te vestesc pe scurt, că

nădejdile tale sînt cu desăvîr-şire zadarnice; n-ai decît să porneşti, după chiar spusele tatii, pe drumul deschis de faptele tale ticăloase. De asemenea, mai spune dînsul, nu cumva să păstrezi vreo nădejde, că vei dobîndi cîndva iertarea, căzîndu-i la picioare. De vei încerca aceasta, vei fi zvîrlit în cea mai adîncă hrubă de sub turnurile castelului şi hrana ta va fi pîine şi apă, pînă cînd ţi-or creşte pletele ca nişte pene de vultur şi unghiile ca ghearele păsărilor de pradă. Sînt propriile sale cuvinte. îmi porun-

Punga sau viaţa. (In limba franceză în original), (n. r.).

ceste să închei scrisoarea. Rămîi cu bine. Ne despărţim pentru totdeauna! Te compătimesc...

F r a n z v o n Moor."

SCHWEIZER: E dulce ca un fagur de miere, frăţiorul! La naiba. Franz se numeşte potaia? **SPIEGELBERG** *(furişîndu-se încet pe lîngâ ei):* Pîine şi apă? Minunată viaţă! Hai! Am avut eu grijă însă de voi. V-am găsit altceva! N-am spus că-n cele din urmă, tot eu va trebui să chibzuiesc pentru voi toţi? **1**
SCHWEIZER: Ce spune dobitocul?! Un asemenea măgar vrea să chibzuiască în locul nostru? **SPIEGELBERG:** Iepuri, javre, jigodii! Iată ce s-înteţi!
Aveţi destul curaj să-ndrăzniţi ceva măreţ? **ROLLER:** Da, da. Am putea fi. Poate că ai dreptate. Dar ce ai tu de gînd ne poate scăpa din starea asta afurisită? Ce vrei să-ndrăzneşti? Ce anume? Spune!

SPIEGELBERG *(rîzînd cu trufie):* Sărman de tine! Să vă smulg din starea asta? Ha, ha, ha! Să vă smulg doar din starea asta? încape oare întregul tău creieraş într-un degetar? Să nu plesnească de isteţime! De ajuns, de ajuns! Poftim, mîrţoagă în iesle! Spiegelberg n-ar preţui nici cît un maţ de cîine dacă s-ar mărgini la atît. Spiegelberg vrea să facă din voi nişte eroi; ascultaţi-mă bine; baroni, prinţi, zei, vrea să facă Spiegelberg din voi!

RAZMANN: Cam prea multe lucruri deodată, pe legea mea! Cred că va fi o treabă îndrăcită, care ne poate costa capul!

SPIEGELBERG: Nu-i nevoie de nimic altceva decît de curaj, scaun la cap am eu destul şi pentru voi! Doar curaj vă spun! Schweizer! Curaj! Roller, Grimm, Razmann, Schufterle! Curaj!...

SCHWEIZER: Curaj? Dacă-i vorba numai de-atît, am curaj de ajuns să trec desculţ prin flăcările iadului.

SCHUFTERIE : Eu am curaj destul să mă răfuiesc chiar cu diavolul, să-i smulg un biet păcătos de sub funie!

SPIEGELBERG: işa <Lal Aşa-mi place! Dacă într-adevăr aveți curaj, să poftească cine vrea dintre voi şi să-mi spună: mai am ceva de pierdut şi n-am totul de eîştigatl..,

SCHWARZ: Da, pe legea mea! Am încă multe de pierdut, dacă-i vorba să pierd tot ceea ce de! — aş putea să cîştig!

RAZMANN: Ba nu zău, aşa-i! Aş avea multe de cîş-tigat, la dracul dac-aş încerca să cîştig ce nu mai pot pierde! Ha!

SCHUFTERLE: Ba eu, de-ar fi vorba să pierd ceea ce mai port pe mine, — de! lucruri împrumutate şi astea — atunci într-adevăr mîine n-aş mai avea nimic de pierdut.

SPIEGELBERG: Â-tunci, lucrurile stau cum trebuie! *(Se aşază în mijlocul lor şi începe cu un ton solemn de conjurație:)* Dacă-n vinele voastre mai curge un singur strop din eroicul sînge german, atunci — veniți cu mine! Pornim către codrii Boemiei; şi alcătuim acolo o ceată de tîlhari şi — ei! ce naiba vă zgîiți la mine? Stropul de curaj s-a evaporat?

ROLLER: Tu socoti cumva c-ai fi cel dintîi borfaş care a putut privi de sus de tot pe deasupra funiei... Şi totuşi, la naiba! Ce ne rămîne altceva de făcut? N-avem de ales.

SPIEGELBERG: De ales? Ce dracu s-alegeți? Nu-i nimic de ales. Veți fi vîrîți în temniță pentru datorii, pînă vor răsuna trîmbițile judecății de apoi. Ha, ha! Vreți cumva să vă sleiți, cîştigîndu-vă, cu vai şi amar, pîinea uscată, trudind cu sapa şi cu tîrnă-copul? Sau poate vreți să vă milogiți, zdrăngănind pe la ferestre, cerşind pomană, în chip de cîntăreți de stradă? Sau catane juruind solemn; dar mai e o mică întrebare, dacă mutrişoarele voastre vor trezi destulă încredere. O să străbateți întîi purgatoriul — toanele vreunui vagmistru țîfnos şi ipo-hondru! Ori poate vreți să vă plimbați în tactul muzicii, cu surle şi tobe sau să tîrîți după voi, în raiul... celor osîndiți la galeră, toată fierăria lui Vulcan. Iată, vă rog, cam ce vă rămîne de ales ; din toate astea, desigur, puteți alege. **ROLLER:** Cam are dreptate Spiegelberg! Ce să spunl Şi eu am chibzuit, am întors-o pe toate fețele, dar toate socotelile m-au dus la un singur plan: ce ar fi, m-arn gîndit, dacă ne-am apuca să mîzgă-lim o cărțulie de buzunar, aşa, un almanah, sau ceva în felul ăsta, cu recenzii literare... sînt binişor plătite. Asta-i la modă-acum! Nu, ei ce ziceți? **SCIIUFTERLE:** Al dracului! Şi eu m-am gîndit la ceva asemănător! şi-mi tot spuneam în sinea mea: Ce-ar fi să mă fac pietist şi să predic în fiecare săptămînă, cîte un ceas, două, dînd lecții de evlavie pentru mîntuire!? **GRIMM:** Straşnic! Şi dacă nu merge aşa ceva, atunci ne facem atei, plesnim peste bot pe cei patru evanghelişti; facem o cărțulie care va fi arsă pe rug şi care se va vinde, fireşte... ca pîinea caldă. **RAZMANN:** Sau pornim la bătălie împotriva...

franțuji-lor... — ah, dar cunosc un medic care şi-a clădit o casă din argint viu curat. De altfel, chiar aşa stă scris deasupra uşii lui. **SCHWEIZER** *(se scoală si-i întinde mîna lui Spiegelberg):* Moritz, tu eşti un om mare!... Sau, ce să mai spun, şi porcul chior tot găseşte cîte o ghindă. **SCHWARZ:** Minunate planuri! Mijloace de existență de toată frumusețea! Se vede că spiritele superioare se înțeleg între ele cu desăvîrşită simpatie! Nu mai lipseşte decît o propunere; să ne facem tîrfe sau codoaşe, ori mai bine, să ne punem fecioria la mezat. **SPIEGELBERG:** Prostii, prostii! Cine vă împiedică să întruniți într-un singur om cele mai multe din însuşirile astea! Hanul meu năzuieşte să vă împingă cît mai sus, acolo unde se poate ajunge la glorie, la nemurire chiar! Vedeți dar, secături netrebnice! Vedeți?! Şi la asta trebuie să se gin-dească cineva.. Ah, marea faimă, fermecătorul sentiment al nemuririi, al posterității care nu ne va uita...

ROLLER: Da, sus de tot, în capul listei oamenilor cumsecade! Spiegelberg, eşti un vorbitor fără pereche, un maestru... cînd e vorba să faci dintr-un om de treabă un pungaş. Dar spuneți, vă rog — unde naiba întîrzie Moor! ?

SPIEGELBERG: Om de treabă, spui?! Socoti că vei fi după aceea mai puțin' cinstit decît în clipa de față!? Dar ce înseamnă, rogu-te, om cinstit? Să uşurezi un zgîrciol), putred de bogat, de a treia parte din... grjjile sale, să-i înlături povara ce-i apasă umerii, împiedicîndu-1 să se cufunde în minunatul lui somn de aur; aurul dosit să-1 pui din nou în circulație, restabilind adevăratul echilibru al bunurilor. Ei? — într-o singură vorbă, să readuci pe pămînt epoca de aur. Să scapi pe bunul dumnezeu de atîția pensionari, pietre de moară; să-1 scuteşti de războaie, de ciumă, .de doctori — ei! Iată ce numesc eu un om cinstit! Iată ce numesc eu să fii o vrednică unealtă în mîinile providenței! — La fiecare friptură pe care o înfuleci, să-ți fie conştiința măgulită: bucatele astea au fost pe drept cîştigate, prin istețimea ta, prin curajul tău de leu, prin veghea nopților tale; capeți astfel dreptul să iii respectat de mic şi de mare 1

ROLLER: Şi-n cele din urmă, să te urci către cer, viu, pipăindu-ți trupul; tu — împotriva vînturilor şi furtunilor, tu — luptînd împotriva mațelor lacome ale sfrijitei străbunici Vremea, să pluteşti între soare şi lună, hălăduind printre stele țintuite pe boltă, pe acolo pe unde nechibzuitele păsărele ale cerului, atrase de nobile năzuinți, cîntă în cerescul lor cor. Acolo îngeraşii cu codițe sînt adunați în prea cuviosul lor divan — nu-i aşa, Spiegelterg? — în vreme ce monarhii şi ceilalți

puternici ai zilelor noastre vor fi roşi de viermi, mîncați de molii, ei bine, în vremea asta tu, Moritz, vei avea cinstea să fii vizitat de regeasca pasăre a lui Jupiter! Moritz, bietul meu Moritz, bagă bine de seamă! — Bagă bine de seamă! Fereşte-ți gîtlejul de dihania cu trei picioare.

&PIEGELBERG: Aha! Asta te înspăimîntă, inimioară de iepure! Cîte genii de seamă în stare să preschimbe lumea n-au putrezit într-o groapă cu hoituri jupuite— şi nu se vorbeşte vreme de sute, de mii de ani, de asemenea genii, zău? în vreme ce cutare rege, cutare prinț elector, ar fi fost trecut cu vederea în goana istoriei, dacă respectivul istoric al curții nu s-ar fi temut că rămîne o gaură în înşiruirea succesiunii şi dacă n-ar fi ținut să-şi îngroaşe cartea cu cîteva pagini in-octavo, pe care editorul i le-a plătit cu bani peşin! Şi cînd vreun călător va privi spre tine, cum te bălăbăneşti încoace şi-ncolo, în bătaia vîntului, va bombăni în barbă: He, ăsta nu cred şă fi avut apă sub scăfîrlie, şi va cugeta la mizeria vremurilor.

SCHWEIZER *(bătîndu-l pe umeri):* Spiegelberg, eşti un adevărat maestru. Un adevărat maestru! La dracu, de ce zăboviți, ce mai aşteptați?

i In mitologia greacă, fluviu în infern (n. r.).

SCHWARZ: Numească-se şi prostituire! La urma urmei, ce-i cu asta? Nu poți purta asupra ta un pră-fuleț, să te treacă la nevoie binişor peste Ache-ron[1], fără să cotcodăcească o găină? Nu, frate Moritz, nu! Propunerea ta e bună! Ăsta e şi catehismul meu!

SCHUFTERLE: La naiba! Ş-al meu! La fel cred şi eu. M-ai cîştigat, Spiegelberg.

RAZMANN: Ca un al doilea Orieu, tu ai cufundat în somn adînc conştiința' mea, fiara mereu gata să urle. Aşadar, ia-mă, aşa cum sînt.

GRIMM: *Si omnes conseittiunt, ego non dissentio*[1]. Rog a se băga de seama: fără virgulă. Ce se petrece în capul meu seamănă e-o vînzare la mezat; pietişti, şarlatani, — critici literari şi borfaşi. Cine dă mai mult. Sînt al lui... Moritz, iată mîna mea!

ROLLER: Şi tu, Scbweizer? *(întinde lui Spiegelberg mîna dreaptă.)* Aşadar, pun sufletul meu zălog în mîna diavolului.

SPIEGELBERG: Iar numele tău ia calea astrelor. Ce-n-semnătate are încotro călătoreşte sufletul! Convoaie de curieri trimişi din vreme, cu grijă, vor vesti sosirea noastră-n iad, astfel ca toți scaraoțchii să se poată dichisi, în chip cît mai sărbătoresc, să-şi poată şterge funinginea adunată-n mii de ani pe gene, miriadele de capete încornorate ce se vor ivi din coşurile fumegînde, încărcate de pucioasă, să privească intrarea noastră./. *(Sărind.)* Haideți! Să nu mai pierdem vremea. Ce poate cîntări mai mult decît beția entuziasmului! Haideți, prieteni!

ROLLER: Mai domol, mai domol! încotro? Oricărei jivine îi trebuie şi cap, copii!

SPIEGELBERG *(înveninat):* Ce tot trăncăneşte vorbă-lungă ăsta! Membrele nu s-au pus în mişcare, pîn' ce capul n-a fost gata! Nu-i aşa? Haideți, urmați-mă!

ROLLER: Aşteaptă-ți spun! Şi libertatea trebuie să ştie de un stăpîn! Fără căpetenie, şi Roma şi Sparta s-au prăbuşit.

i Dacă toți sînt de acord, eu nu mă opun. (In limba latină în original) (n. r.).

SPIEGELBERG *(linguşitor şi insinuant):* Da, — stat' o clipă — şi Roller are dreptate. Căpetenia trebuie să fie o minte luminată. Pricepeți? Trebuie să fie un cap fin, diplomatic. Da, cînd mă gîndesc ce erați cu un ceas înainte şi ce sînteți acum, mulțumită unei idei fericite. Da, fireşte, fireşte, vă trebuie căpetenie — dar ideea, cine a născocit-o? Nu-i a unui cap luminat, diplomatic? ' **ROLLER:** Dac-am putea nădăjdui — dac-am putea visa

— dar mi-e teamă că nu se va-nvoi! **SPIEGELBERG:** Pentru ce nu? Spune-o ritos, prietene!— Oricît de anevoios ar fi să cîrmuieşti corabia, luptînd cu furtuna, oricît de greu ar apăsa povara coroanei pe frunte — spune-o, Rol-ler, spune-i fără şovăială — poate că se va învoi.

ROLLER: Şi totul se duce dracului, dacă dînsul nu se-nvo-ieşte. Fără Moor, vom fi ca un trup fără suflet. **SPIEGELBERG** *(pierind supărat de Ungă dînsul):* Do-, bitoc!

KARL *(intră; pare cuprins de o agitație sălbatică; aleargă prin odaie încoace şi-ncolo, vorbind cu el însuşi):* Oameni — oameni, neam de crocodil — neam prefăcut, înşelător! Ochi înlăcrimați, inimă de piatră! Sărutare pe buze; în piept, săbii tăioase ! Pruncii lor sînt îndopați de lei şi de leo-parzi, corbii le îngraşă puii, deasupra stîrvurilor

— iar el — el — am învățat să sufăr răutatea; surîd chiar atunci cînd duşmanul meu cumplit suge sîngele inimii mele — dar cînd iubirea de sînge devine trădare şi înşelătorie, cînd iubirea părintească devine

furie dezlănțuită... oh!... cuget şi măsură bărbătească, preschimbă-te atunci în văpaie! Sălbăticeşte-te, preschimbă-te în tigru, oiță blajină, fiecare fibră din trupul tău, fie înflăcărată de furia nimicirii.

ROLLER: Ascultă, Moor! Ce părere ai tu? O viață tîl-hărească e lucru mai bun decît pîine şi apă în adînca . hrubă de sub turnurile castelului?

KARL: De ce n-a intrat duhul ăsta în trupul unui tigru, să poată sfîşia, cu muşcături turbate, carnea omenească? Aceasta se numeşte credința părintească— dragoste jentru dragoste? Mai bine aş fi urs, să pot asmuți toți urşii împotriva acestei spițe de ucigaşi! — Căința mea — şi nici o îndurare? — Aş fi în stare să otrăvesc întreg oceanul, pentru ca moartea să poată fi sorbită din toate izvoarele ! încrederea mea — nestrămutata mea credință — şi niei o> îndurare!

ROLLER: Moor! Stai *o* clipă. Ascultă ce-ți spun.

KARL: Lucru de necrezut, visez, cugetul mă-nşeală — o rugăminte care ar fi înduioşat orice om; icoană vie a mizeriei vieții mele, a căinței mele cumplite! Fiarei celei mai sălbatice i s-ar fi topit inima de milă! Chiar şi pietrele ar fi vărsat lacrimi,— şi totuşi, de-aş spune-o, s-ar crede că e un pamflet calomnios împotriva spiței omeneşti — şi totuşi — şi totuşi oh, dacă-ntreaga natură ar răsuna cînd aş sufla din goarnele răzvrătirii: văzduh, pămînt, şi mare, porniți la luptă împotriva acestui neam de hiene, eu vă cîrmuiesc!

GRIMM: Moor, ascultă o clipă. Eşti surd de mînie.

KARL: Piei, piei din fața ochilor mei! Şi tu te numeşti om! Şi tu eşti născut din pîntec de muiere! Piei din fața mea, făptură cu chip de om! Nespus de mult l-am iubit! Nici un fiu n-a iubit în chipul acesta! 0 sută de vieți mi-aş fi jertfit pentru dînsul. *(Bate sălbatic din picior.)* Hai! — Cine mi-ar da acum o spadă să pricinuiesc o rană arzătoare acestei prăsile de năpîrci; cine e-n stare să-mi spună unde-aş putea dibui însuşi miezul vieții, să-1 pot zdrobi, nimici ca într-o chiselniță, acela va fi prietenul meu, îngerul meu, dumnezeul meu — şi-1 voi preaslăvi!

ROLLER: Ascultă, noi tocmai voiam să fim prietenii tăi. Ascultă-ne dar. **SCHWARZ:** Vino cu noi în codrii Boemiei. Vrem să strîngem o ceată de tîlhari şi tu... *(Karl îl priveşte țintă, holbînd ochii.)*

SCHWEIZER: Tu trebuie să fii căpetenia noastră! Tu se cuvine să fii căpetenia noastră!

SPIEGELBERG *(azvîrlindu-se cu turbare într-un jilț):* Sclavi! Otrepe fricoase!

KARL: Cine ți-a suflat ție vorba asta? Ascultă, flăcările 1 *(îl înşfacă pe Schwarz cu putere.)* Aşa ceva n-a ieşit din sufletul tău de om! Cine ți-a suflat vorba asta? Da, o jur, pe miile de gheare ale morții! Da! E ceea ce ne trebuie; asta vom face! Ideea noastră e vrednică de îndumnezeire! Tîlhari şi ucigaşi! — Dacă-i adevărat că mai am un suflet în trup, atunci sînt căpetenia voastră!

TOȚI *(slrigînd în gura mare):* Trăiască! Trăiască!

SPIEGELBERG *(sărind, apoi ca pentru sine):* ...Pînă cînd îi voi veni eu de hac!

KARL: Iată, o ceață a căzut de pe ochii mei! Ce neghiob am fost! Voiam să mă-ntorc în colivie! — Cugetul meu era însetat de fapte, suflarea trupului meu ■—■ de libertate. Hoți, ucigaşi — cu vorbele acestea, legea va fi strivită sub picioarele mele! Oamenii mi-au ascuns omenia, atunci cînd am cerut omenie; pieriți deci voi, simțire şi-ndurare omenească! — Nu mai am tată, dragostea nu mai înseamnă nimic pentru mine; sîngele, moartea mă vor învăța cum să uit c-au fost cîndva pe lume lucruri dragi mie! Veniți! Veniți! Da, da, mă voi distra într-un chip înspăimîntător — rămîne hotărît: sînt căpetenia voastră! **Şi** ferice de acela ce va pîrjoli cu mai sălbatică măiestrie, ce va ucide în chipul cel mai cumplit, căci — aşa vă spun vouă — va fi răsplătit regeşte ; — strîngeți-vă în jurul meu cu toții şi jurați-mi credință şi supunere pînă la moarte! — Jurați-mi pe-această dreaptă bărbătească!

TOȚI *(întinzîndu-i mîna):* Iți jurăm credință **şi** supunere pînă la moarte 1

KARL: Pe-această dreaptă bărbătească şi eu vă jur vouă. Vă rămîn căpetenie cu neclintită credință, pînă la moarte! Pe cel cate şovăie, se îndoieşte sau dă îndărăt, je iată brațul acesta îl va preschimba în stirv ! Acelaşi]ucru întîmplă-mi-se şi mie din partea oricui dintre voi, dacă-mi voi călca jurămîntull Sînteti mulțumiți?

(Spiegelberg aleargă turbai de rnînie încoace şi-ncolo) **TOȚI** ***(scoțîndu-şi pălăriile):*** Surtem mulțumiți! **KARL:** Aşadar, să mergem! Nu vă-nspăimîntați de moarte, nici de primejdie; deasupra capetelor noastre veghează destinul ne-nduplecat! Fiecare ajunge la capătul zilelor sale — fie între perne moi de puf, fie-n ciuntă învălmăşală a bătăliei — ori — spînzurat în văzul mulțimii, ori tras pe roată! Soarta noastră o s-aleagă ceva din toate acestea!

(Ies cu lo\ii.)

SPIEGELBERG *(privind în urma lor; după o tăcere):* în lista înşiruită de tine este o gaură! Otrava, ai uitat otrava! *(Pleacă.)*

S C E N A 3

Castelul familiei Moor. Iatacul Amaliei. ***Franz. Amalia***

FRANZ: îți întorci privirea de Ia mine, Amalia? Mi se cuvine mie mai puțin decît celui pe care tata 1-a blestemat?

AMALIA: Pleacă!—Ce părinte plin de dragoste şi de îndurare — care dă pradă fiarelor sălbatice pe fiul lui! Iar dînsul se desfată aci cu vinuri rare, aromate şi-şi odihneşte mădularele slăbănoage în perne moi de puf, în vreme ce fiul său mai vîrstnic, minunatul său fiu, se zbate-n groaznice lipsuri! — Ruşine vouă, făpturi haine! Ruşine, suflete de jivină! Voi, netrebnicia omenirii!—Singurul său fiu...!

FRANZ: Socoteam că are doi.

AMALIA: Da! Ai dreptate 1 E vrednic să aibă **fii** de soiul tău. Pe patul de moarte, zadarnic va întinde mîinile veştejite de vîrstă spre Karl; cînd va atinge mîna rece, mîna ta de gheață, le va trage înapoi, înfiorați — Oh! Ce fermecător este să **fii** blestemat de tatăl tău! Spune-mi, Franz,

tu gingaşă inimă frăţească, învaţă-mă ce trebuie să faci cînd vrei să te blesteme un părinte?

FRANZ: Vorbeşti în delir, iubita mea; te compătimesc.

AMALIA: Compătimeşti tu oare pe fratele tău? Fiară!

îl urăşti şi desigur că mă urăşti şi pe mine? **FRANZ:** Te iubesc ca pe mine însumi! **AMALIA:** Dacă mă iubeşti, eşti în stare să te-mpotri-

veşti rugăminţii mele? **FRANZ:** Nu, desigur, nu! Dacă nu-mi ceri mai mult

decît viaţa.

AMALIA: Oh, dacă-i aşa! rugămintea mea o poţi îndeplini uşor, bucuros chiar. *(Cu mîndrie.)* Urăş-te-mă! S-ar cuveni să-mi ardă obrajii de ruşine ca para focului cînd gîndul mi se îndreaptă spre Karl şi-mi dau seama că tu — nu mă urăşti! îmi făgăduieşti aşadar? Acum pleacă şi lasă-mă singură; mă simt atît de bine.

FRANZ: Visătoare, dragă nespus! Cît de mult admir inima ta gingaşă, iubitoare. *(Bălîndu-i uşor pieptul cu mîna.)* Aici, aici domnea Karl, ca un zeu în propriul său templu, Karl sta în faţa privirilor tale în vreme de veghe, Karl era domnul visurilor tale; ţie, întreaga creaţie îţi apărea contopită, unică, radiind într-un singur chip, ca un ecou răspunzîndu-ţi ţie într-un singur chip.

AMALIA *(mişcată):* Da, e adevărat! Aşa e, o mărturisesc, împotriva silniciei voastre voi mărturisi dîrză în faţa lumii întregi — îl iubesc!

FRANZ: Ce lucru cumplit, ce lipsă de omeniei Să răsplătească **astfel** asemenea dragoste! Să uite pe-aceea...

AMALIA *(izbucnirii):* Cum, să mă uite?

FRANZ: Nu i-ai pus chiar tu un inel în deget? Un inel cu piatră preţioasă, zălog al credinţei tale? Fără îndoială, cam să se împotrivească un tînăr farmecelor unei destrăbălate? Cine poate să-i ia în nume de rău, cînd nu-i mai rămăsese nimic de dăruit — în vreme ce dînsa îl răsplătea cu dobînzi cămătăreşti, cu înlănţuiri, cu dezmierdări?

AMALIA *(cu minie):* Inelul meu dat unei destrăbălate?

FRANZ: Oh! Vai! Ce josnicie! Şi dacă n-ar fi fost decît atît, un inel oricît de preţios poate fi recăpătat la urma urmei, prin mijlocirea oricărui cămătar — poate nu i-a plăcut frumuseţea lucrăturii, poate s-a tocmit pentru unul mai frumos.

AMALIA *(înverşunata):* Dar inelul meu? E vorba de inelul meu?

FRANZ: Nu-i vorba de altul, Amalia, ci de-al tău. Ha! Un giuvaer atît de sfînt în degetul meu — de Ia Amalia — nici moartea nu mi l-ar fi smuls. Nu-i aşa, Amalia? Nu preţul diamantului, nu meşteşugul şlefuirii— iubirea închipuia valoarea lui nespusă. — Scumpul meu copil, plîngi? Vai de acel care a stors aceste picături minunate din ochii tăi cereşti. — Ah, dac-ai cunoaşte totul, dacă l-ai privi, dacă i-ai vedea înfăţişarea...

AMALIA: Cum, ce înfăţişare? Monstrule!

FRANZ: Taci, taci, suflet gingaş. Mai bine nu raă-n-treba. *(Ca şi cum ar vorbi pentru sine, însă tare.)* Dacă am putea descoperi pe lume un văl care s-a-copere de ochii noştri acest viţiu respingător; dar iată-1, cum priveşte înfiorător, prin inelele îngălbenite, plumburii, ale ochilor—iată-1

dezvăluit pe obrajii scofîlciţi, de culoarea morţii; cu oasele străpungîndu-i hidos pielea, gîngăvind cu glasul

pe jumătate stins — iată — schelet şovăitor, tremurător, propovăduind cumplit! răscolind măduva oaselor din străfundul ei tainic, sfărîmînd vigoarea bărbătească a tinereţii— iată, iată, cum ţîşneşte spuma copturii nimicitoare, de sub frunte şi din obraji şi din gură şi din întregul trup, devenind lepră scîrbavnică; cuibărindu-se dezgustător în mocirla ticăloşiei animalice — ce silă! Ce silă! Mi-e scîrbă! Nasul, ochii, urechile se-nfioară, Amalia; ai văzut pe-acel nenorocit care-şi dădea sufletul în spitalul nostru; ruşinea însăşi părea că-şi închide sfielnică ochii, — cîtă compătimire îndurerată ai simţit faţă de omul acela; cheamă icoana acestui om încă o dată în spiritul tău — şi Karl va fi în faţa ta! Sărutările sale sînt ciumate, buzele lui le vor otrăvi pe-ale tale.

AMALIA *(pălmuindu-l):* Defăimător neruşinat!

FRANZ: Acest Karl te-nspăimîntă? Te scîrbeşte chiar acest portret atît de şters făcut de mine? Du-te atunci, soarbe-1 din ochi, înmărmureşte în faţa frumosului, îngerescului, dumnezeiescului tău Karl! Du-te, soarbe-i suflarea miresmată, cu-fundă-te cît mai mai adînc în mirosul de ambrozie ce răbufneşte din gîtlejul lui! Va fi îndestulătoare respiraţia gurii sale ca să-ţi insufle acea ameţeală întunecată, letargică, ce-ntovărăşeşte duhoarea stîrvului gata să plesnească, sau priveliştea unui cîmp de bătaie, încărcat cu hoituri.

AMALIA *(îşi întoarce faţa.)*

FRANZ: Ce clocot de dragoste! Ce nemăsurată voluptate în îmbrăţişări! Dar nu-i oare o nedreptate să osîndeşti un om, din pricina înfăţişării lui lîn-cede? Chiar şi în schilodul cel mai bicisnic, închipuit de Esop, poate să strălucească un suflet înalt şi vrednic de iubire, precum o piatră preţioasă în noroi. *(Zîmbind cu răutate.)* De pe nişte buze buboase, iubirea poate culege... Fără-ndoială, dacă destrăbălarea zguduie temeliile caracterului,

7 — Schiller — Teatru, voi. I. 97

dacă pierzînd curăţia s-a sfîişit şi cu virtutea, precum se iroseşte mireasma trandafirului veşted — dac-o dată cu trupul şi duhul prinde să devină schilod...

AMALIA *(sare bucuroasei):* Hal Karl 1 Acum te recunosc! Eşti tu! Eşti tu întreg! întreg precum ai fost. Totul nu-i decît minciună! — Nu pricepi, jivină netrebnică, **că** este cu neputinţă să devină Karl precum 1-a.i descris tu?

FRANZ *(Stă ătăva vreme adîncit în gînduri, apoi se întoarce gata să plece.)*

AMALIA: încotro, atît de grăbit? Fugi din faţa propriei tale ticăloşii?

FRANZ *(acoperindu-şi faţa):* Lasă-mă, lasă-mă, mai bine! — Să plîng în voie —tată tiranic, pe cel mai bun dintre fiii tăi l-ai dat pradă mizeriei, — ticăloşiei atotbiruitoare — lasă-mă, Amalia! Vreau să-i cad la picioare, să-ngenunchi în faţa lui — îl voi implora ca blestemul acela să cadă asupra mea — pe mine să mă dezmoştenească — pe mine, sîngele meu — viaţa mea, totul...

AMALIA *(cuprinzîndu-i brusc gîtul cu brațele):* Tu ești fratele dragului meu Karl; bunule, iubitule Franz!

FRANZ: Oh, Amalia! Cît de mult te iubesc pentru această neclintită credință față de fratele meu — iartă-mă, am cutezat să-ți pun dragostea la o încercare atît de crudă! — Cît de frumos ai răspuns tu dorințelor mele! Aceste lacrimi, aceste suspine, această cerească mînie sînt și pentru mine — sufletele noastre s-au potrivit, s-au împletit...

AMALIA: Oh, nu! Niciodată!

FRANZ: Ba da, ah, atît de armonios s-au potrivit împreună, încît am socotit întotdeauna că eu și Karl sîntem gemeni. Și dacă n-ar fi această supărătoare deosebire a înfățișării exterioare, prin care, fără îndoială, Karl n-ar avea astăzi decît de pierdut — lumea ne-ar fi luat oricînd unul drept aLtul. Tu ești — îmi spuneam adesea mie însumi — da, tu ești Karl în întregime, ecoul său, ești leit, chipul său.

AMALIA *(scuturînd din cap):* Nu, nu! O jur pe lumina neprihănită a cerului. Nici cea mai neînsemnată picătură de sînge, nici cea mai măruntă scînteie a simțirii lui...

FRANZ: Năzuințele noastre erau aidoma! — Trandafirul era floarea îndrăgită de el—ce floare era pentru mine mai neprețuită? Iubea muzica nespus de mult, și voi stele, îmi sînteți martore: atît de des m-ați vegheat din înălțimea voastră în fața clavirului în liniștea de mormînt a nopții, în vreme ce totul în jurul meu zăcea în somn și întuneric! — Cum te mai poți îndoi, Amalia? Cînd și dragostea noastră s-a-mpletit în *aceeași desăvîrșire* și dacă dragostea ne este aceeași, cum ar putea să zămislească prunci schilozi?

AMALIA *(II privește -foarte mirată.)*

FRANZ: Era o seară liniștită, senină, ultima înaintea plecării lui spre Lipsca, în seara aceea m-a luat cu dînsul sub umbrarul în care voi atît de des ați întîrziat, învăluiți de visurile dragostei; vreme îndelungată ramaserăm tăcuți — în cele din urmă, îmi luă mîna și-mi vorbi în șoaptă, cu privirea înlăcrimată: „O părăsesc pe Amalia, nu știu — dar parcă ceva îmi spune, că-i pentru totdeauna —■ n-o părăsi și tu frate! — Fii prietenul ei, Karl al ei — dacă eu Karl — nu mă mai întorc niciodată". *(Se repede în genunchi și-i sărută mîna cu. înfocare.)* Niciodată, niciodată, niciodată nu se va mai întoarce; iar eu i-am făgăduit să îndeplinesc ce mi-a cerut prin acest sfînt jurămînt!

AMALIA *(sărind înapoi):* Trădătorule! Te-am prins! Tocmai sub umbrarul acela mi-a cerut să-i jur să nu dau crezămînt nici unei alte iubiri — dacă lui îi este dat să moară; — vezi cît ești de nelegiuit, de spurcat! Piei din ochii mei!

FRANZ: Nu mă cunoști, Amalia, nu mă cunoști cîtuși de puțin.

AMALIA: Oh, ba da, te cunosc. De-acum înainte te cunosc! Și ziceai că ești aj<loma lui? Să fi plîns el pentru mine, îa **fala** ta? In lața ta? Mai degrabă mi-ar fi scris numele pe stîlpul ticăloșiei. Pleacă, acum chiar!

FRANZ: Mă jignești!

AMALIA: Pleacă, îți spunil Mi-ai furat un ceas prețios; cerul să ți-1 scadă din viață. **FRANZ:** Mă urăști. **AMALIA:** Te disprețuiesc, pleacă!

FRANZ *(bălînd din ficior):* Aşteaptă, aşteaptă: Vei tremura înaintea mea! Să fiu jertfit unui cerşetor ! *(Iese mînios.)*

AMALIA: Pleacă, netrebnicule! — Acum sînt din nou alături de Karl. Cerşetor—1-a numit dînsul? **In** halul ăsta s-a întors lumea pe dos?! Cerşetorii sînt regi, regii cerşetori! N-aş voi să schimb zdrenţele pe care le poartă dînsul nici cu purpura unui uns al domnului! — Privirea cu care el cerşeşte trebuie să fie o privire plină de mărete regească — o privire prin care el nimiceşte străşniciile domneşti, măreţia trufaşă, izbînda celor bogaţi şi puternici! Pulbere să se-aleagă de tine, podoabă strălucitoare! *(îşi sjîşie şiragul de perle de la gît.)* Fiţi blestemaţi, voi cei bogaţi şi puternici... Să purtaţi argint, aur şi giuvaeruril Ghiftuiala ospeţelor îmbelşugate blestem să vă fie! Fiţi blestemaţi să vă desfătaţi trupul în pernele răsfăţului destrăbălat! Karl, Karl, iată-mă vrednică de tine! *(Iese.)*

ACTUL AL DOILEA

S C E N A 1 ***Franz*** **stînd pe gînduri în iatacul său.**

FRANZ: Prea mult durează; — doctorul îl socoate pe drumul însănătoşirii — viaţa unui moşneag înseamnă aşadar o veşnicie. Şi-acum toate căile ar fi libere, netezite, dacă n-ar sta în cale această halcă de carne ciolănoasă, nesuferită. îmi stăvileşte drumul, precum acel cîine subpămîntean, vrăjitoresc, din basmele cu duhuri necurate. Drumul către comorile mele!

Se cuvine însă ca planurile mele să se plece sub jugul de fier al maşinăriei ăsteia? — Trebuie ca spiritul meu înaripat să fie înlănţuit de mersul de melc al materiei? N-a mai rămas decît o luminiţă pîlpîi'coare, ce se tîrguie cămătăreşte, cu ultima picătură de ulei. — Şi totuşi, bucuros, n-aş voi s-o sting eu însumi, măcar de ochii lumii. Bucuros, nu l-aş dori ucis ci, vlăguit şi răposat. Aş dori să-ntorc lucrurile cum ar face-o un medic iscusit, însă... pe dos! — N-aş dori să mă aşez

de-a curmezişul, spulberînd resturile firii, ci doar să-i zoresc propriii ei paşi. Dacă noi putem să prelungim într-adevăr condiţiile vieţii — atunci nu se cuvine oare să le putem de asemenea scurta? Filozofii şi medicii ne-au arătat cît de nemijlocită e legătura dintre stările spiritului şi mişcările maşinii trupeşti. Senzaţiile unui bolnav de pelagră vor fi întotdeauna întovărăşite de o disonanţă a vibraţiilor mecanice. Patimile nimicesc vigoarea trupului. Spiritul mult prea încărcat trînteşte la pămînt propriul său adăpost — aşadar? Ce-i de făcut? Cine s-ar pricepe să-i netezească morţii drumul încă nebătătorit către cetă-ţuia vieţii? să nimicească trupul, începînd cu spiritul.— Ha! Ar fi o operă fără pereche! — Dar cine s-ar pricepe s-o facă?! ■— O operă fără asemănare! Cugetă bine, Moor!—Ar fi o operă măiastră născocită de tine. — N-a fost oare ridicată drămuirea otrăvurilor, aproape la rangul unei adevărate ştiinţe? N-a fost silită natura, prin experimente, să dezvăluiască pînă unde i se întind hotarele? Nu se poate spune, cu ani înainte, bătăilor inimii: Pînă aici, nici un pas înainte! — De ce să nu ne încercăm aripile şi pe asemenea culmi? Cum trebuie să duc la bun sfîrşit urzelile mele, pentru a putea tulbura această gingaşă, paşnică armonie dintre suflet şi trup? Ce soi de simţăminte trebuie să aleg? Care dintre ele atacă în chipul cel mai duşmănos, cel mai sălbatic, înflorirea vieţii? Mînia? — Lupul acesta, cumplit de flămînd, se-ndoapă şi se satură prea repede; îngrijorarea!—-viermele acesta roade mult prea încet; — obida? — această năpîrcă se tîrăşte prea leneş; — teama? — nu poate înşfăca şi nimici nădejdea. — Socotit-am oare, într-adevăr, pe toţi călăii omului? ■—- numai atîţia sînt? ■— Arsenalul morţii poate fi secătuit atît de repede? — *(Adîn-cit în gînduri.)* Aşadar? — Cum? Nu! — Ha! *(Tresărind.)* Spaima! — Ce nu poate înfăptui spaima?! Ce puteri mai are raţiunea, religia chiar, împotriva îmbrăţişării reci de gheaţă a acestei făpturi uriaşe? — Şi totuşi, dacă rezistă chiar uraganului acesta? — Dacă dînsul...? — Oh, atunci vino-mi într-ajutor, jale, şi tu remuşcare, furie a iadului, şarpe din străfunduri, ce-ţi rumegi hrana ta-ndo-pîndu-te din propriile tale murdării; neostoită nimicitoare şi creatoare a propriei tale otrăvi — şi tu — mustrare de cuget, care pustieşti, urlînd, propriul tău adăpost şi răneşti propria ta mamă. — Şi voi, graţii binefăcătoare, veniţi-mi în ajutor, şi tu, trecut zîmbitor, şi tu, viitor înflorit, cu cornul îmbelşugării nepreţuite, faceţi să lucească în oglinzile voastre desfătările cereşti, în clipa în care veţi luneca printre braţele lui'de bătrîn zgîr-ciob. — în felul acesta, voi porni atacul, lovitură după lovitură, vijelie după vijelie, împotriva acestei vieţi şubrezite, pînă cînd, ceata furiilor va fi încheiată prin — deznădejde ! Izbîndă! Izbîndă! — Planul e gata! Bine cîntărit, de o desăvîrşită artă, sigur — te poţi bizui pe dînsul — căci *(batjocoritor)* sub scalpelul disecţiei nu vor fi găsite nici urme de rână, nici arsuri de otravă. *(Cu ho-târîre.)* Ei bine, fie! La lucru! *(Intră Hermann.)* Ha! *Deus ex machinal* Hermann!

HERMANN: Slujitorul dumneavoastră, prea cinstite stă-pîne!

FRANZ *(dîndu-i mîna):* Ştii că cel pe care-1 slujeşti nu e un nerecunoscător.

HERMANN: Am avut destule dovezi.

FRANZ: Socot că vei avea şi mai multe, în curînd — în curînd, Hermann! Am să-ţi vorbesc de anumite lucruri, Hermann.

HERMANN: Ascult cu o mie de urechi.

FRANZ: Te cunosc, te cunosc, eşti un flăcău hotărît, negru-n ceru-gurii, nevoie mare. — 0 inimă de ostaş! — Tatăl meu te-a jignit cumplit, Hermann!

HERMANN: Să mă ia dracul, dacă voi uita!

FRANZ: în chipul ăsta treiu ie să vorbească un bărbat! înti-un piept Mrbătesc răzbunarea îşi găseşte minunat locul. îmi placi, Hermann. Ţine această pungă, Herniann.! Va fi mai grea, desigur, cînd eu voi fistăpîrail.

HERMANN: Asta este şi statornica mea dorinţă, prea cinstite stăpîne; vă mulţumesc.

FRANZ: Adevărat, Hermann? Doreşti, într-adevăr, să ajung stăpîn? Vezi însă că taică-meu are în ciolane măduvă de lexi, iai eu nu-s decît mezinul.

HERMANN: Eu aş dori să fiţi dumneavoastră cel dintîi născut şi tatăl vostru să aibă-n oase măduvă de fetişcană ofticoasă.

FRANZ: Ha! Cum te-ar răsplăti mîine fiul cel dintîi născut! Cum te-ar ridica din această pulbere plebeiană, care se potriveşte aşa de puţin cu spiritul tău, cu nobleţea ta; cum te-ar înălţa spre lumină!— Se va cuveni să fii atunci înveşmîntat în aur, de sus pînă jos, să fii purtat în caleaşca cu patru cai înhămaţi, huruind de-a lungul uliţelor! Fără îndoială, asta ţi se cuvine ţie! — Dar, uitam tocmai despre ce voiam să-ţi vorbesc.— Nu-ţi mai aminteşti de domnişoara von Edelreich?

HERMANN: Tunete şi fulgere 1 Pentru ce-mi amintiţi asta?

FRANZ: Fratele meu ţi-a şters-o de sub nas. **HERMANN:** O să mi-o plătească 1

FRANZ: Dînsa te-a trimis la plimbare. Iar el, mi se pare, te-a zvîrlit de-a berbeleacul pe scări.

HERMANN: Pentru asta aş fi în stare să-1 înfund în adîncul iadului.

FRANZ: Dînsul spunea de altfel... că lumea şopteşte la ureche, în ceea ce priveşte... naşterea ta; mai-că-ta ar fi călcat strîmb, mănţelegi— şi că tatăl tău nu se uita niciodată spre tine, fără să se bată cu pumnul în piept şi să ofteze: „Dumnezeu să se-ndure de mine, păcătosul!"

HERMANN *(sălbatic):* Fulgere, tunete şi grindină! Opriţi-vă !

FRANZ: Te povăţuia chiar să-ţi vinzi la mezat hrisovul de nobleţe şi cu banii dobîndiţi, să-ţi cîrpeşti colţunii.

HERMANN: Pe toţi dracii din iad! îi voi scoate ochii cu unghiile mele.

FRANZ: Cum? Te-ai supărat? Poţi tu să te superi pe dînsul? Dar îi poţi tu oare dăuna cu ceva? Ce poate face un guzgan împotriva unui leu? Mînia la nu poate decît să-i îndulcească gustul izbînzii. Tu

nu-i poți face nimic; doar să scrîşneşti din dinți, vărsîndu-ți furia pe fărîma ta de pîine uscată.

HERMANN *(bătînd din picior):* Voi da cu el de pămînt!

FRANZ *(bâtîndu-l pe umăr):* Ruşine, Hermann! Eşti doar cavaler! Nu se cuvine să rabzi asemenea ocară. Nu trebuie să laşi să-ți ia domnişoara de sub nas, nu! Cu nici un preț, Hermann! Grindină şi vijelie! Dacă aş fi în locul tău, aş încerca tot ce mi-ar fi cu putință, totul.

HERMANN: Aşa cum mă vezi, nu voi avea linişte pînă ce nu-i vîr şi pe unul şi pe celălalt sub pămînt.

FRANZ: Mai puțin vijelios! — Apropie-te! — Amalia trebuie să fie a ta!

HERMANN: A mea trebuie să fie, împotriva iadului! A mea trebuie să fie 1

FRANZ: A ta va fi precum ți-o spun! — dată chiar de mîna mea. Apropie-te, îți spun! — Poate nu ştii; Karl este ca şi dezmoştenit!

HERMANN *(apropiindu-se):* De necrezut! Aud asta pentru întîia oară.

FRANZ: Stai liniştit şi ascultă mai departe. Despre lucrul acesta îți voi vorbi altă dată mai mult. — Da! Aşa este, precum îți spun: de unsprr.zece luni e ca şi surghiunit; de pe acum, bătrînul e chinuit de remuşcări, din pricina acestui pas făcut în grabă, căci *(rîzînd)* nădăjduiesc că nu 1-a făcut din voia lui. De asemeni, Amalia noastră — îl ci-căleşte în fiecare zi cu mustrările şi cu vaietele ei. Peste cîtăva ■vreme, va pune să fie căutat prin toate colțurile lumii şi atunci adio şi drum bun, Hermann, olacă-l găseşte. Va trebui să-i ții portița caleştii cu multa smerenie, cînd se va duce cu dînsa la biserică să se cunune.

HERMANN: II voi strînge de gît înaintea altarului.

FRANZ: Curînd, tata Ta trece puterea în mîinile lui, ca să poată trăi liniştit, retras în castelul său. — In clipa în care acest trufaş smintit va lua frînele puterii în mîini, în aceeaşi clipă va începe să batjocorească pe toți cei ce l-au urît şi pizmuit — în vreme ce eu, care voiam să fac din tine un om de seamă — eui însumi, Hermann, voi aştepta încovoiat, la pragul uşii sale...

HERMANN *(cu înflăcărare):* Nu, nu! Dacă-i adevărat că mă numesc Hermann, asta nu trebuie să se întîmple! Cîtă vreme va mai licări o scînteie de minte în creierul ăsta, asta nu trebuie să se întîmple !

FRANZ: Cum vei putea tu să-mpiedici aceste lucruri? Şi de tine, bunul meu Hermann, îşi va bate joc în toate chipurile; te va scuipa în obraji, cînd te va întîlni pe uliță; şi vai ție, dacă vei clătina din umeri ori vei strîmba din bot. Iată dar, cum stau planurile tale de căsătorie cu rîvnita domnişoară.

HERMANN: Spune-mi, ce trebuie să fac?

FRANZ: Ascultă-mă, Hermann. Ca să vezi cîtă grijă de destinul tău are inima mea de prieten credincios. ■— Du-te — schimbă-ți veşmintele — fă-te de nerecunoscut şi dă de veste bătrînului c-ai sosit, spune-i că vii de-a dreptul din Boemia şi c-ai luat parte,

împreună cu fratele meu, la bătălia de la Praga, — şi, că l-ai văzut dîndu-şi sufletul pe cîmpul de luptă.

HERMANN: Dar... voi fi oare crezut?

FRANZ: Asta rămîne-n grija mea. Iată pachetul acesta! Intr-însul vei găsi cu prisosință tot ce-ți trebuie pentru însărcinarea asta. Cu tot ce vei găsi aici, îți va da crezare însăşi îndoiala! —Acum, por-, neşte-n grabă. Dar pe nevăzute! Sari în curte prin uşița din dos, treci de-acolo peste zidul grădinii...! Sfîrşitul fatal — al acestei tragi-comedii îl laşi pe seama mea!

HERMANN: Sfîrşitul va fi: trăiască noul stăpîn, vivat Franciscus von Moor!

FRANZ *(mîngîindu-l pe obraz):* Nu eşti prost de loc! — Căci, vezi tu, în chipul acesta împlinim dintr-o dată toate țelurile noastre fără întîrziere. Amalia va pierde orice nădejde în privința lui Karl. Bă-trînul va boli mereu — învinovățindu-se de moartea fiului său şi — o clădire şubredă n-are nevoie de un cutremur ca să se prăvălească grămadă. Nu va putea supraviețui multă vreme dup-asemenea veste. — Eu, între timp, am rămas singurul fiu. Amalia lipsită de orice sprijin, devine jucăria voinții mele — asta îți poți uşor închipui — pe scurt, — totul va merge după poftele noastre — însă tu, tu nu trebuie să-ți iei vorba-napoi.

HERMANN: Ce tot spuneți? *(Inveselindu-se.)* Mai degra-bă-şi schimbă glonțul drumul, întorcîndu-se în mațele puşcaşului să le facă zob! Vă puteți bizui pe mine ! Veți vedea de ce sînt în stare! — Vă las cu bine!

FRANZ *(strigînd în urma lui):* Tu vei culege roadele, iubitul meu Hermann!— *(Rămas singur.)* După ce boul a tras în şură carul plin cu grîne, trebuie să se mulțumească cu partea lui de fîn. Ție, ți se cuvine o rîndăşiță, nu Amalia! *(Pleacă.)*

S C E N A 2

Odaia de culcare a bâtrînului *Moor*. Acesta doarme într-un jilț. *Amalia*.

AMALIA *(strecurîndu-se uşor):* încetişor, încetişor! Iată-1 ațipit. *(Se aşază în fața fotoliului în care doarme bătrînul Moor.)* Cît e de frumos! Ca un

sfînt dintr-o icoaaâ! — N"u, nu pot fi mîniată pe tine! Argintate plete, nu mă pot mînia pe voi! Dormi în pace, ieşteaptă-te voios, numai eu se cuvine să sufăr. **MOOR** *(vorbind în vis):* Fiul meu! Fiul meu! Fiul meu! **AMALIA** *(apucîniu-i nuna):* Auzi! Auzi! Pe fiul său îl visează!

MOOR: Tu eşti oare? Xu eşti într-adevăr? Oh, de ce înfăţişarea ta-i de plîns? Nu mă privi cu atîta mîhnire! îndeajuns de plîns sînt eu însumi.

AMALIA *(chşteptîndu-l în grabă):* Trezeşte-te, bătrîne drag! N-a lest decît un vis. Linişteşte-te.

MOOR *(trezit pe jumătate):* N-a fost aici? Nu i-am strîns mîinile? Franz, urîciosule! Vrei să-1 smulgi chiar din visele mele?!

AMALIA: Auzi, Amalia?

MOOR *(înviorîndu-se):* Unde e? Unde? Unde mă aflu?

Tu eşti, Amalia? **AMALIA:** Cum vă simţiţi? Somnul a fost binefăcător? **MOOR:** Visam pe fiul meu. De ce n-am putut visa mai departe? Poate că buzele lui mi-ar fi dăruit iertarea.

AMALIA: îngerii nu se pot mînia! — Dînsul vă iartă. *(Luîndu-i mîna cu duioşie.)* Părintele dragului meu Karl! Vă iert.

MOOR: Nu, fiica mea! Paloarea de mort a feţei tale osîndeşte pe părinte. Sărmana fată! Am zdrobit bucuria tinereţii tale — nu mă blestema!

AMALIA *(sărutîndu-i mîna cu gingăşie):* Pe dumneavoastră?

MOOR: Cunoşti portretul acesta, fiica mea? **AMALIA:** Al 'lui Karl!...

MOOR: Aşa arăta la şaisprezece ani, acum e altfel. Oh, ce furtună bîntuie-n sufletul meu! — Blîn-deţea, preschimbată în mînie; surîsul — în deznădejde. Nu-i aşa, Amalia? Nu l-ai pictat tu? De ziua Iui, în chioşcul cu iasomie? Oh, fiica mea! Dragostea voastră mă umplea de fericire.

AMALIA *(ţinînd mereu ochii aţintiţi asupra portretului):* Nu! Nu! Nu e dînsul. Pe dumnezeul meu, nu-i Karl! Aici, aici *(arătînd inima şi fruntea)* e cu totul altfel, cu totul altfel. Culoarea searbădă nu izbuteşte să oglindească dumnezeiescul duh ce domnea în privirea sa învăpăiată. Zvîrle-1! E mult prea omenesc! Mîzgăleală de cîrpaci.

MOOR: Privirea asta caldă, strălucind de bunătate, de s-ar afla lîngă patul meu, aş birui moartea. — Niciodată, niciodată n-aş muri!

AMALIA: Niciodată, niciodată n-aţi muri! Ar fi doar un salt; ca de la un gînd la alt gînd, mai frumos! Lumina acestei priviri v-ar ridica deasupra mormîntului. V-ar înălţa deasupra stelelor.

MOOR: Cît mi-e de greu, cît de trist mă simt! — Sînt pe moarte şi fiul meu Karl nu-i aici! •— Cobor în mormînt şi dînsul nu plînge la marginea lui. — Cît de dulce te leagănă-n somnul morţii rugă-ciunea unui fiu! — Ca un cîntec de leagăn!

AMALIA *(cu exaltare):* Da, dulce este, dumnezeiesc de dulce, în somnul morţii, să te legene cîntecul iubitului. Poate că în mormînt visezi mai departe. — Un vis nesfîrşit, un vis veşnic despre Karl, pînă cînd răsună clopotul învierii din morţi. *(Sare, vorbind ca sub îneîntarea unei blînde vrăji.)* Şi din clipa aceea, în braţele lui veşnic! *(Pauză. Se duce la clavecin şi cîntă.)* De-a pururi, Hector, vrei să pleci spre locul, In care spada lui Achiî,

ucigătoare, Aduce lui Patrocle crunte jertfe? Oare Cu tine să mai zvîrle lancea, va avea norocul Copilul tău? Cinstire zeilor să-mbie El nu va şti, de pleci spre Hades pe vecie?

MOOR: Frumos cîntec fiica mea. Să mi-1 cînți în clipa morții.

AMALIA: Cu acest cîntec se desparte Andromaca de Hector. — Karl şi cu mine l-am cîntat adeseori la lăută. *(Cîntă înainte.)*

Soție scumpă, aria kncea, moartea grea Mă cheamă-n luptă., dănțuind sălbatic. Sînt sprijin Troiei, braț îndemînatic, Mîntuitor al țării. Dacă voi cădea, De zei 'i-Astîanax "vegheat. Mor eu — Dar ne vom revedea în Elizeu!

(Daniel.) '

DANIEL: Un om aşteaptă afară. Roagă să fie primit pentru a vă aduce veşti de seamă. **MOOR:** Pentru mine mimai un lucru e de seamă, pe lumea aceasta. Tu ştii care, Amalia! — E vreun năpăstuit, care cere ajutor? Să nu plece suspinînd de aici.

AMALIA: Dacă-i un cerşetor, pofteşte-1 numaidecît. ***(Daniel pleacă.)***

MOOR: Amalia 1 Amalia! Cruță-măl

AMALIA *(cîntînd rnai departe):*

Nicicînd în zvon de arme, nu te-oi mai ghici, însingurată, spada ta va zace mută; Viteaza spiță-a lui Priam, apusă, decăzută — Iar tu, spre veşnica-noptare vei porni, Spre-acel amar deşert, Gocitul[1] unde plînge Şi dragostea-ntr-al uitării val se frîngel Aleanul, gîndul, dorurile sale, în negrul Lethe pot să se cufunde, Iubirea mea nicicînd!

Auzi barbarul iureş, ce turbat pătrunde Spre ziduri! Spada mi-o încinge, fără jale, Iubirea mea, în Lethe, n-o pieri, nicicînd!

(Franz, Hermann travestit, Daniel.)

FRANZ: Acesta-i omul. Spune că aduce veşti îngrozitoare. Sînteți în stare să le auziți?

i In mitologia greacă, fluviu în infern (n. r.).

MOOR: Numai una-i îngrozitoare. Apropie-te, prietene, şi nu mă cruța! Dați-i o cupă de vin.

HERMANN *(cu glasul prefăcut):* Milostive stăpîne! Nu faceți răspunzător pe un om sărman, care, împotriva voinței lui, vă sfărîmă inima. Sînt străin pe meleagurile acestea, însă pe dumneavoastră vă cunosc foarte bine, sînteți tatăl lui Karl Moor.

MOOR: De unde ştii tu asta?

HERMANN: L-am cunoscut pe fiul dumneavoastră. **AMALIA** *(tremurînd):* Trăieşte? Trăieşte? II cunoşti? Unde se află acum? Unde, unde? *(Vrea să pornească în goană afară.)* **MOOR:** Ştii ceva despre fiul meu?

HERMANN: A fost student la Lipsea. De-acolo a plecat mai departe, cutreierînd lumea, nu ştiu cîtă vreme. A străbătut în lung şi-n lat Germania, cu capul gol, desculț — precum îmi spunea — cerşindu-şi pîinea pe la uşile oamenilor. Acum cinci luni izbucni iarăşi urgia războiului, între Prusia şi Austria. Cum nu mai avea nimic de nădăjduit pe lumea aceasta, răsunetul izbînzilor lui Frie-drich[1] îl atraseră către Boemia. îngăduiți-mi, spuse dînsul, marelui Schwerin [2], să mor de moartea vitejilor — căci nu mai am tată!

MOOR: Nu mă privi aşa, Amalia!

HERMANN: I s-a dat un steag. Zborul izbînzilor prusiene îl purta pe aripile lui. Am dormit împreună sub acelaşi cort. Mi-a vorbit mult de bâtrînul său tată şi de vremurile bune ale trecutului şi de nădejdile lui nimicite, — cum ne podideau lacrimile!...

MOOR *(îngropîndu-şi capul în perne):* Taci, taci!

2 General prusac, din vremea lui Friedrich al II-lea (n. r.).

HERMANN: Opt zile mai tîrziu, avu loc crîncena bătălie de la Praga. Trebuie să vă spun că fiul dumneavoastră s-a luptat ca un vajnic războinic.

A făcut miaiLni ia fața întregii armate. Cinci regimente fuiâ schimbate în preajma lui, dînsul neclintit! Gloanțele ucigătoare loveau la dreapta şi la stînga; fiul dumneavoastră, neclintit! Un glonte îi zdrobi mana dreaptă, fiul dumneavoastră luă steagul cu cea stingă, neclintit.

AMALIA *(ca vrăjiți):* Hector! Hector! Auziți! Neclintit!

HERMANN: L-am găsit în seara bătăliei, doborît sub şuierul gloanțelor; cu stînga oprea sîngele şiroaie; dreapta, îngropată în pămînt. Frate! — strigă el către mine — se şopteşte printre rînduri că generalul a căzut acum un ceas. A căzut — îi spusei — dar tu? Atunci — strigă el — slobozin-du-şi mîna stînga, cine-i oştean viteaz, meargă pe urmele generalului său, ca mine!—peste cîteva clipe, sufletul lui neasemuit zbura către eroul slăvit de dînsul.

FRANZ *(năpustindu-se sălbatic către Hermann):* Moartea să pecetluiască limba ta blestemată! Ai venit aci să dai tatălui meu lovitura de moarte? — Tată! Amalia! Tată!

HERMANN: A fost ultima voință a camaradului meu, care-şi dădea sufletul. „Ia această spadă", horeai dînsul, „o vei da bâtrînului meu tată — sîngele fiului său e încleiat pe dînsa; e răzbunat, se poate desfăta! Spune-i că blestemul său m-a prăvălit — în luptă, în moarte! M-a copleşit de deznădejde." Ultimul său suspin a fost: „Amalia!"

AMALIA *(ca smulsă din somnul morții):* Ultimul său suspin — Amalia!

MOOR *(urlind îngrozitor şi smulgîndu-şi părul):* Blestemul meu 1-a prăvălit în moarte! Deznădejdea 1-a copleşit!

FRANZ *(străbâtînd camera încoace şi-ncolo, ca un nebun):* Vai, ce-ai făcut, tată? Fratele meu, dragul meu Karl!

HERMANN: Iată spada! Şi iată, de asemeni, un portret, pe care 1-a scos de la pieptul lui în aceeaşi clipă. Seamănă leit cu domnişoara. „Să-1 dai fratelui meu Franz", mi-a spus dînsul— nu ştiu ce-a vrut să spună.

FRANZ *(ca şi cînd s-ar mira):* Mie? Portretul Amaliei? Mie, Karl, pe Amalia? Mie?

AMALIA *(năpustindu-se năprasnică asupra lui Hermann):* Te-a cumpărat! Te-a mituit! înşelătorule! *(II zgîlțîie aprig.)*

HERMANN: Nicidecum, preacinstită domnişoară! Priviți şi dumneavoastră, nu-i portretul vostru? — Dat, poate, chiar de dumneavoastră.

FRANZ: Doamne! Amalia, e al tău! într-adevăr, e al tău!

AMALIA *(dîndu-i portretul îndărăt):* Al meu! Oh, ceruri'.

MOOR *(țipînd şi zgîriindu-şi fața):* Vai, vai! Blestemul meu 1-a prăvălit în moarte! L-a copleşit de deznădejde!

FRANZ: La mine s-a gîndit în ceasul cel greu, în ultimul ceas al despărțirii! La mine. Suflet dumnezeiesc — cînd flamura întunecată a morții fîlfîia încă dcasupra-i — la mine s-a gîndit.

MOOR *(tot mai gîngav):* Blestemul meu l-a prăvălit în moarte, l-a copleşit de deznădejde!...

HERMANN: Ce jale! Nu mai pot răbda. Rămîneți cu bine, bătrîne domn! *(încet, către Franz.)* De ce-ați făcut aceasta, tinere stăpîn? *(Pleacă repede.)*

AMALIA *(sărind după el):* Stai, stai! Care au fost ultimele sale cuvinte?

HERMANN *(strigînd din mers, spre dînsa):* Ultimul său suspin a fost Amalia. *(Iese.)*

AMALIA: Ultimul său suspin a fost Amalia! Nu, nu-i un înşelător! E-adevărat—-adevărat. A murit! — A murit! *(Se clatină într-o parte şi alta, pînă ce cade.)* A murit! — Karl a murit!...

FRANZ: Ce văd? Ce-i scris pe spadă? Cu sînge e scris: *Amalia!*

AMALIA: De dînsul?!

FRANZ: Văd oare bine, ori visez? Priveşte: e scris cu sîngel *Franz, nu părăsi.* j)<? *draga mea Amalia!* Ia te uită, ia te uita şi pe cealaltă parte: *Amalia!* Atotputernica moarte a sEârîmat jurămîntul tău I — Nu vezi, nu vezi? E scris c-o nună care înțepenea; cu sîngele cald al **iii.** Lin ii sale, e scris în pragul sfintei veşnicii! Suiletul său, înainte de a-şi lua zborul, a împletit soarta lui Franz, cu a Amaliei.

AMALIA: Sfinte dumnezeule! E scris de dînsul! Nu m-a iubit niciodată! *(Pleacă-n grabă.)*

FRANZ *(bătînd din picior):* Afurisit lucrul îndărătnica asta zădărniceşte măiastră mea uneltire.

MOOR: Vai, vai! Nu mă părăsi, fiica mea! —Franz, Franz! înapoiază-mi fiul!

FRANZ: Cine 1-a blestemat? Cine şi-a prăvălit fiul în luptă, în moarte şi-n deznădejde? A fost un înger, un giuvaer al cerurilor! Blestemați fie călăii săi! Blestem, blestem asupra capului tău!...

MOOR *(lovindu-şi pieptul fi fruntea cu pumnii):* A fost un înger, un giuvaer al cerurilor! Blestem, blestem, blestem asupra capului meu! Sînt tatăl care şi-a ucis pe fiul său cel dintîi. M-a iubit pînă în clipa morții! Pentru a mă răzbuna, s-a năpustit în luptă, în moarte... *(Zbuciumîndu-se sălbatic.)* Fiară! Fiară!

FRANZ: A răposat! Bocetele nu mai folosesc la nimic — e prea tîrziu! *(Rîzînd batjocoritor.)* E mai uşor să ucizi decît să înviezi pe cineva. Din mormînt, nu-1 mai poți trage îndărăt niciodată.

MOOR: Niciodată, niciodată, niciodată nu-1 mai pot trage din mormînt. Pierdut! — L-am pierdut! Pentru veşnicie! — Tu mi-ai smuls din inimă blestemul! — flecărelile tale! — tu — tu — dă-mi îndărăt fiul!

FRANZ: Nu mă-ntărîta! Am să te părăsesc pe patul morții!

MOOR: Fiară! Fiară! Dă-mi îndărăt fiul! *(Sare din jilț, crînd să apuce pe Franz de beregată, acesta îl îmbrînceşte.)*

FRANZ: Ciolane neputincioase! Mai cutezați?! Nimi-cească-vă deznădejdea. *(Pleacă.)*

MOOR: Fii blestemat de mii de ori! Din brațele mele mi-ai furat fiul! *(Se zbate în jilț, cuprins de deznădejde.)* Vai! Deznădăjduit — mort încă nu! — Au fugit, m-au părăsit în pragul morții— îngerii cei buni fug de mine, cu toții se îndepărtează de ucigaşul cărunt ca neaua — vai, vai! nimeni nu-mi va sprijini capul, nimeni nu va da dezlegare sufletului meu. Nici fiii, nici fiica, nici prietenii! — Oameni — dar nu vrea nici unul? Singur — părăsit!—Vai, vai! Deznădăjduit, dar mort încă nu!

(Amalia cu ochii plînşi.)

MOOR: Amalia! Eşti trimisă de ceruri! Vii să dai dezlegare sufletului meu!

AMALIA *(cu glasul blînd):*. Ați pierdut un fiu minunat !

MOOR: L-am ucis, vrei să spui. Păşesc 'naintea județului dumnezeiesc, să răspund de fapta săvîrşită.

AMALIA: Nu, bătrîne vrednic de plîns! Dumnezeiescul părinte l-a luat cu dînsul. Am fi fost prea fericiți pe această lume, — sus, deasupra astrelor — ne vom revedea.

MOOR: Revedere! Revedere 1 Ce . sabie-mi va străpunge inima cînd voi regăsi ființa sfîntă printre sfinți! — In lumea de apoi, eu voi fi pătruns de fiorii iadului. — în pragul nesfîrşitului, mă va zdrobi amintirea faptei; mi-am ucis fiul!

AMALIA: Oh, zîmbetul lui va şterge cumplita amintire! înseninați-vă, părinte drag! Cum să nu fiu voioasă? Acei care-n ceruri ascultă n-au auzit oare numele Amalia, cîntat de dînsul cu harpa heruvimilor? Nu-1 murmură oare acum cei ce

▪

veghează acolo în ceruri? Ultimul lui suspin, a fost: Amalia! Nu? Intuul său iureş de bucurie nu va fi oare tot —Amalia? **MOOR:** Cerească inîngîiere îmi dăruiesc buzele tale! Zîmbetul lui, spui apoi ta, mă va ierta? Rămîi lîngă mine, iubita dragului meu Karl, în clipa morţii.

AMALIA: în clipa morţii, veţi zLura în braţele sale. într-adevăr, sînteţi de pizmuit. De ce nu sînt oasele mele putrede? De ce cu sînt şuviţele mele cărunte? Puterea tinereţii e de plîns! Fii binecuvîntată bătrîneţe şubredă | Eşti aproape de cer şi — de dragul meu Karl!

(Soseşte Franz.)

MOOR: Apropie-te, fiul meu! Iartă-mă, dacă adineauri
am fost prea aspru cu tine! Eu îţi iert ţie totul!
în pace, doresc să-mi dau sufletul. **FRANZ:** V-aţi jeluit oare
îndeajuns fiul? Precît văd,
n-aveţi decît unul. **MOOR:** Iacov avut-a doisprezece feciori, dar
pentru
Iosif vărsat-a lacrimi de sînge. **FRANZ:** Hm!

MOOR: Fiica mea, mergi şi adu-mi biblia. Citeşte-mi istoria lui Iacov şi a lui Iosif. M-a mişcat întotdeauna — chiar atunci cînd încă nu eram Iacov.

AMALIA *(răsfoind biblia):* Ce anume să citesc?

MOOR: Citeşte-mi jelania părăsitului Iacov, cînd nu l-a mai găsit pe Iosif printre copiii săi. — Cînd zadarnic l-a aşteptat împresurat de cei unsprezece. — Şi cîntecul său de jale, cînd a aflat că Iosif i-a fost răpit pentru veciei

AMALIA *(citind):* „Luară dînşii atunci veşmîntul lui Iosif şi tăind un ied, cufundară veşmîntul în sîn-gele acestuia şi trimiseră tatălui veşmîntul năclăit de sînge şi spuseră apoi: l-am găsit, — este oare, da sau ba, veşmîntul fiului tău? *(Franz pleacă brusc.)* Dînsul recunoscu veşmîntul şi grăi:

Este veşmîntul fiului meu. O fiară 1-a sfîşiat. A fost nimicit de-o fiară sălbatică." **MOOR** *(căzut pe pernele jilţului):* O fiară 1-a sfîşiat pe Iosif!

AMALIA *(citind mai departe):* „Şi Iacov îşi smulse veşmintele, puse un sac în jurul coapselor sale şi plînse amarnic pe feciorul său, vreme îndelungată. Şi cînd feciorii şi fiicele lui cercară să-1 mîngîie, el nu se lăsă mîngîiat, ci grăi: Plîngînd, co-borî-voi în fundul pămîntului."

MOOR: încetează, încetează! Mă simt foarte rău!

AMALIA *(sare, lăsînd să-i cadă cartea):* Ceruri, ajutaţi-mi! Ce este?

MOOR: Moartea! — Soseşte moartea! — întunericul — pluteşte — înaintea ochilor mei. — Te rog — cheamă preotul să-mi dea sfînta împărtăşanie. — Unde e fiul meu Franz?

AMALIA: A fugit! Dumnezeule, îndură-te de noi!

MOOR: A fugit! — A fugit de lîngă patul de moarte? — Iată tot-tot — doi feciori — atîtea nădejdi. Tu mi i-ai dat — tu mi i-ai luat — fie numele tău!...

AMALIA *(cu un țipăt brusc):* A murit! Tot! Totul moare! *(Pleacă, cuprinsă de deznădejde.)*

(Franz țopăind de bucurie.)

FRANZ: A murit! A strigat c-a murit! Acum sînt eu stăpînul! în tot castelul — larmă: a murit! — dar dacă-i adormit numai? — Desigur, desigur! după un asemenea somn, nu vei mai auzi în vecii vecilor bună dimineața! Somnul şi moartea sînt doară frați gemeni. Haide, să le schimbăm numele!— Somn bine venit, îmbietor! te voi numi moarte! *(Ii închide pleoapele.)* Cine va cuteza să mă tragă la răspundere? Sau să-mi spună-n obraz: eşti un ticălos! La o parte povara acestei măşti de gingăşie şi virtute. Acum, Franz trebuie să fie văzut în toată goliciunea lui! Să-nspăimînte! Tatăl meu îşi îndulcea poruncile, preschimbîndu-şi domeniul într-**Tiu** cuib ie familie. Şedea la poartă, zîmbind drăgăstos, nurnindu-i frați, copii! Sprîncenele mele încruntate vor atîrna deasupra voastră ca nourii de furtună, numele meu despotic va pluti asupra acestoi munți, precum o cometă amenințătoarei fruntea mea va vesti numai vremea rea. Dînsul rnîngîia şi alinta grumajii, ce cu cerbicie i se împotriveau. Mîngîierea şi alintarea — nu-s făcute pentru mine. Cu colții pintenilor vă voi sfîşia carnea. Voi biciui fără cruțare! — Pe pămînturile mele cîtiva cartofi şi un strop de bere — vor însenina ospăț de zile mari. Atît de departe voi merge! Şi vai de acela ce va păşi înainte-mi cu obraji împliniți şi rumeni! Searbădă mizerie — spaima, sclavia: iată priveliştile mele îndrăgitei Iată livreaua în care vreau să vă-mbrac. *(Iese.)*

S C E N A 3

în codrii Boemiei. ***Spiegelberg, Razmann, ceata de tilhari.***

RAZMANN: Tu aici? Tu, cu adevărat? Fă-te-ncoa' să te strîng la piept, să te fac terci, frățioare Moritz! Inimioară scumpă! Bun venit în codrii Boemiei! Ai crescut, cogeamite omu! Pe-o mie de esca-droane, fir-ai tu să fii! Strîngi recruții cu grămada, halal de tine!

SPIEGELBERG: Ei frate, ei, ei? Coşcogea namila, nu glumă ! De necrezut — binecuvîntarea domnului e cu mine! Ştii că eram un biet pîrlit, înfometat; n-aveam decît toiagul acesta, cînd am trecut Iordanul. Acum sîntem şaptezeci şi opt; mai ales, tejghetari faliți, dascăli şi conțopişti din provinciile suabe, zvîrliți afară din slujbă; ian priveşte colea, frate, nişte acadele de băieți! Aşa, să ştii tu! care îşi şterpelesc unul altuia şi bumbii de la nădragi şi se simt grozav de bine dacă au flinta încărcată cu dînşii! — Belşug cît vrei şi faimă — patruzeci de poşte, jur împrejur, să nu-ți vie să crezi. Nici o gazetă fără un articolaş despre Spiegelberg cel şmecher; de aia m-am abonat la toate! M-

au înfățișat din cap pînă-n picioare; îți pare că mă și vezi; ba nici nasturii de la haină nu i-au uitat! Dar îi duc cu zăhărelul, de ți-e mai mare mila. Deunăzi, nimerii într-o tipografie și le spusei că l-am văzut pe Spiegelberg; și am dictat unui conțopist de acolo chipul leit al unui medic de limbrici, da'știi, punct cu punct. Povestea s-a răspîndit, medicul nostru fu prins, interogat, cu sula-n coastă... și poftim, de frică și de prostie, mărturisește, lua-m-ar dracu, că *dînsul* este *Spie-gelbergl*—Tunete și trăsnete! Cît pe ce să fac chiar eu un salt pînă la judecătorie, pentru ca dihania să nu-mi pocească faima! — Trei luni după asta, iată-1 spînzurat. Trebuii să-mi îndes în nas o strașnică porție de tabac, cînd trecui pe lîngă spînzurătoare și-1 văzui pe așa-zisul Spiegelberg proțăpindu-se sus, fălos, în înalta slavă! — și, în vreme ce Spiegelberg atîrna sus — Spiegelberg iese binișor din bucluc și împodobește justiția super-înțeleaptă, pe la spate, cu niște urechi de măgar să te prăpădești de mila ei.

RAZMANN *(rîzînd):* Așadar, tot ăla ai rămas!

i Am pierdut o zi (In limba latină în original) (n. r.).

SPIEGELBERG: Rămas, rămas, trup și suflet! Nătă-răule! Să-ți povestesc o șotie, săvîrșită de curînd, în mănăstirea sfintei Cecilia. Călătoream în amurg și dau de mănăstire — toată ziua nu trăsesem un singur cartuș. — Știi că urăsc de moarte *diem per-didi*[1] — trebuia dar s-ajungă noaptea faimoasă prin-tr-o năzbîtie, chiar dacă ar fi plesnit Sarsailă însuși! Stăturăm liniștiți pîn' s-a-nnoptat de-a binelea. Nu se mai auzea unicșnet. Toate luminile stinse una după alta. Ne-ant gîndit atunci: măicuțele sînt de mult în așternuturi. Iau cu mine pe Grimm, pun pe ceilalți să ne aștepte înaintea porții, pînă cînd *vor* auzi fluierătura mea, înșfac pe paznicul mănăstirii, îi iau cheile, mă strecor înăuntru, unde dormeau sLujnicile, le suflu binișor hainele și șterge-o la poarta cu maldărul de boarfe. Pornim mai departe, din chilie în chilie, luînd, rînd pe rînd, rochiile călugărițelor și în cele din urmă și pe ale stareței. — Fluier și flăcăii de-afară se pornesc pe un tărnbălău îndrăcit, ca în ziua judecății de apoi. Năpustiiulu-se, tropăind din copite, prin chiliile măicuțelor — ha, ha, ha! Să fi văzut hăituiala, cum bietele pisicuțe bîjbîiau prin beznă după rochii și cum se văicăreau de mai mare jalea ca și cum împielițatul însuși ar fi pus gheara pe ele; cum se înveleau înspăimîntate în cerșafuri sau se ghemuiau în dosul sobei ca mițele. Altele, înnebunite de groază, făcură pe ele, într-așa hal de puteai să-nveți să-noți! — Și zbierete și tînguieli. — Și în sfîrșit, hoarca bătrînă, stareța în costumul Evei — dinaintea păcatului, — știi, frate, pe globul ăsta pămîntesc, nimic nu mă scîrbește mai tare decît păianjenii și muierile bătrîne! Acum închipuiește-ți putoarea asta zbîr-cită, păroasă, de culoarea cafelii arse, țopăind înaintea mea și cerîndu-și îndurare — în numele curăției ei feciorelnice! — La naiba, pe toți dracii! Tocmai îmi potriveam cotul pentru a-i îndesa puținii dinți cîți

mai avea, tocmai în măruntaie, pe scurt! ori dă argintăria şi odoarele mănăstirii şi — toţi bănuţii noi-nouţi, ori... flăcăii mei mă şi pricepuseră... Iţi spun, am scos frumuşel din mănăstire mai bine de o mie de taleri! Pe deasupra şi hazul! Iar flăcăii au lăsat în urmă amintiri să aibă măicuţele ce tîrî cu ele nouă luni!

RAZMANN *(bătînd din.picior):* Cum n-am fost şi eu de faţă, lovi-m-ar trăsnetul.

SPIEGELBERG: Ei vezi?! Spune, nu-i asta viaţă? Pe deasupra toţi sîntem voioşi şi puternici; şi ceata neştirbită, ba chiar creşte zi de zi, ca un pîntec de popă. Nu ştiu, zău, atrag toate lepădăturile de pe faţa pămîntului, de parcă am ceva magnetic în mine!

RAZMANN: Straşnic magnet, de! Dar aş vrea să ştiu, la dracu, ce vrăjitorii învîrteşti?

SPIEGELBERG: Vrăjitorii? Nu-i nevoie de nici o vrăjitorie— trebuie numai glagorie. 0 oarecare judecată practică ce, fireşte, nu se găseşte pe toate drumurile — pentru că, vezi tu, eu sînt gata să spun oricînd: un om cumsecade poţi scoate din orice aluat: dar pentru un pungaş, trebuie scaun la cap! — Mai trebuie, de altfel, oarecare geniu naţional, propriu; un oarecare, aş spune, climat pungăşesc; şi te-aş sfătui să te duci în ţinutul Grizon: acolo-i, astăzi, Atena pungaşilor.

RAZMANN: Frate, precît ştiu eu, Italia este faimoasă.

SPIEGELBERG: Da, da, fiecăruia dreptul lui. Italia are şi ea bărbaţii ei — şi dacă Germania merge pe drumul apucat — şi mai votează şi scoaterea scripturii, şi din Germania ar putea să iasă ceva bun cu vremea; mai cu seamă că, trebuie să-ţi spun, clima nu înseamnă totuşi mare lucru; geniu străbate, lăsînd la o parte — frate — mărul pădureţ, care, ştii prea bine, nici în grădina raiului n-o să se preschimbe în ananas. — Dar să mergem mai departe, unde am rămas?

RAZMANN; La dibăciile meşteşugului.

SPIEGELBERG: Da, la dibăciile meşteşugului! întîiul lucru, cînd ajungi într-un oraş, te interesezi pe la vătafii cerşetorilor, paznicii oraşului, pe la poliţişti care sînt muşteriii lor cei mai de nădejde; cine-i cinsteşte mai des! — Ei! Pe ăştia-i cauţi şi tu! Mai departe, te cuibăreşti prin cafenele, prin bordeie, prin eîrc iunii! pîndeşti, iscodeşti cine zbiară mai taie îrrrpctrrva scumpetei, împotriva camelei, împotr*n'a... îmbunătăţirii pazei poliţieneşti, cine ocărăşte mai tare guvernul sau se înflăcărează împotriva înregistrării... fizionomiilor şi celelalte de felul ăsta! Ei, atunci ai nimerit unde trebuie! Frate! Cinstea se clatină ca o măsea găunoasă, nu mai trebuie iecît cleştele! — sau mai scurt şi mai bine: zvîrli pe uliţă o pungă, te-ascunzi, şi bagi de seamă cine o ridică. 0 clipă după aceea, alergi după el, întrebi în gura mare

— dar aşa în treacăt: nu cumva a găsit domnul q pungă cu bani? Dacă zice „da", atunci te-a pocnit Sarsailă, dacă tăgăduieşte, aşa „iertaţi — vă rog

— nu-mi amintesc... îmi pare rău!"... *(Sare în sus.)* Frate! Izbîndă, frate! Stinge felinarul, iscusite Diogene! Ți-ai găsit omul!

RAZMANN: Experiența ta pare fără greș.

SPIEGELBERG: Dumnezeule! Ca şi cînd m-aş fi putut vreodată îndoi de asta. —- Acum peştişorul, iată-1 prins în undiță; dar trebuie să umbli cu multă iscusință, să-1 poți trage sus! — Vezi tu, fiul meu, cum făceam eu: după ce dibăceam pîrtia, mă aninam ca un scai de candidat; trăgeam la măsea împreună—dragoste, nevoie mare, — şi, *nota-bene* — tu plăteşti de la început pînă la sfîrşit! Fireşte, costă bănet, nu glumă, dar nu te

iuti la neta TVTn i rlpnnrtp îl rllim în frinAnri în

— ■ --------------— -r— "

*~ —r---------------------> -y

mijlocul lepădăturilor, îl amesteci în scandaluri, în bătăi, pînă ce pierde, fără urmă, vlagă, bani, conştiință şi renume — pentru că, incidental fie zis, n-ai făcut nimic dacă nu-i strici şi trupul şi sufletul. — Crede-mă, frate dragă! In bogata mea experiență, am făcut-o de vreo cincizeci de ori; dacă-1 scoți pe omul cinstit din țîțîni, talpa iadului poate pune ghearele pe dînsul. —■ Hopul este uşor pe urmă! —Uşor, da, aşa de uşor precum saltul de la... tîrlă la călugăriță. — Ascultă! Ce pocnitură a fost asta?

RAZMANN: A tunat. —Mai departe!

SPIEGELBERG: Altă cale mai scurtă şi mai bună — e asta; îi jefuieşti omului tot ce are în casă şi în jurul casei — pînă cînd îl laşi doar cu cămaşa pe dînsul; atunci vine chiar el la tine. — Frate, nu vinde grădinarului castraveți, mai bine întreabă pe ăla de colo, arămiul! îndrăcită treabă! Ăsta mi-a căzut în laț straşnic. — I-am întins patruzeci de ducați, pe care-i va căpăta, dacă-mi aduce modelul în ceară al cheilor stăpînului lui. închipuieşte-ți, dihania asta neroadă mi le aduce, lua-m-ar dracu— şi vrea banii. „Musiu — spun eu — ştii dumneata că mă duc cu cheile astea de-a dreptul la poliție, aşa că, numaidecît vei fi găzduit sus, pe înălțimea spînzurătorii?" — Mii de draci! Să-1 fi văzut ce ochi holba şi cum dîr-dîia ca un cotoi plouat. — „Pentru numele lui dumnezeu, fiți înțelegător, domnule, eu voiam... voiam... " —- „Ce voiai? Vrei să laşi totul baltă şi să mergi cu mine unde-a-nțărcat dracu copilu?" — „Oh, din tot sufletul, cu mare bucurie" — ha, ha,

— ştrengarule,— ca să prinzi şoareci, trebuie nițică slănină. — Ei, tu nu rîzi de el, Razmann? Ha — ha!

RAZMANN: Da, da nu tăgăduiesc. Lecția asta trebuie sa rfii-o scriu cu litere dc aur po seâiirlie. isi cunoaşte dracul oamenii, dacă tc-a făcut samsarul lui.'

SPIEGELBERG: Aşa-i, frate? Şi socot că dacă-i" plătesc camătă îndoit, îmi dă pe urmă drumul. — Orice editor dă colectorului său, din

zece exemplare, unul fără plată; nu se poate, ca dracul să se poarte mai cămătărește! — Razmann, îmi mi-roase-a praf de pușcă!

RAZMANN: Ehei, la naiba! Eu am simțit-o de mult.

— Bagă de seamă, se întîmplă ceva în apropiere!

- Da, da, cum -ți-am spus, Moritz, Karl Moor te va primi iucuiros și pe tine și pe recruții tăi. A strîns și el flă«ăi de ispravă.

SPIEGELBERG: Dar ai mei! Ai mei! He-hei!

RAZMANN: O fi! Cred că au lăbuțe strașnice, — îți spun însă că faima căpeteniei noastre a ispitit și oameni cumsecade.

SPIEGELBERG: Asta nu i-aș dori-o!

RAZMANN: S-avern *pa.rdon.1* Lasă gluma! Și nu le e rușine să-i stea la poruncă; el nu ucide de dragul furtișagului, ca noi. — De bani nici nu se sinchisește, chiar cînd îi poate avea din belșug, și chiar a treia parte din pradă, care i se cuvine de drept, o dăruiește orfanilor și tinerilor sărmani, harnici la învățătură. Da cînd e vorba să stoarcă vreun boiernaș care jupoaie țăranii ca pe vite, sau să scoată la mezat pe vreun netrebnic cu găetane aurite, care măsluiește legile și mituiește dreptatea, ori vreun alt domnișor de aceeași teapă — drace! atunci să-1 vezi cum devine el cel adevărat — se năpustește ca un diavol, de parcă ar avea într-însul o mie de furii dezlănțuite!...

SPIEGELBERG: Hm! Hm!

RAZMANN: Mai deunăzi, aflarăm într-o circiumă că un conte de Regensburg, foarte bogat, care într-un proces, prin șiretlicul avocatului său, izbutise să pună mîna pe un milion, va trece prin apropiere. Karl Moor tocmai ședea la masă și juca table, — „Cîți sînt, ai noștri?" — mă întreabă dînsul, sărind de la masă; vedeam cum își mușca buza de jos, lucru pe care nu-1 face decît cînd e foarte mînios. — „Doar cinci!" spusei eu. — „E de ajuns!" — grăi dînsul. Zvîrli hangiței banii pe masă, lăsînd neatins vinul poruncit — și pornirăm la drum. Toată vremea n-a rostit o vorbă. Mergea de o parte, singur, și numai din cînd în cînd întreba dacă noi n-am prins de veste ceva. Ne porunci chiar să lipim urechile de pămînt. în sfîrșit, contele trecu pe acolo cu caleașca încărcată, doldora. Avocatul era și el. înainte un călăreț, de o parte și de alta doi slujitori — să fi văzut cum se repezi omul nostru la caleașca, cu două pistoale în mîini și cu ce glas strigă: „Stai!" Vizitiul nu voi să oprească; zbură de pe capră; contele trase din trăsură un foc în aer, călăreții o șterseseră.—„Dă banii, jivină!" — strigă el cu voce tunătoare. Contele se ghemui ca o vită înjunghiată. — **„Și** tu ești netrebnicul care a făcut din justiție cea mai josnică tîrfă?" Avocatul tremura de-i clănțăneau dinții — pumnalul i se înțepeni în pîntec, ca un arac în vie. — „Ce mă privea pe mine am săvîrșit!" — strigă el rnîndru către noi,

depărtîndu-se. Jaful este treaba voastră — şi se făcu nevăzut în codru.

SPIEGELBERG: Hm, hm! Frate, ce-ți povestii adineauri rămîne-ntre noi; dînsul nu trebuie să afle nimic. Ne-am înțeles?

RAZMANN: Sigur, sigur, înțeles!

SPIEGELBERG: îl cunoşti doar. Are năbădăile lui, mă-nțelegi! **RAZMANN:** înțeleg, înțeleg!

(Schwarz, venind In fuga mare.)

RAZMANN: Cine-i? Ce este? Sînt muşterii în pădure? **SCHWARZ:** Repede, repede! Unde-s ceilalți? — Mii de diavoli! — Stați la taifas! Nu ştiți... nu ştiți oare nimic? Roller... **RAZMANN:** Ei, ce-i? Ce este?

SCHWARZ: Pe Roller l-au spînzurat—şi pe încă alți patru.

RAZMANN: Roller? Ei, drăcia dracului! Cînd? De unde ştii?

SCHWARZ: De peste trei săptămîni era prins, şi noi nu ştiam nimic; de trei ori l-au judecat — şi noi n-am aflat nimic; au încercat să scoată de la dînsul, prin schingiuiri, unde-i căpetenia noastră. — ■

Flăcăul nostru dârz **n**-a suflat o vorbă — ieri a fost osîridit; şi azi **«fimiiLeața,** a fost trimis cu **dili**genta expresă în iad.

RAZMANN: Blestemată treabă! Moor ştie?

SCHWARZ: A aflat (le ieri. Spumegă ca un mistreț. Ştii cît ținea la Hol Ier. Şi acum, pe deasupra, schingiuirea—• fiînghia şi scările — cărate lîngă turn degeaba! Chiar dînsul s-a strecurat în sutană de călugăr, cerîndu-i să plece în locul lui; — Roller, îndărătnic, nici n-a vrut s-audă. Atunci Karl a făcut un jurămînt, care ne-a înghețat de groază: îi va aprinde o faclă de-nmormîntare, cum nici unui rege vieodată nu i-a strălucit, o să le pîrjolească şezutul. Tare mi-e teamă de oraş! Moor are de mult pică pe el din pricina habotniciei lui netrebnice; şi tu ştii, cînd spune dînsul: „O voi face!" lucru-i ca si făcut! ca si cum noi l-am fi făcut!

RAZMANN: Desigur! Doar îl cunosc! Dacă şi-ar da diavolului cuvîntul că va coborî în iad, n-ar încerca s-ajungă în rai nici chiar dac-ar putea să se facă scăpat cu o jumătate din „Tatăl nostru"! Dar păcat de bietul Roller! Bietul Roller! **SPIEGELBERG:** *„Memento mori"!*[1] De asta, mie nu-mi pasă. *(Fluieră.)*

Cînd văd un stîrv în laț — şi ciori Clipesc un pic cu ochiul stîng. Eşti singur cuc, te trec fiori; Mă-ntreb sînt eu ori tu nătîng? **RAZMANN** *(sărind):* Auziți? 0 împuşcătură!

(Larmă şi împuşcături.)

SPIEGELBERG: încă una! **RAZMANN:** încă

---

1 **Aminteşte-ți că vei muri! (In limba latină in original) (n. r.).'**

una! Vine Moor!

(Din dosul scenei se aude cîntînd.) în Nuremberg — fac dinadins, Nu spînzură pe cel... neprins!

***(Se aude vocea lui Roller şi vocea lui Schweizer dinapoia scenei, chiuind:* „Hei, hei! ")**

RAZMANN: Roller! Roller! Să mă ia dracu dacă nu-i vocea lui.

ROLLER, SCHWEIZER *(din dosul scenei):* Razmann! Schwarz ! —■ Spiegelberg! Razmann!

RAZMANN: Roller! Schweizer! Fulgere, tunete şi grindină. *(Alergîndu-le înainte.)*

(Karl călare, Schweizer, Roller, Grimm, Schufterle şi ceata de tîlhari, plini de praf şi noroi.)

KARL *(sărind de pe cal):* Libertate! Libertate! — ia-tă-te în siguranță, Roller! — Schweizer, ia-mi armăsarul şi du-1 de-1 spală cu vin. *(Se azvîrle la pămînt.)* E vrednic!

RAZMANN *(către Roller):* Pe toate cuptoarele lui Pluto! Ai şters-o de pe roată? Ai înviat?

SCHWARZ: Eşti Roller? Ori numai duhul lui? Sînt eu nebun — ori eşti. tu, tu cu adevărat? _

ROLLER *(gîfîind):* Uite-mă-s! în carne şi oase. întreg! De unde crezi tu că viu?

SCHWARZ: S-o spună Scaraoțchi! Osînda fusese doar rostită.

ROLLER: Ba chiar mai mult! Sosesc de la spînzură-toare, *direcți* Stați, lăsați-mă întîi să-mi trag sufletul. Să vă istorisească Schweizer. Dați-mi rachiu!— Moritz, te-ai întors şi tu? Socoteam c-o să ne revedem... în altă parte. Dar dați-mi rachiu! — Sînt frînt. Mi se dezghioacă ciolanele! — Prietenul meu drag! Dar unde e? **SCHWARZ:** îndat', îndat'!—spune, dă-i drumul întîi! Cum ai scăpat? Cum de eşti iarăşi printre noi? Mi se-nvîrteşte capul! Din lațul spînzură-torii, spui tu? **ROLLER** *(răsturnînd pe gît o sticlă cu rachiu):* Straşnic; cum arde! De-a dreptul din lațul spînzură-torii, vă spun. — Stați de vă holbați la mine şi nici nu visați! — Trei trepte mai aveam pc scara aghesmuită a Iui Aghiuță, de pe care trebuia să ajung în sînu] Lui Avram. — Aşa de-aproape, aşa de-aproape — cred, că, cu piele, şi cu păr cu tot — fusesem tocmit pentru sala de disecție. Viața mea mai prețuia cît o unghie de tabac! Lui Moor îi datorez că mai respir, îi datoresc libertatea şi viața.

SCHWEIZEE: Pozna e vrednică să fie povestită. Prin iscoadele noastre prinserăm de veste cu o zi înainte că nu-i de-a bupă cu bietul Roller şi dacă pronia nu catadicseşte la vreme — atunci chiar mîine dimineață, adică astăzi — trebuie să pornească pe ultimul drum hărăzit muritorilor. — „Haideți! — spuse Moor, un prieten cîntăreşte greu! — îl scăpăm sau nu: dar cel puțin îi aprindem o faclă cum n-a strălucit nici unui rege; să le pîrjolească straşnic

şezutul. Ridicăm întreaga ceată." — Ii tri-miserăm veste printr-un răvaşe!, zvîrlit în ciorbă.

ROLLER: Eu rri-arn îndoit de izbîndă.

SCHWEIZER: Am pîndit pînă în clipa cînd nu mai fu nimeni pe drum. întreg oraşul pornise în urma comediei, călare, pe jos, lume printre trăsuri, laolaltă, larma şi cîntările de veşnică pomenire pentru spînzurat se auzeau hăt pînă departe! „Acum

— spuse Karl — foc, daţi foc! Flăcăii ţîşniră ca nişte săgeţi, aprinseră oraşul, în treizeci şi trei de colţuri dintr-o dată, zvîrlind făclii aprinse, în preajma pulberăriei, în biserici şi-n sure. — Pe capul lui Scaraoţchi! Nici un sfert de ceas nu trecuse, vîntul dinspre nord-est, care se vede că avea şi el un dinte împotriva oraşului, ne-ajuta straşnic — hăituind văpăile, pînă în vîrfurile clădirilor celor mai înalte! Noi, în vremea asta, în sus şi în jos, ne năpustim pe uliţe, ca nişte furii dezlănţuite — foc! foc! Prin tot oraşul! — Urlete, ţipete, pocnete! — clopotele începură a suna a foc; pulberăria sare în aer, de parcă ar fi crăpat cerul

— iar pămîntul s-ar fi despicat în două, —

parcă iadul se cufunda mai în adînc cu mii dc stînjeni!

ROLLER: Cei ce mă-nsoţeau priviră îndărăt — oraşul părea Sodoma şi Gomora. Orizontul devenise văpaie ! — numai fum şi pucioasă. Patruzeci de coline răspunseră cu ecoul lor larmei drăceşti, jur împrejur. Cuprinşi de-o spaimă cumplită, toţi se zvîr-liră la pămînt; prinsei clipa şi tulcşte-o ca vîntul — tocmai mă dezlegaseră, mai erau doar cîteva clipe

— însoţitorii mei împietriseră ca muierea lui Lot zgîindu-se înapoi. Pe aici ţi-e drumul | O zbughesc printre grupurile risipite. Şterge-o! Şaizeci de paşi mai departe, lepăd hainele, mă zvîrl în apă, înot pe dedesubt, pînă fui hăt, dincolo de vederea lor. Căpetenia noastră rostuise de cai şi de haine. — Aşa am scăpat. Moor, Moor! Ce n-aş da să fii "şi tu la ananghie, să te pot răsplăti la fel.

RAZMANN: Dorinţă de fiară! Pentru care eşti vrednic de spînzurătoarc! Dar toată năzdrăvănia asta a fost lată, nu glumă!

ROLLER: Ajutor la nevoie! Ce puteţi pricepe voi?! Să fii pornit cu laţul în jurul gîtului — încă viu

— către groapa de veci — cu toate pregătirile şi ceremoniile de spînzurătoare — şi cu fiecare pas pe care-1 face piciorul, şovăind de teamă, eşti mai îngrozit, eşti mai aproape de bazaconia cea bles-temată-n care urma să fiu înscăunat — în strălucirea soarelui de dimineaţă ce se-nălţa-ngrozitor! şi slujitorii călăului, la pîndă — şi muzica lugubră — îmi mai sună în urechi şi acum, şi vreo treizeci de corbi flămînzi, croncănind, atîrnînd de stîrvul pe jumătate putred al predecesorului meu! Tot, tot! şi pe deasupra gustul fericirii de apoi — adăstîndu-mă! Frate, frate! Şi deodată zorii libertăţii! — Parcă pocnise un cerc în polobocul

cerului! — Ascultați, jivinelor! Cînd sări din cuptorul încins într-o apă rece ca gheața —

nu poți să simți nnai straşnic ce-am simțit eu, sărind pe malul «‹lălăit! Aşa vă spun!

SPIEGELBERG *frtunl):* Bietul cîrlan! Acum, ce-a fost a fost! *(BÎJilîrt cinstea lui.)* în sănătatea celui înviat din morți!

ROLLER *(zvîrlirzd paharul):* Nu, pe toate comorile lui Sarsailă, n-aş vrea să mai trec prin aşa ceva! Moartea înseamnă ceva mai mult decît o smuci-tură de saltimbanc — spaima morții e mai cumplită decît însăşi moartea.

SPIEGELBERG: Şi pulberăria zlughind-**0** în aer— pricepi acum, Razmann? De aceea mirosea a pucioasă, cale de-o poştă — ca şi cînd întreaga garderobă a lui Belzebut ar fi fost scoasă la aerisit, sub bolta cerească. — Căpitane, a fost o lovitură de maestru! Te invidiez.

SCHWEIZER: Ei, la naiba! Oraşul voia să se-nvese-lească privind cum îl înjunghie, ca pe-un porc adus la tăiere, pe prietenul nostru? Nouă ce ne păsa dacă prăpădim oraşul de dragul unuia de-al nostru. Pe deasupra, flăcăii noştri s-au îmbuibat cu tot ce-au găsit; bătrînul împărat a fost jefuit, precum se cuvenea. Ia spuneți ce-ați şterpelit?

ÎNTÎIUL TÎLHAR: în timpul vălmăşagului, m-am furişat în biserica Sfîntul Ştefan, am descusut fireturile de aur din altar, bunul dumnezeu — mi-am spus

— e om cu stare, poate să facă fireturi de aur chiar dintr-o sforicică.

SCHWEIZER: Bine-ai făcut! Ce rost au asemenea mofturi în biserică? Dăruiesc făuritorului lumii zdrențe aurite, de care dînsul îşi bate joc — în vreme ce făpturile lui crapă de foame! — şi tu, Spangeler

— unde-ai zvîrlit năvodul?

AL DOILEA TÎLHAR: Eu şi cu Bugel am jefuit o dugheană şi aducem cu noi pînzeturi pentru vreo cincizeci dintr-ai noştri.

AL TREILEA TÎLHAR: Eu — am dibăcit două ceasornice de aur şi-o duzină de linguri de argint.

SCirWEIZER: Bun! Bun! Cît priveşte pozna făcută de noi, socot că vor trudi vreo paisprezece zile, să stingă tot. De vor să oprească focul, din pricina apei se duce dracului oraşul! — Ştii cumva, Schufterle, cîți morți au fost?

SCHUFTERLE: Optzeci şi trei, zice-se. Numai pulberăria a făcut praf vreo şaizeci.

KARL *(foarte grav):* Roller, scump ai fost plătit.

SCHUFTERLE: Mofturi, mofturi! —Ce mare scofală!

— Dacă ar fi fost vorba de oameni întregi! — Doar copii de țîță, ce-şi pricopseau scutecele cu gălbenuş — băbuțe stafidite ce-i apărau de muşte

— neputincioşi, vlăguiți, ce nu mai nimereau nici uşa — cei ce boleau şi se văicăreau după medic, care tocmai pornise grăbit şi solemn pe urmele convoiului. Toți cei iute de picior o şterseseră să vadă comedia! Numai drojdia rămăsese, să păzească locuințele.

KARL: Bieți viermuşori! Bolnavi, spui tu, moşnegi şi copii?

SCHUFTERLE: Da. Dă-i dracului — şi lăuze! Şi femei însărcinate, ce se temeau să nu lepede sub spînzurătoare; tinere soții cărora le era frică să nu se sperie şi să nu capete pruncul din pîntecul lor vreun semn pe spinare din pricina spînzură-torii; poeți calici care nu mai aveau ce-ncălța, singura pereche fiind dată la cîrpit — şi alte lighioane de teapa asta; nici nu face să mai vorbim. Cînd trecui, întîmplător, pe lîngă o baracă, auzii zbierete înăuntru! Mă uit! — Ce să văd? Un copilaş sănătos, zdravăn, pe pămînt, tocmai sub masă — şi masa luase foc! Biet şoricel! — spun eu — ai înghețat, şi l-am zvîrlit în flăcări.

KARL: Adevărat, Schufterle? Arză-n pieptul tău, atunci, flăcările acelea, în vecii vecilor! — Pleacă ! Fiară 1 Să nu te mai văd în ceata mea! Niciodată! Murmură cineva? Şovăiți? Cine şovăie cînd poruncesc eu?

— Să plece, am spus! —- Sînt şi alții printre voi,

0*

332

copți să-mi descarc pe ei mînia! Ştiu eu cine-mi eşti, Spiejeltergr;! O ruuştruluială înspăimântătoare v-aşteaptâ în curînd!

(Ceata plenă tremurînd.)

KARL *(singw, plimbtndv.se agitat):* Nu-i auzi, răzbunătorul din ceruri! Ce vină am eu? Ce vină ai tu, dacă molimile, greutățile vieții, potopurile prăpădesc laolaltă pe drepți şi pe netrebnici? Cine poate porunci flăcărilor să nu atingă roadele cele binecuvîntate, cînd vOvătaia pîrjoleşte viesparele? Ce ruşine, copii ucişi! Femei ucise! — Bolnavi ucişi! —Fapta asta mă-ngenunche! Celelalte fapte, mîndre—iată-le înjosite — biet băiețaş, îmbujorat de ruşine, copleşit de batjocură, încremenit în fața privirilor cereşti! S-a-ncumetat să se joace cu măciuca lui Jupiter, şi vrînd să spulbere pe titani a răsturnat cîțiva pigmei! Fugi!... Nu eşti tu omul care să mînuiască spada răzbunării, în numele celei mai înalte judecăți! Iată-te-n țărnă, la prima lovitură! — Planul era prea cutezător! Nu-i de mine ! Plec să mă ascund undeva, în vreo crăpătură a pămîntului unde şi lumina va fugi din fața ruşinii mele. *(Vrea să pornească în fugă.)*

(Cîțiva tîlhari, repezindu-se.)

TÎLHARII: Bagă de seamă, căpitane! Nu-i lucru curat, mişună duhuri! cete-ntregi de călăreți străbat codrul, în lung şi-n lat — se vede că iscoada iadului, pălăvrăgind, ne-a dat de gol.

ALȚI TÎLHARI: Căpitane, căpitane! Ne-au dibuit, mii de oameni au înconjurat inima pădurii.

ALȚI TÎLHARI: Vai, vai, vai! Sîntem prinşi! 0 să ne tragă pe roată! Ne taie-n bucăți-bucățele! Mii de husari, vînători şi dragoni năvălesc încoace de pe colină! Toate găurile sînt astupate.

(Karl pleacă.) (Schweizer, Roller, Grimm, Schwarz, Schufterle, Spiegelberg, Razmann, întreaga ceată de tîlhari.)

SCHWEIZER: Au sărit arşi din aşternuturi? Bucură-te, Roller 1 De multă vreme doream să mă-ncaier cu asemenea lefegii — cavaleri de ață. Unde-i căpitanul? E strînsă toată ceata? Avem pulbere de ajuns?

RAZMANN: Pulbere avem berechet. Dar noi sîntem optzeci cu toții; prin urmare, de-abia unul împotriva a douăzeci.

SCHWEIZER: Cu atît mai bine! Fie şi cincizeci! Na! Voi lupta cu unghia de la arătător şi-i voi răzbi!

— Nu vezi, au aşteptat pînă ce le-am pus paie aprinse sub şezut. Fraților! Fraților! Nu-i nici o primejdie! Ei îşi pun viața-n joc pentru cîțiva creițari şi noi luptăm pentru viață, pentru libertatea noastră! Vom năvăli asupra lor ca potopul şi-i vom împroşca cu gloanțe, ca fulgerele cerului

— dar unde dracu-i căpitanul? **SPIEGELBERG:** Ne-a părăsit la ananghie. N-am putea

s-o ştergem? **SCHWEIZER:**

S-o ştergem?

SPIEGELBERG: Vai de mine! De ce n-am rămas la Ierusalim?

SCHWEIZER: Mai bine te-ai fi-necat într-o latrină, spurcăciune! Cînd a fost vorba de călugărițe despuiate, erai viteaz?! Dar cînd e vorba de scărmăneală!... Potaie! Arată-ne acum ce poți sau te vîrîm într-o piele de scroafă, te coasem bine şi te zvîrlim la cîini!

RAZMANN: Karl! Vine Moor!

KARL *(vorbind pentru sine, fără grabă):* Am îngăduit să fie împresurați, din toate părțile. Acum vor trebui să lupte cu furia deznădejdii. *(Tare.)* Copii! Acum e acum. Sîntem pierduți! ori — va trebui să luptăm ca mistrețul încolțit.

SCHWEIZER: Ha! Ha! Am să le despic pîntecul cu ghearele mele! Le vor plesni măruntaiele, să le atîrne la călcîi! Porunceşte, Moor! Cîrmuieş-tc-ne! După tine, intrăm şi-n gura morții.

KARL: încărcați toate flintele. Este destulă pulbere?

SCHWEIZER *(rcpedndu-se):* Pulbere destulă să sară pămîntul pînă n bolta cerului!

RAZMANK: Fiecare dintre noi are cinci perechi de pistoale şi pe deasupra încă trei flinte încărcate cu gloanțe.

KARL: Prea bine! Prea bine! Şi-acum, o parte din oameni să se caţere pe copaci, ori să se ascundă în desiş — şi de acolo să tragă din spate.

SCHWEIZER: Acolo-i locul tău, Spiegelberg.

KARL: Noi, ceilalţi, îi vom ataca din flancuri, ca nişte furii.

SCHWEIZER: Printre ăştia, sînt şi eu? Şi eu!

KARL: Fiecare om trebuie să şuiere cît poate, gonind prin pădure, pentru ca numărul nostru să pară îngrozitor de mare, de asemenea trebuiesc dezlegaţi toţi cîinii, asmuţiţi la culme, fiecare, în parte, ca să se împrăştie în goană care încotro în bătaia gloanţelor voastre. Noi trei, Roller, Sclrvveizer şi cu mine, vom lupta unde va fi îmbulzeala mai mare.

SCHWEIZER: Straşnic plan, cîntărit de minune! — li vom vînzoli în aşa chip încît nu vor mai şti de unde curg palmele. Pe vremuri nimeream cireaşă în ciocul păsării. Să poftească dumnealor, aşadar! *(Schufterle îl trage pe Schweizer de pulpana hainei; acesta îl ia pe Moor deoparte si vorbeşte cu el în şoaptă.)*

KARL: Tăcere!

SCHWEIZER: Te rog mult.

KARL: Pleacă! Să mulţumească ticăloşiei Iui, dînsa l-a mîntuit. Nu trebuie să moară împreună cu mine şi cu dragii mei Schweizer şi Roller. Să dezbrace hainele — voi spune că nu-i decît un călător pe care l-am tîlhărit eu! —Fii liniştit, Schweizer! îţi jur în privinţa ăstuia că tot spîii-zurat va muri.

(Soseijts un preot.)

PREOTUL *(vorbind eet pentru sine cu mirare):* Aci este bîrlogu] balaurilor? — Cu îngăduinţa dumneavoastră, domnii zmei! Sînt un slujitor ai bisericii şi-riapoia mea, nu departe, stau de veghe o mie şapte sute de oameni, grijind asupra fiecărui fir de păr de pe tîmplele mele.

SCHWEIZER: Bravo! Bravo! Straşnic ai vorbit! se vede că nu ţi s-a răcit încă p'întecul!

KARL: Taci, prietene ! — Părinte, spuneţi-ne, pe scurt, ce v-aduce aici?

PREOTUL: înalta cîrmuire mă trimite — dînsa spune ultimul cuvînt despre viaţă şi moarte. Voi, tîl-hari de codru, năprasnici ucigaşi, voi netrebnici: prăsilă de năpîrci veninoase, care vă tîrîţi în beznă şi muşcaţi pe ascuns — voi, ciuma omenirii — voi, talpa iadului — voi, prînz nepreţuit pentru corbi şi pentru viermi — adunătură pregătită pentru roată şi spînzurătoare...

SCHWEIZER: Cîine! încetează o dată cu ocările, că de nu... *(li apasă pe obraz dopul pistolului.)*

KARL: Ruşine, Schweizer! Ce naiba?! Vrei să piardă şirul?! Omul şi-a învăţat aşa de bine predica pe de rost.—Mai departe, deci domnul meu! — „Pentru roată şi spînzurătoare", nu?

PREOTUL: Şi tu, tu, căpetenia lor! Duce al pungaşilor de buzunar, rege al coţcarilor, mare han al tuturor ticăloşilor de sub bolta cerească! Asemănător cu totul, celui dintîi cap al răzvrătirii cumplite, care-a tîrît în văpăile răzmeriţei nenumărate mii de îngeri fără prihană, trăgîndu-i cu dînsul în adînca mocirlă a osîndei — ţipătul, ca din gură de şarpe al mamelor părăsite urlă pe urmele tale; tu care bei nesăţios sîngele, cum alţii beau apă, — pentru cuţitul tău de ucigaş, viaţa unui om nu înseamnă nici cît o băşică de săpun.

KARL: Foarte adevărat, foarte adevărat! Mai departe! **PREOTUL:** Cum asta! Foarte adevărat, foarte adevărat! Asta înseamnă răspuns?

KARL: Ce este, demnul raeu? Nu v-aţi aşteptat? Nu-i aşa? Ei, mai departe, mai departe. Ce voiaţi să mai spuneţi?

PREOTUL *(cu înfitrlînt&re):* Om înspăimântător! Piei din faţa mea! — Sîngele contelui imperial, ucis de tine, numînjeşte încă degetele tale blestemate?! N-ai pîngărit cu niîinilc tale tîlhăreşti sfîntul lăcaş al domnului?! Na l-ai atacat în chipul cel mai ticălos, fiirînd ca un spărgător de rînd sfintele potire ale cinei de taină? N-a fost prin mîna ta, întreg oraşul nostiu, atottemător de dumnezeu, cuprins de Flăcări şi n-ai prăbuşit tu turnul pulberăriei noastre peste capetele atîtor creştini dreptcredineioşi? *(1mpreunîndu-şi mîinile.)* înfiorătoare, înfiorătoare nelegiuiri cenaltă pînă la cer miasmele lor puturoase, pregătind groaznica judecată de apoi, care va cădea fulgerătoare din înalt. Eşti copt pentru osîndă. Ascultă trîmbiţa zilei de apoi!

KARL: Pînă acum, aţi adus-o bine din condei! Măiestru! Dar, trecînd la fapte, ce veşti îmi trimite prin domnia voastră mult slăvită cîrmuire?

PREOTUL: Ceea ce n-ai fi vrednic, într-adevăr, să-ţi trimită!— Priveşte în jurul tău, ucigaş nelegiuit! Cît poate ochiul tău cuprinde, eşti împresurat de călăreţii noştri, nu-ţi mai rămîne nici o scăpare. N-ai pe unde te strecura; — pe cît c de sigur că vor creşte cireşe pe aceşti stejari şi că vom culege piersici de pe crengile brazilor ăstora — tot atît de sigur este că vă veţi putea îndepărta nevătămaţi de aceşti stejari şi de aceşti brazi. •

KARL: Ai auzit, Sclrvveizer? — Aşa, mai departe.

PREOTUL: Ascultă, aşadar, cu cîtă bunătate, cu cîtă nesfîrşită răbdare, vrea să se poarte cîrmui-rea cu tine, dihanie nemernică! Dacă te vei pocăi pe loc, tîrîndu-te de-a buşilea în faţa crucii, cerşind milostenie şi îndurare — atunci, iată, însaşi străşnicia va deveni pentru tine mînl.uiie, ne-cruţătoarea dreptate se va preschimba în mamă iubitoare ■—• va închide ochii asupra unei jumătăţi dintre nelegiuirile tale şi — gîndeşte-te bine, va binevoi *să te tragă doar pe roată.*

SCHWEIZER: Ai auzit, căpitane? Dă-mi voie să-1 înşfac de beregată pe acest dulău ciobănesc care face sluj — şi să-1 strîng pînă va ţîşni mustul din toate mădularele lui!

ROLLER: Căpitane! — vijelie , trăsnet şi iad! — Ia te uită, cum îşi muşcă buza de jos, ca-ntr-un cleşte! Dă-mi voie să-ntorc năpîrca asta cu susu-n jos, ca pe-o bilă!

SCHWEIZER: Mie! Dă-mi-1 mie! Mă rog în genunchi, la picioare-ți cad! Lasă-mi mie marea desfătare să-1 fac terci!

(Preotul țipă speriat.)

KARL: Dați-vă la o parte! Să nu cuteze nimeni măcar să-1 atingă! *(Către preot, scoțînd spada.)* Priveşte bine în jur, domnule preot! In jurul dumitale, sînt şaptezeci şi nouă de inşi. Căpetenia lor sînt eu. — Nici unul dintre ei nu ştie să facă sluj la comandă — ori să dănțuiască la cîntec de tun; dincolo se găsesc o mie şapte sute, încăruntiți sub arme, — dar ascultă-mă bine. Astfel grăieşte Moor, căpetenia haiducilor; este adevărat, am ucis pe contele imperial, am dat foc bisericii Sfîntului Dominic şi am prădat-o, am azvîrlit făclii aprinse în oraşul vostru, habotnic pînă la nerozie. Am năruit turnul pulberăriei peste capetele drepte ale creştinilor voştri, dar asta nu-i totul. Am făptuit cu mult mai mult. *(întinde mîna sa dreaptă.)* Priveşte, te rog, aceste patru inele prețioase, pe care le port în degete! Le vezi! Ei bine, du-te de istoriseşte de-a fir-a-păr domniilor lor de la ocîrmuire, celor ce dispun de viață şi de moarte, povesteşte-le, te rog, tot ce vei vedea şi auzi:—■

Rubinul **acesta** l-am tras din degetul unui ministru după ce l-**am** zvîrlit, pe cînd vîna, la picioarele prințului **sîu,** Domnia sa se-nălțase din pulbere, **din** mijlocul plebei, prin linguşiri, ajun-gînd cel **diiLtîi** favorit. Căderea aproapelui său a fost scăunelul, pe care se cățărase spre-nălțimile cele mari — lacrimile orfanilor l-au cocoțat atît de sus! —Diamantul acesta l-am smuls din degetul unui consilier financiar, care vindea la mezat slujbe şi onoruri, în vreme ce patriotul, ca inima îndurerată, era izgonit din fața uşii Iui! — A.ceastă agată — o port pentru a cinsti pe un popă detacîmul dumitale pe care, cu propria mea mînă, l-ara sugrumat, deoarece se plînsese în amvon că astăzi, inchiziția se află în decădere. — Aş putea să-ți povestesc şi alte multe istorii despre inelele mele, dacă nu mi-ar părea rău şi de cele cîteva cuvinte pe care le-am stricat pînă acum pe domnia ta. — v **PREOTUL:** 0! Faraon! 0! Faraon!

KARL: Auzit-ați bine? Băgat-ați de seamă că domnia sa a suspinat? Priviți-**1!** Oare nu pare c-ar voi să implore cerul să zvîrle flăcări de pierzanie asupra nelegiuitei cete a lui Cora? Domnia sa ne judecă dînd din umeri, ne condamnă suspinînd creştineşte. O! — poate fi omul atît de orb? Dînsul care are acei o sută de ochi ai lui Argus, pentru a putea iscodi petele, cînd e vorba de fratele său; poate fi oare atît de orb cînd e vorba de el însuşi? Da. Tună şi fulgeră vorbind, mă rog, de blîndețe şi de îndurare şi iată, jertfeşte victime omeneşti unui dumnezeu al iubirii, cum ar face-o pentru Moloh-ul cu brațe de văpaie! — Propovăduiesc iubirea

aproapelui şi izgonesc cu blesteme de la porţile lor pe cerşetorul orb, sleit de bătrîneţe; se pornesc vijelios împotriva zgîr-ceniei şi au şters de pe faţa pămîntului pe băştinaşii din Peru — pentru a le fura brăţările de aur înhămîndu-i pe păgîni ca pe nişte biete vite la caleştile lor! îşi frămîntă trudnic creierii să descopere cum a fost cu putinţă ca natura să fi zămislit un Iscariot— şi totuşi cel mai puţin păcătos dintre ei — e veşnic gata să vîndă chiar sfînta treime pentru zece arginţi. — 0, vai vouă, farisei! Măsluitori ai adevărului, vai vouă, fiinţe care maimuţăriţi dumnezeirea. Nu vă codiţi să îngenuncheaţi înaintea crucii, înaintea altarului; să vă sfîşiaţi trupurile, biciuindu-le şi să vă schingiuiţi carnea prin posturi, socotind că prin astfel de netrebnice pehlivanii veţi putea lua ochii, înşelînd pe acela, pe care tot voi, nerozilor, îl numiţi atoateştiutor, aşa precum cea mai amară batjocură e atuncea cînd linguşind pe cei mari, adăugaţi că ei urăsc linguşirea; daţi mereu ghes, fălindu-vă cu cinstea şi cu purtarea voastră pilduitoare că şi dumnezeu, care străvede prin inima voastră, s-ar mînia pe creator dacă n-ar fi chiar el.cel ce a făurit asemenea dihănii cumplite. — Alungaţi-1 din faţa mea!

PREOTUL: Un asemenea nelegiuit poate avea atîta mîndrie?!

KARL: E încă mult prea puţină.—Acum, îţi voi vorbi cu adevărată mîndrie. Porneşte spre slăvită cîrmuire şi spune-i, ei, care zvîrle zarurile vieţii şi morţii omeneşti — că eu nu sînt un hoţ care unelteşte la miezul nopţii, slujindu-se de somnul oamenilor şi care se făleşte pe catalige, făcînd pe grozavul. De ceea ce am săvîrşit pînă acum va trebui să dau socoteală cîndva, fără îndoială cerului; însă cu locţiitorii săi ticăloşi nu mai vreau să pierd o vorbă. Spune-le că meşteşugul cu care mă îndeletnicesc eu se cheamă — după faptă, răsplată — că menirea mea se numeşte dreapta răzbunare, *(li întoarce spatele.)*

PREOTUL: Aşadar nu primeşti nici milă nici îndurare?— Bine, cu tine-am isprăvit, *(Jntorcîndu-se cătn ceata lîlhurilor.)* Ascultaţi, ceea ce cîrmni-rea grăieşte «iţi* voi, prin mine! — Dacă veţi da legat chiar acum, pe acest răufăcător, osîndit de mult, aflaţi că toate nelegiuirile voastre nu vor mai fi.pedepsite, ci iertate şi uitate cu desăvârşire. — Sfîiita biserică vă va primi din nou, cu dragoste, în sinul ei părintesc, precum pe oile pierdute şi fiecăruia îi va fi din nou deschis drumul către slujbe de cinste. *(Cu un zîmbet de biruinţă.)* Ei, ce spuneţi acum? Acest lucru surîde oare atotputerniciei voastre? — Hai! Nu mai pierdeţi vremea! Legaţi-1 şi sînteţi liberi! **KARL:** Aţi auzit? Spuneţi, aţi auzit? Ce-aţi înlemnit? Vă codiţi? Prea staţi la îndoială! Vi se dăruieşte libertatea, vouă, care sînteţi de pe acum nişte întemniţaţi, vi se dăruieşte viaţa şi nu-i vorbă goală, nici lăudăroşenie, căci sînteţi osîndiţi.

— Vi se făgăduiesc slujbe, locuri de cinste, vouă; şi ce soartă vă aşteaptă pe voi, chiar dacă veţi izbîndi cîndva — doar ruşine,

blestem şi prigonire? ! — Cîrmuirea vă aduce vestea iertării cereşti, vouă, care într-adevăr aţi fost osîndiţi de dumnezeu. Nici un fir de păr de pe căpăţîna voastră nu va scăpa iadului. Mai este ceva de cîntărit, mai şovăiţi? Este atît de greu să alegeţi între iad şi cer? Trebuie să le sari în ajutor, domnule părinte!

PREOTUL *(vorbind pentru sine):* A-nnebunit, ticălosul? — Vă temeţi poate că vi se întinde o capcană pentru a fi prinşi de vii? Citiţi voi înşivă!

— Iată hîrtia de iertare, pentru toţi laolaltă; iată iscălitura. *(Ii întinde lui Scluveizer hîrtia.)* Mai poate fi vreo îndoială?

KARL: Priviţi, vă rog, puteţi cere mai mult? E iscălită precum se cuvine, — milostivirea şi îndurarea întrec, precum vedeţi, orice margine. Dar poate că vă temeţi că-şi vor călca făgăduinţa fiindcă aţi auzit o dată că faţă de nişte netrebnici, faţă de trădători, cuvîntul dat nu trebuie neapărat ţinut. Oh, fiţi fără teamă, îşi vor ţine cuvîntul, chiar dacă l-ar fi dat satanei; — propriile lor socoteli îi silesc să-şi ţină cuvîntul.

— Altfel, cine le-ar mai da crezare-n viitor? Le-ar veni foarte greu să-şi mai folosească a doua oară cuvîntul! — aş putea să jur că nu-i vorbă mincinoasă. De altfel, dînşii ştiu bine că numai eu sînt acela care v-am răzvrătit, care v-am îndîrjit crîncen; — pe voi vă socotesc nevinovaţi. Nelegiuirile voastre pot trece drept biete păcate de tinereţe, nişte pripeli neghioabe. Pe mine vor dînşii să pună mîna, numai pe mine; mie mi se cuvine să ispăşesc cu adevărat. — Nu-i aşa, domnule preot?

PREOTUL: Oare însuşi Scaraoţchi glăsuieşte prin gura lui? Fără îndoială, din pricina împieliţatului ăstuia, capul începe să mi se învîrtească...

KARL: Aşadar, nici un răspuns? Sau vă socotiţi că veţi putea scăpa din strînsoare, ştergînd-o la iuţeală, cu arme cu tot? Priviţi în jurul vostru, priviţi! Nu mai puteţi crede aşa ceva, ar fi copilărească o astfel de nădejde. — Ori gîndul c-aţi putea cădea ca nişte viteji vă înflăcărează închipuirea, pentru că m-aţi văzut pe mine bucurîn-du-mă de vălmăşagurile luptei? — N-o credeţi! Voi — nu sînteţi Moor! — Voi sînteţi nişte bieţi tîlhari netrebnici! Sărmane unelte, slujind nenumăratele mele planuri, ca funia becisnică — în mîinile călăului! — Borfaşii nu pot cădea de moartea vitejilor. Pentru hoţi, viaţa înseamnă, desigur, cîştiguri, dar ceea ce urmează e îngrozitor

— hoţul e îndreptăţit să tremure la gîndul morţii.

— Auziţi cum vuiesc goarnele! Vedeţi cît de ameninţător luceşte tăişul săbiilor! Ei bine, încă şovăiţi? Aţi turbat? Sînteţi nebuni! E de neiertat! Nu vreau să vă datoresc viaţa, jertfa voastră mă umple de ruşine!

PREOTUL *(nespus £t mirai):* îmi pierd minţile 1 îmi vine să-mi ia.u tălpăşiţa. E nemaipomenit!

KARL: Sau vă € teamă că ană voi ucide şi astfel contrastul va ii nimicit, deoarece trebuie să fiu prins viu? Nu, copii, o asemenea teamă n-are nici un rost. Priviți, azvîrl pumnalul, azvîrl pistoalele, azvîil şi această sticluță cu otravă, care la nevoie ar fi prins grozav de bine — deznădejdea mă face atît de nevolnic, încît simt că am pierdut stăpînirea propriei mele vieți. — Mai stați la îndoială?! Spuneți o dată, ori credeți că totuşi mă voi apăra, cînd veți încerca să mă legați? Iată! îmi leg mîna dreaptă de această creangă de stejar; sînt cu desăvîrşire lipsit de apărare — şi un copil mă poate doborî. Care e cel dintîi care-şi părăseşte căpetenia în restrişte?

ROLLER *(sălbatic):* Chiar dacă iadul ne-ar împrejmui de nouă ori, *(fluturînd spada)* cel ce nu-i un cîine să-şi apere căpetenia!

SCHWEIZER *(rupe hîrtia de iertare şi azvîrle bucățile în obrazul preotului):* Iertarea e-n gloanțele noastre! Şterge-o, lepădătură! Spune senatului care te-a trimis, că-n ceata lui Moor, n-ai izbutit să afli un singur trădător! — Să ne apărăm căpetenia !

TOȚI *(cu larmă mare):* Să-1 salvăm, să ne salvăm căpetenia !

KARL *(cu voioşie, dezlegîndu-se):* Acum sîntem liberi

— prieteni! în pumnul meu, simt o-ntreagă oaste.

— Moartea sau libertatea! Cel puțin să nu ne prindă vii! —

(Sunete de atac. Larmă şi învălmăşeală. Pornesc cu săbiile trase.)

ACTUL AL TEEILEA

SCENA 1 *Amalia* **în grădină, cîntînd din alăută.**

AMALIA:

Chip de înger, farmecul Valhalei, Mîndru mugur, vis al desfătării; în priviri, cereşti lumini de mai, Molcom oglindind albastrul mării.

Prinsă-n braţu-i — vifor de plăceri — Inimi ce zvîcnesc ; privire oarbă ; Guri ce zăvoresc prelungi tăceri; Cugetul vîrtej din bolţi să soarbă!

Două flăcări aprig înfrăţite Prin sărut a raiului simţire — Două harfe, răsunînd unite, Făurind cereasca împletire.

Buza-n tremur, în obraji lumină Două duhuri, vîlvorat şuvoi Sufletele-n ropot, cer şi tină Lavă-ncinsă-n jurul celor doi! —

A plecat! Sadarmie cer tristeții Urma lui! Suspinul cade mut. Stinsâ-i toată bucuria vieții — Plîngc-n preajmă totul. — L-ai pierdut!

(Soseşte Tranz.)

FRANZ: Din nou aici, visătoare îndărătnică?! Ai şters-o pe furiş de la voiosul ospăț, tulburînd bucuria oaspeților? 1

AMALIA: Vai de-asemeni bucurii nevinovate. în urechile tale trebuie să mai răsune cîntecul morților ce-a însoțit pe tatăl tău la mormînt!

FRANZ: Vrei de-a pururi să plîngi? Lasă morții să-şi doarmă somnul lor şi fericeşte-i pe cei vii! Iată, am venit...

AMALIA: Şi **cînd** pleci?

FRANZ: Vai! Vai! Ce față-ntunecată şi cîtă trufie! Mă-ntristezi, Amalia. Am venit să-ți spun...

AMALIA: Trebuie săte-**ascUlt;** Franz Moor a ajuns astăzi atotputernicul stăpîn

FRANZ: Aşa-i, întocmai aşa. Chiar în privința asta voiam să te-ntreb anumite lucruri — Maximi-lian s-a dus să doarmă în cavoul străbunilor săi. Eu sînt stăpînul. Aş dori însă să fiu stăpîn pe deplin, Amalia! — Ştii ce-ai însemnat tu pentru casa noastră; ai fost socotită fiică a lui Moor; această dragoste față de tine supraviețuieşte şi după moartea bătrînului; nădăjduiesc că tu nu vei uita niciodată acest lucru.

AMALIA: Niciodată, niciodată! Cine ar putea fi atît de uşuratic să uite asemenea lucruri, în voioşia unui ospăț?

FRANZ: Iubirea părintelui meu trebuie răsplătită față de fiii săi. Karl e mort. — Te miri? Te cuprinde amețeala? într-adevăr gîndul meu atît de-nălțător poate măguli peste măsură, izbutind să amețească orice femeie, oricît de mîndră! Franz calcă-n picioare nădejdile celor mai nobile **domnîşoaTe**; Franz nu pregetă să dăruiască unei nenorocite orfane, mîna sa, împreună cu **tot** aurul său, cu toate castelele şi pădurile sale! — Franz, **pizmuitul,** temutul, mărturiseşte **fără-n-**conjur şi de **bună** voie, că e robul Amaliei. -—■

AMALIA: De ce nu spintecă fulgerul această limbă nelegiuită, ce-a putut rosti asemenea ocară netrebnică! Mi-ai ucis iubitul şi eu, Amalia, trebuie să te numesc soț! Tu...

FRANZ: Potoleşte-te, milostivă prințesă!—Fără **în**doială că Franz nu se poate ploconi în fața ta, ca **un** 'grijuliu ibovnic-, veşnic gata să suspine. — Fără îndoială, el n**-a**-nvățat să se jelească, precum păstorii Arcadiei, pururi tînjind, pururi umplînd peşterile şi stîncile cu ecourile iubirii lor. — Franz spune ce are de spus şi dacă nu i se răspunde, porunceşte!

AMALIA: Tu, vierme, să-mi porunceşti mie? Tu, să-mi porunceşti mie? — Şi dacă-ți voi zvîrli îndărăt porunca în obraji, pufnind batjocoritor? *(Rîde batjocoritor.)*

FRANZ: Nu vei face asta. Cunosc eu destule mijloace care pot îngenunchea trufia unui căpşor îndărătnic şi-nfumurat:—ziduri groase de mănăstire!

AMALIA: 0! Minunat! Intre zidurile mănăstirii voi fi cruţată pentru totdeauna de privirile ,tale de năpîrcă ucigătoare — linişte îndeajuns, să pot gîndi la Karl. Binecuvîntat să fii pentru acest gînd! Mănăstire, vino, cuprinde-mă cu zidurile tale!

FRANZ: Ha, ha! Asta vrei? Bagă de seamă, chiar tu m-ai învăţat acum cel mai iscusit meşteşug pentru a te chinui. Toana asta năzdrăvană, chipul lui Karl, veşnic înaintea ochilor tăi, va fi biciuită de înfăţişarea mea, fără preget în preajma ta. Asemenea unei furii, cu pletele vîlvătăi de foc; Franz va fi cumplita sperietoare care va pîndi, dindărătul chipului iubitului tău, precum cîinele vrăjit ce păzeşte comorile subpămîntene. — De păr te voitîrî-n Mserîeâ.— cu spada-n mînă voi smulge din sufletul tiu jurămîntul de căsătorie; feciorelnicul tău aştemat îl *xoi* lua cu asalt şi trufaşa ta nevinovăţie va fi biruită de trufia mea, cu mult mai aprigă.

AMALIA *(dîndu-i o palmă):* Poftim! Primeşte-o drept zestre!

FRANZ *(cu mînie):* Ha! Iţi voi plăti înzecit, însutit, ocara asta! Nu soţia mea! — De cinstea asta nu eşti vrednică! Ţiitoare, pentru ca pînă şi țărăncile cumsecade să te poată arăta cu degetul, cînd vei cuteza să treci uliţa. Scrîşneşte din dinţi, zvîrle văpăi de fulgere ucigătoare din ochii tăi

— furia unei muieri pe mine mă desfată dumnezeieşte; te-nfrumuseţează, te face şi mai vrednică de rîvnit. Vino — cerbicia ta va împodobi izbînda mea — şi va pipera desfătările mele, silnica voluptate a îmbrăţişărilor tale. — Vino-n iatacul meu

— mă ard văpăile poftei — chiar acum trebuie să vii cu mine. *(Vrea s-o tîrască.)*

AMALIA *(prefăcîndu-se că-l îmbrăţişează):* Iartă-mă, Franz. *(In vreme ce el încearcă s-o îmbrăţişeze, dînsa îi smulge sabia de la şold şi sare brusc îndărăt):* Vezi tu, jivină ticăloasă, ce-aş putea să fac acum din tine! — Sînt femeie, dar această femeie este turbată de mînie! —■ Mai îndrăzneşte — o dată să-mi atingi trupul cu mîinile neruşinate — şi oţelul acesta va spinteca inima ta desfrînată; — duhul unchiului meu îmi va îndruma mîna! Piei din ochii mei! *(Gonindu-l.)*

(Franz dispare.)

Ah, nespus de bine mă simt!—Acum pot răsufla în voie. Sînt puternică! Simt văpaia unui armăsar, furia unei tigroaice ajunsă pe urmele răpitorilor puilor ei...! La mănăstire, a spus! —

iţi mulţumesc pentru gîndul acesta fericit! — Acum, iubirea-nşelată şi-a găsit tărîmul păcii netulburate — mănăstirea — crucea mîntuitorului — iată adăpostul iubirii înşelate. *(Vrea să plece.)*

(Hermann păşind sfios.)

HERMANN: Domnişoară Amalia, domnişoară Amalia!

AMALIA: Nenorocitule! De ce-mi tulburi liniştea?

HERMANN: Trebuie să lepăd de pe suflet o grea povară care mă tîrăşte cu dînsa-n iad. *(Se zvîrle la picioarele ei.)* — Iertare! Iertare ! — Mult rău v-am făcut, domnişoară Amalia.

AMALIA: Ridică-te! Pleacă! Nu mai vreau s-aud nimic. *(Vrînd să plece.)*

HERMANN *(reţinînd-o):* Nu! Nu! Rămîneţi, pe dumnezeul meu, pe dumnezeul cel atotputernic! Trebuie s-aflaţi totul!

AMALIA: Nu — nu mai spune nimic! Te iert — pleacă-n pace ! *(Vrînd să plece.)*

HERMANN: Ascultaţi numai o singură vorbă — veţi recăpăta liniştea pierdută.

AMALIA *(se reîntoarce şi-l priceşte cu uimire):* Cum, prietene? — Cine-n ceruri, ori pe pămînt, mi-ar putea dărui mie din nou liniştea?

HERMANN: O singură vorbă de pe buzele mele. — As-cultaţi-mă!

[1] **AMALIA** *(luîndu-i mîna cu compătimire):* Prietene drag, -— poate oare o vorbă de pe buzele tale să sfărîme zăvoarele veşniciei?

HERMANN *(ridicîndu-se):* Karl trăieşte!

AMALIA *(ţipînd):* Nenorocitule!

HERMANN: Aşa este! — încă o vorbă — unchiul dumneavoastră... **AMALIA** *(zvîcnind— către dînsul):* Minţi!... **HERMANN:** Unchiul dumneavoastră...

AMALIA: Karl e-n viaţă?

HERMANN: Şi unchiul dumneavoastră de-asemeni. **AMALIA:** Karl e-n viaţă?...

HERMANN: Şi unchiul duna nea voastră. — Nu mă trădaţi ! (*Plexcâ în gr a ba.)*

AM ALIA *(stînâ multa, preiru împietrită. Apoi tresare săliatic şi se repeie-n iama lui):* Karl e-n viaţăJI

SCENA 2

Ţinut în apropierea Dunării, (într-un lajăr, pe un dîmb cu arbori, *tîlharii* stau culcaţi în *v*miri. Caii pn s t la poalele dîmbului.)

KARL: Aci se cuvine să rămîn. *(Se azcîrle la pămînt.)* Parcă mi-ar fi trupul zdrobit. Limba mi-e uscată ca iasca. *(Schweizer dispare nebăgat în seamă.)* Voiam să vă rog să-mi aduceţi o gură de apă de la rîu; dar şi voi sînteţi prăpădiţi de oboseală...

ŞCHWARZ : Şi vin — nici nn pic — în burdufele noastre...

KARL: Priviţi ce frumos cresc grîncle. Pomii se frîng parcă sub greutatea roadelor. — Viile nu vor înşela nădejdile noastre.

GRIMM: Va fi an îmbelşugat!

KARL: Crezi?— în chipul ăsta, măcar un strop din sudoarea muncii trudnice va fi răsplătit pe lume. Măcar unul. Dar peste noapte, poate cădea piatră şi praful se poate alege...

SCHWARZ: Se prea poate, fără îndoială. Totul se poate preschimba în praf şi pulbere, cîteva ceasuri înainte de seceriş!

KARL: Asta spuneam şi eu, totul se poate prăpădi. Pentru ce să izbutească omul să ducă la bun sfîrşit lucrul ce-1 face aidoma cu furnicile — cînd nu izbuteşte în lucruri care-1 pot face să semene cu dumnezeirea? — Ori poate tocmai aici se află granițele menirii lui?

SCHWARZ: Ştiu şi eu!

KARL: Bine grăiesti — şi mai bine încă faci, de nu-n-cerci să ştii! — Frate, eu i-am văzut pe oameni, grijile lor de biete albine, planurile lor de uriaşi, năzuințele lor de zei şi măruntele lor îndeletniciri de şoareci; ciudata lor goană după fericire! — Unul se-ncrede în galopul armăsarului său •— celălalt în chibzuință catîrului său — un al treilea se bizuie pe propriile sale picioare! — Priveşte această împestrițată loterie a vieții; mulți îşi pun în joc conştiința lor nevinovată rîvnind cerul, tîn-jind după numărul cîştigător, şi — la urma urmei — nu iese nimic! La urma urmei — nu-i nici un număr cîştigător. Un spectacol, frate, ce-ți stoarce lacrimi din ochi, chiar cînd te gîdilă la subsuori ca să pufneşti în rîs!

SCHWARZ: Priveşte, cu cîtă măreție apune soarele!

KARL *(cufundat în propriile lui vedenii):* Aşa moare un erou! — Vrednic să-i cazi la picioare!

GRIMM: Pari adînc tulburat!

KARL: Cînd eram copil, — gîndul meu cel mai drag — era să trăiesc şi să pier în chipul acesta: asemeni soarelui!—*(Strîngînd din dinți, pentru a-şi în-frîna durerea.)* Gînduri de copil!

GRIMM: Aşa nădăjduiesc şi eu!

KARL *(trăgîndu-şi pălăria pentru a-şi acoperi obrazul):* Era o vreme — lăsați-mă singur, prieteni!...

SCHWARZ: Moor! Moor! La naiba, ce se-ntîmplă? — Cum s-a schimbat la fată!

GRIMM: La dracu! Ce are, i se face rău!?

KARL: Era o vreme, cînd nu puteam adormi dacă uitam să-mi fac rugăciunea de seară!...

GRIMM: Ai înnebunit? Te laşi amăgit de anii copilăriei?

KARL *(plecîndu-şi capul pe pieptul lui Grimm):* Frate, frate!

GRIMM: Ce-i asta? Nu fi copil — te rog! **KARL:** Oh, de-aş putea din nou — de-aş putea fi înc-**o** dată...

GRI **MM:** Ruşiaft !

SCHWARZ: Fii mai voios! Uită-te la priveliştea asta atît de pitorească, la înserarea asta fermecătoare!...

KARL: Da, prieteni, himea e-atît de frumoasă.

SCHWAR2: Aşa dai Iată un lucru spus cum trebuie!

KARL: Pămîntu.1 acesta e-atît de minunat !

GRIMM: Asa da, aşa ceva ascult bucuros!

KARL *(cufundat Ain nou în gîndurile lui):* Eu atît de urît —într-o lume atît de frumoasă — un monstru pe păniîntul acesta minunat...

GRIMM: Bietul de el!

KARL: Cugetul meu nevinovat! — Priviți! — Pornesc cu toții să se bucure de razele paşnice ale primăverii I Pentru ce numai eu trebuie să sorb văpăile iadului, chiar din bucuriile acestei bolți cereşti? Toți sînt atît de fericiți, atît de înfrățiți în spiritul păciiI— întreaga lume, o singură familie şi sus, un singur părinte! — Dar nu-i şi părintele meu!

— Eu singur, eu sînt izgonitul, eu singur sînt azvîrlit afară din rîndurile celor curați ■—■ numai mie nu mi se cuvine gingaşul nume de fiu. Niciodată,mie, privirea plină de dragoste a.iubitei

— niciodată, niciodată, îmbrățişarea caldă a prietenului ! *(Sărindsălbatic.)* înconjurat de ucigaşi,— împresurat de năpîrci — ferecat de lanțurile grele ale păcatelor—clătinîndu-mă în vîrtejul nimicitor, lunecînd în mormînt pe pîrtia ticăloşiei — jur împrejur flori, lume fericită, iar eu, în mijlocul ei, îngerul căzut, urlînd!...

SCHWARZ *(către ceilalți):* E de necrezut! Niciodată nu l-am văzut în starea asta.

KARL *(cu glas îndurerat):* Oh, dacă m-aş putea întoarce înpîntecul mamei! De-aş putea renaşte a doua oară, în chip de biet cerşetor! — Nu! — N-aş mai vrea, doamne dumnezeule; de-aş putea fi un sărman ziler — aş trudi pînă cînd sîngele mi-ar curge Şiroaie pe tîmple, să pot cîştiga dreptul la desfă-

tarea unui singur ceas de tihnă — fericirea neprihănită a unei singure lacrimi. **GRIM.V1** *(către ceilalți):* S-avem răbdare ! — Clocotul din sufletul lui, parcă-ncepe să scadă. **KARL:** Era o vreme, cînd ochii mei lăcrimau cu atîta uşurință, oh, voi, zile de pace adevărată! Tu castel ai tatălui meu! Văi înverzite, izvoare de visare minunată! Oh, privelişti rupte din raiul copilăriei! ■—■ Niciodată nu vă veți mai întoarce — niciodată nu veți mai răcori pieptul meu încins, cu adierea voastră mîngîietoare? —■ Plîngi împreună cu mine, fire! S-au dus! S-au dus! Pierdute pentru totdeauna!

(Soseşte Sckiveizer purlînd în pălărie apă de băut.)

SCHWEIZER: Soarbe de-aici, iată apă destulă şi rece ca gheața.

SCHWARZ: Priveşte, sîngerezi! — Ce naiba ai făcut?

SCHWEIZER: Nătărăule! O năzbîtie care era cît p-aci să mă coste două picioare şi un cap. Pe cînd mă îndreptam agale spre dîmbul de nisip de la marginea apei, deodată buf, malul se prăbuşeşte cu mine şi iată-mă zăcînd, la o adîncime de zece prăjini—întins cît eram de lung—şi tocmai în clipa în care mi-am venit în fire, descopăr în pietriş apa asta, atît de limpede. Acum, zic, destul ■cu boroboațele, căpitanul o să bea cu poftă.

KARL *(îi dă pălăria îndărăt şi-i şterge obrazul):* Aşa, c-altfel nu ți se mai văd cicatricele făcute de călăreții Boemiei pe fruntea ta. — Apa a fost straşnică, Schweizer! — Cicatricele astea îți stau minunat.

SCHWEIZER: Mofturi! Mai e loc destul pentru încă treizeci!

KARL: Da, băieți! — A fost o după-amiază înfierbîn-tată şi n-am pierdut decît un singur om — dragul meu Roller a murit de moarte frumoasă. I

s-ar aşeza o placă de marmură, dacă n-ar fi murit pentru mine. *(Şlergîndu-şi lacrimile,)* Mulţumiţi-vă

cu atîta doar-! Cîţî dintre vrăjmaşii noştri au rămas

pe cimpul de bătaie? **SCHWEIZER:** 0 sută şaizeci de husari, — nouăzeci şi

trei de dragoni, cam vreo patruzeci de vînători,

— trei sute la un loc I **KARL:** Trei sute pentru **unul?!** — Fiecare dintre voi

are drepturi **asupTa** tigvei mele! *(Se descoperă.)*

Ridic pumnalul! Vă jur pe sufletul meu! Nu vă

voi părăsi niciodată! **SCHWEIZER:** Nu jura! Nu poţi şti dacă fericirea nu-ţi

va ieşi în cale şi dacă atunci nu te vei căi amarnic. **KARL** : Pe oasele dragului meu Roller! Nu vă voi părăsi

niciodată!

(Soseşte Kosinsky.)

KOSINSKY *(vorbind pentru sine):* Mi-au spus că l-aş

putea găsi pe meleagurile astea. — Hei, ascultă!

Ce mutre! Cine naiba or fi?! Să fie oare...? Stai!

Nu cumva sînt chiar ei? — Dînşii sînt, dînşii sînt!

Le voi vorbi! **SCHWARZ:** Băgaţi de seamă, vine cineva! Cine-i?

KOSINSKY: Domnii mei! Vă cer iertare! Nu ştiu, sînt

pe drumul bun, da ori ba? **KARL:** Şi cine ar trebui să fim noi ca să fi nimerit

dumneata drumul? **KOSINSKY:** Bărbaţi cu adevărat!

SCHWEIZER: Ce spui, căpitane, am fost—cu adevărat?

KOSINSKY: Caut bărbaţi care să privească moartea în faţă — care să se joace cu primejdia, ca şi cu un şarpe domesticit; care să preţuiască libertatea mai presus decît cinstea şi viaţa; al căror nume -— numai — să fie binecuvîntat de sărmani şi de asupriţi, care să facă să pălească tiranii — pe cei mai cutezători dintre... becisnicii sus-puşi.

SCHWEIZER *(călre căpitan):* Băiatul ăsta-mi place

— ascultă, dragă prietene, socot că ţi-ai găsit oamenii.

KOSINSKY: Cred şi eu. Nădăjduiesc că în curînd îmi veţi fi fraţi! — în curînd mă veţi îndruma spre cel pe care-1 caut, spre căpetenia voastră, puternicul conte von Moor.

SCHWEIZER *(îistrînge mîna cu căldură):* Tinere dragă! Hai să ne tutuim!

KARL *(venind mai aproape):* Cunoşti pe căpetenia acestor haiduci?

KOSINSKY: Tu eşti. Chiar după înfăţişare. Cine te poate privi o^ dată, şi pe urmă să mai caute pe altcineva! *(II priveşte îndelung, nemişcat:)* Totdeauna am dorit să pot privi de aproape pe... omul cu ochi nimicitori, ■ — adăstînd pe ruinele Cartaginei... iată, acum n-o mai doresc.

SCHWEIZER: E dat dracului băiatul ăsta!

KARL: Şi ce te-aduce la mine?

KOSINSKI: Vai, căpitane! Soarta mea — mai mult decît cumplită. Corabia mi s-a sfărîmat pe oceanul turbat al lumii; nădejdile vieții mele s-au dus la fund, fără să mai pot mîntui ceva — şi — în schimb nu mi-a rămas decît chinuitoarea amintire a atîtor pierderi. Acest gînd ar face din mine un smintit, dacă n-aş căuta să-1 înăbuş prin iureşul unor fapte de alt soi.

KARL: Alt răzvrătit împotriva dumnezeirii! Mai departe !

KOSINSKY: M-am făcut oştean. Nenorocirea m-a urmărit şi de data asta. — Am făcut o călătorie către India de Răsărit; corabia s-a sfărîmat de stînci; — în trecutul meu nu-s decît planuri zdrobite! în cele din urmă, am auzit cum oamenii povestesc, în lung şi-n lat, despre faptele tale

— ucideri, jafuri şi incendii, cum le numesc ei.

— Şi iată, am făcut treizeci de poşte, cu hotărî-rea neclintită să slujesc sub porunca ta, dacă vrei să rr.ă primeşti, Tc rog, slăvite căpitan, — nu-mi cere să fae cale întoarsă!

SCHWEIZER ***(jăciniunsaU):*** Ura! Ura! Iată dar, iubitul nostru Roller înlocuit cu vîrf şi îndesat! Straşnic flăcău .pentru ceata noastră!

KARL: Cum te numeşti?

KOSINSKY: Kosinsly.

KARL: Kosinsky? îți dai seama că nu eşti decît un băiețaş fluşturatic, gata să facă pe saltimbancul, acum cînd e vorba de cel mai de seamă pas al vieții lui, ■— vrînd să sară pîrleazul ca o fetiță nesăbuită. Aici nu-i vorba să te joci cu mingea sau să răstorni popice, precum, poate, ți-ai închipuit tu.

KOSINSKY: Ştiu ce viei să spui. — Dar am douăzeci şi patru de ani şi am văzut scăpărînd săbiile în preajma mea, am auzit şuierînd gloanțele pe la urechile mele.

KARL: Aşa, aşa, domnişorule? Şi ai învățat scrima, ea să poți omorî pe nişte bieți călători, uşurîndu-i de cîteva carboave de aur, ori pentru a străpunge pe furiş pântecul muierilor?! Pleacă! Pleacă de-aici! Ai fugit din poala doicii pentru că te-a amenințat cu nuieluşa?

SCHWEIZER: La naiba, căpitane, nu gîndeşti cum trebuie. Vrei să goneşti dintre noi pe uriaşul ăsta. Uită-te la el! Chiar după înfățişare parcă ar fi gata să gonească pe mareşalul de Saxa peste Gange, numai înşfăcînd lingura de ciorbă!

KARL: Pentru că n-ai scos-o la capăt cu năzbîtiile tale, rîvneşti s-ajungi un nelegiuit, un ucigaş? Dragă băiete, pricepi tu ce-nseamnă să ucizi un om? Tu poți să te duci, liniştit, la culcare, după ce-ai retezat cîteva capete de maci, dar cînd vei purta pe suflet uciderea unui om?...

KOSINSKY: Eu însumi voi răspunde de fiecare ucidere pe care tu mi-o vei porunci.

KARL: Aşa? Eşti grozav de iscusit, băiete, te-n-cumeți peste puterile tale, cercînd să prinzi prin linguşiri un om ca mine. De unde ştii tu că n-am visuri cumplite şi că nu voi fi galben de groază, pe patul de moarte. Ce fapte ai săA'îrşit tu pîn-acum, ca să-ți drămuieşti îndeajuns răspunderea cugetului tău?

KOSINSKY: E adevărat, foarte puține, dar am dus la bun sfîrşit drumul greu, pîn'la tine, nobile conte.

KARL: Ori poate preceptorul tău ți-a vîrît în cap născociri cu haiduci. Asemenea netrebnici, neprevăzători, ar trebui vîrîți în ocnă. Au înflăcărat o închipuire copilărească şi te-au molipsit de gărgăuni nebuneşti; vrei să ajungi om mare. Te gîdilă cînd auzi nume ajunse faimoase? Vrei să cumperi dreptul la nemurire, prin jafuri şi ucideri? Bagă de seamă, tinere ros de ambiții; pentru ucigaşi şi jefuitori nimeni încă n-a văzut înverzind lauri! Izbînzile tîlharilor nu sînt fapte de slavă! — Numai blestem şi primejdie cumplită, moarte şi ruşine! Vezi tu colo, pe culmea colinei, prăji-na-naltă a spînzurătorii?

SPIEGELRERG *(se scoală supărat şi începe să se plimbe de colo pînă colo):* Aoleu ce tîmpenie! îngrozitoare! De neiertat! Nu se mînuiesc oamenii aşa! Eu, l-aş fi luat — altfel!

KOSINSKY: De ce anume se mai poate teme acel ce nu se teme de moarte!

KARL: Straşnic! Straşnic! Fără de seamăn! Ai fost tare silitor la şcoală, ai învățat cu multă sîrguință pe dinafară pe Seneca; dar, dragul meu prieten, nu cu asemenea zicale poți momi firea omenească, atunci cînd dînsa pătimeşte! Nu-n chipul acesta vei putea toci ascuțitele săgeți ale durerii. Chibzuieşte bine, fiul meu! *(Ii ia mîna.)* Crede-mă, te sfătuiesc ca un tată — măsoară bine întîi adîncimea prăpastiei înainte de a sări! Dacă pe lumea asta, socoti că mai eşti în **stare** să furi o singură Incurie— poate va veni o clipă în care te vei trezi şi-atunci va fi prea tîrziu! Vrei să păşeşti asum dincolo de orînduiala oamenilor — aşadar se cuvine sâ fii ori înălțat cujnult deasupra lor — c-ri diavolul însuşii— încă o dată, fiul meu, dacă mai mijeşte pentru tine o seîn-teie de speranță, atunci părăseşte gîndul acestei însoțiri îngrozitoare, la care nu te-a dus decît o cumplită deznădejde — dacă, nu cumva, o-naltă înțelepciune. Cineva se poate-nşela — crede-mă — poate lua drept tărie de spirit ceea ce la urma urmelor nu-i decît deznădejde. Crede-mă, crede-mă pe mine! Pleacă-n grabă de-aici! **KOSINSKY:** Nu plec! Dacă nu te-au mişcat rugămințile mele, atunci ascultă povestea nenorocirii mele.

— Tu însuți îmi vei vîrî atunci pumnalul în mînă

— tu însuți. Aşezați-vă în jurul meu şi fiți numai urechi.

KARL: Sînt gata să te ascult.

KOSINSKY: Aflați, aşadar, sînt nobil din Boemia. Prin moartea timpurie a tatălui meu, am ajuns stăpîn peste moşii întinse. Rai îmi părea ținutul meu, căci într-însul trăia un înger— o fată, ca o floare, împodobită cu toate farmecele tinereții

— sufletul ei era neprihănit ca lumina cerului

— dar cui oare povestesc eu asemenea lucruri ce sună de-a surda în urechile voastre? Voi n-ați iubit niciodată; nimeni nu v-a iubit niciodată.

SCHWEIZER: Mai domol, mai domol! Obrajii căpitanului sînt roşii ca para focului. **KARL:** încetează! Te voi asculta altădată — mîine

— poimîine — ori! — după ce voi fi văzut sînge! **KOSINSKY:** Sînge, sînge! — Ascultă mai departe, te

asigur că ți se va umple întreg sufletul — de sînge. Dînsa, după obîrșie, făcea parte din burghezia germană. Dar înfățișarea ei putea spulbera orice prejudecată nobiliară. Cu cea mai sfioasă modestie, a primit din mîna mea inelul de Iogodnă și — a doua zi — trebuia să duc la altar pe iubita mea Amalia. **KARL:** *(se ridică brusc).*

KOSINSKY: Prins în vîrtejul neînchipuitei fericiri ce mă aștepta, în vreme ce se făceau pregătirile pentru căsătorie, fui poftit, printr-o ștafetă, la curte. M-am dus. Acolo, îmi fură arătate niște scrisori, care dovedeau că uneltisem ca trădător

— mi s-a spus că erau scrise de mine. Atîta mîr-șăvie îmi înroși obrajii—atunci mi-au smuls spada, m-au azvîrlit în temniță, îmi pierdui cu desăvîrșire capul.

SCHWEIZER: Și tocmai atunci — da, spune mai departe, miros ce urmează.

KOISNSKY: In temniță am zăcut o lună de zile, fără să știu ce se petrece cu mine. — îmi era cumplit * de teamă pentru iubita mea Amalia, care în fiecare clipă avea de îndurat chinurile morții, fiind legată de destinul meu. în cele din urmă se ivi în fața mea prim-ministrul; mă felicită cu vorbe mieroase, deoarece se descoperise nevinovăția mea, îmi ceti hotărîrea de eliberare și îmi îna-poie spada. Alergai, beat de fericire, către castelul meu, pentru a strînge în brațe pe Amalia,

— dar dînsa pierise fără urmă. Fusese răpită la miezul nopții și nimeni nu știa încotro a fost dusă. Din clipa aceea nimeni n-o mai văzuse! Atunci mi se lumină mintea fulgerător; alerg în oraș, iscodesc la curte — toate privirile mă scormonesc, dar nimeni nu vrea să-mi dea vreo deslușire, în sfîrșit izbutesc să o descopăr în dosul unor tainice zăbrele la palat — îmi azvîrle cîteva rînduri.

SCHWEIZER: Ei, ce vă spuneam?

KOSINSKY: Pe toate chinurile iadului — jur! Sta scris negru pe alb: îi fusese lăsată alegerea — ori să devină ibovnica prințului, ori să mă vadă, cu propriii ei ochi, murind. Luptînd între cinste și iubire—se totărtse pentru ultima și— ***(rîzîncl)*** asta a fost... mtutuirea mea! **SCHWEIZER:** Ce-a i Jac ut alunei?

KOSINSKY: Am împietrit, de parcă aș fi fost trăsnit de o mie de fulgere! — Sînge a fost întîiul meu gînd ! Sînge — alt imul ***l*** Alerg acasă, făcînd spume la gură; aleg osaiie cu trei tăiușuri — și cu dîn-sa-n mină mă reped spre casa ministrului căci numai dînsul fusese mijlocitorul acestui spurcat co-doșlîc. Se vede însă că m-au zărit de pe uliță ; căci în clipa cîni am ajuns — toate porțile erau zăvorite. Caut, întreb; mi se răspunde că e plecat la curte, chemat de prinț. Mă duc de-a dreptul acolo. Acolo nu-1 văzuse nimeni. Mă-ntorc, sparg ușile, îl descopăr și tocmai voiam să... dar în acea clipă, cinci sau șase slujitori sar asupra mea, sjnulgîndu-mi sabia.

SCHWEIZER *(bătînd furios din picior):* Și nu l-ai tîr-nosit?! Ai plecat frumușel, cum veniseși?

KOSINSKY: Prins, acuzat, terfelit în proces printr-o osebită bunăvoință față de mine, —■ fui alungat dincolo de granițele țării, pecetluit ca un

netrebnic. Bunurile mele fură dăruite ministrului, iubita mea Amalia rămase în ghearele tigrului. Acolo dînsa-şi trece viaţa-n suspine, în vreme ce pofta mea de răzbunare se zvîrcoleşte neputincioasă, îngenuncheată sub silnicia despotismului.

SCHWEIZER *(sculîndu-se şi ascuţind sabia):* Apă la moara noastră! E rost de răfuială, căpitane!

KARL *(care pînă atunci s-a mişcat de colo pînă colo, foarte agitat, sare în sus; către tîlhari):* Trebuie s-o văd! Hai! Sculaţi-vă! Strîngeţi tot!—Rămîi în mijlocul nostru, Kosinsky!— Strîngeţi totul în grabă!

TÎLHARII: încotro? Despre ce-i vorba?

KARL: încotro? Cine întreabă încotro? *(Repezin-du-se către Schweizer.)* Trădătorule, tu vrei să mă opreşti? Jur pe toate nădejdile cerului!...

SCHWEIZER: Eu, trădător?—Porneşte spre iad şi eu tot te voi urma!

KARL *(îmbrăfyîndu-l):* Inimă de frate, mă urmezi, aşadar! — Sărmana plînge, viaţa ei nu-i decît geamăt şi jale! Haideţi' Nu-i nici o clipă de pierdut! Cu toţii! Către Franconia! în opt zile trebuie să fim acolo. *(Pornesc.)*

ACTUL AL PATRULEA

SCENA 1

Ținut de şes, Sn preajma castelului Moor. ***Karl, Ko.iinsky,*** **la oarecare depărtare.**

KARL: Du-te înainte şi vesteşte venirea mea. Ştii bine ce trebuie să spui? **KOSINSKY:** Sînteți contele de Brand, sosit din Mecklenburg, iar eu sînt slujitorul dumneavoastră.
N-aveți grijă, voi juca rolul cum trebuie; cu bine !
(Pleacă.)

KARL: Bun găsit, pămînt strămoşesc! *(Sărută pă-mîntul.)* Cer al patriei mele! Soare al patriei mele! Pajişti, coline, şuvoaie şi codri! Vă spun, vouă tuturor, din toată inima, bun găsit! — Cu cît farmec adie suflarea vîntului din munții țării melc! Ce desfătare vrăjită întîmpină pe sărmanul fugar. — Rai pămîntesc! Pămînt visat de poeți! Moor, opreşte-ți pasul! Piciorul tău calcă lespezi de altar. *(Apropiindu-se.)* Priveşte colo, cuiburi de rîndunele în curtea castelului, ca pe vremuri — şi portița grădinii! — şi vechiul colțişor cu zăbrele, din dosul cărora pândeam

tupilat de atîtea ori, necăjind bufniţa gata de pradă. Şi ccdo-n vale, pajiştea, unde tu, marele erou, Alexandru Machedon, îţi cîrmuiai oştenii... în bătălia de la Axbela I [1] şi dincolo, pe dîmbul înverzit, unde-ai cloboiît pe satrapul persan — acolo unde flamurile tale înflăcărate de izbîndă fîlfîiau către ceri *(Zîmbeşte.)* Anii primăverii aurite, anii copilăriei zburdalnice reînvie în sufletul celui încovoiat de trudă. — Iată meleagurile în care ai fost atît de fericit! — întreaga ta fiinţă, senină, neumbrită de nici un nor,— iar acum — priveşte — numai ruine! — Tot ce-ai plănuit s-a sfărîmat. în locurile acestea, năzuiai tu să vieţuiesti — bărbat puternic, cinstit de oameni, preţuit de toată lumea — să poţi retrăi în locul acesta anii copilăriei pentru a doua oară, regăsindu-te în copiii tăi, dăruiţi de Amalia! Aci, aci să fi devenit adevăratul idol al poporului! Vezi însă că diavolul împieliţat — s-a împotrivit. *(Tresare.)* De ce m-am întors aici? — Voi păţi la fel cu-ntemniţatul pe care zăngănitul lanţurilor îl trezeşte, gonindu-i visurile de libertate?! Nu, nu, mă voi reîntoarce în viaţa mea de grea osîr-die. — întemniţatul uitase de lumina cerului; însă visul dezrobirii fulgeră în noaptea cugetului lui; şi-n urmă bezna fu mult mai îngrozitoare. — Rămîneţi cu bine, văi ale patriei mele! Odinioară aţi privit copilăria lui Karl — şi băieţaşul ce răspundea la acest nume era un băieţaş fericit. — Acum priviţi bărbatul, cuprins de cumplită deznădejde. *(Intorcîndu-se repede, priveşte către orizontul îndepărtat al ţinutului; apoi, foarte mişcat, se uită către castel.)* Să nu o văd, să nu o privesc o singură clipă? — Şi totuşi, între mine şi Amalia se află doar un zid! Doar atît! Nu! Trebuie s-o văd! — Trebuie să-1 văd şi pe dînsul —

[1] Localitate în Asia Mică, unde Alexandru Macliedon l-a învins pe îrius în 331 î. e. n. (n. r.).

chiar dacă acest luciu **mă** va doborî! *(întorcin-du-se.)* Tală! Tată ! Fiul tău se apropie! — Piei, sînge-ntunecat, sînge fumegînd! Pieriți, ochi ai morții, priviri geale, înspăiniîntătoare,— zvîcnet al iadului! Numai un ceas, ceasul acesta să fie al meul — Amalia! Tată ! Dragul tău Karl — se apropie de tine! *(Se îndreaptă repede către castel.)* Mă veți chinui, clin clipa în care se va crăpa de ziuă! — Nu mă părăsiți însă acum, cînd vine înserarea. Putea-veți pe urmă să mă chinuiți cu visuri cumplite! Dai nu-mi otrăviți această ultimă clipă de desfătare! *(Se opreşte în fața porții.)* Ce-i cu tine? Spune! Ce este? Moor! Fii bărbat! Presimțiri îngrozitoare! Fiorii morții mă cutremură! *(Intră.)*

SCENA 2

0 galorie în castel. ***Karl* şi**
Amalia.

AMALIA: Te-ai încumeta să-i recunoşti chipul printre portretele acestea?

KARL: Da, fără îndoială! Chipul său a fost întotdeauna viu în cugetul meu. *(Trecînd prin fața tablourilor.)* Acesta nu-i.

AMALIA: Ai ghicit! — Acesta-i străbunicul familiei Moor; a căpătat titlul de nobil de la Barbarosa [2], pe care 1-a slujit în lupta împotriva piraților.

KARL *(păşind mai departe în fața tablourilor):* Nici acesta nu-i, nici acesta, nici acela — nu-1 găsesc printre aceste portrete.

AMALIA: Cum e cu putință? Uitați-vă mai bine! îmi închipui că l-ați cunoscut.

KARL: Nici pe tatăl nicti tiu-1 ştiu mai bine! Acestuia îi lipseşte trăsătura blajină din jurul gurii, care te-ar face să-**1** recunoşti dinlr-o mie. Nu-i dînsul.

AMALIA: Mă mir, cum e cu putință? — Optsprezece ani de cînd nu l-ați mai văzut şi totuşi...

KARL *(repede, roşind v.for):* Iată-**1**! *(Stă încremenit.)*

AMALIA: Un om cu toiul osebit.

KARL *(cufundat în contemplarea portretului):* Tată, tată! lartă-mă!—Da, un om cu totul osebit!... *(îşi şterge ochii.)* O făptură dumnezeiască!

AMALIA: Mi se pare că-**1** compătimiți din toată inima.

KARL: Vai, un om cu totul osebit! — Să fi murit oare?

AMALIA: A murit!... A apus, aşa cum vor apune toate bucuriile noastre, chiar cele mai înalte... *(Luîn-du-i mîna cu gingăşie.)* Iubite domnule conte, nu se află adevărata fericire sub această boltă cerească.

KARL: Adevărați Foarte adevărat! — Dar ați avut vreme să faceți această tristă experiență, dumneavoastră? Nu puteți avea mai mult de douăzeci şi trei de ani.

AMALIA: Am avut însă vreme s-o fac. Oricine ar fi cel ce se află în viață — e sortit să moară cuprins de tristețe. Ne frămîntăm pentru anumite

[2] **Se refera la Frledrlch Barbarossa (secolul al Xll-lea) împărat al Germaniei (n. r.).**

lucruri, izbutim să le dobîndim, pentru ca apoi să le pierdem, îndurerați.

KARL: Ce anume ați pierdut?

AMALIA: Nimic! Totul! Nimic — să trecem mai departe, domnule conte!

KARL: Atît de grăbită? Al cui e portretul cel de colo, la dreapta? După chip, mi se pare greu pecetluit de destin.

AMALIA: Portretul din stînga e fiul contelui, stă-
pînul de astăzi. Sa mergem, să mergem! **KARL:** Dar portretul din
dreapta? **AMALIA:** Nu vreți să mergeți în grădină?

KARL: Dar cest portret clin dreajta?... Plîngi, Amalia?

AMALIA *(Se depărtează rejiede.)*

KARL: Mă iubeşte, mă iubeşte! — întreaga ei ființă părea zguduită de răzvrătire; cum au trădat-o lacrimile ce i **se** rostogoleau pe obraji. Mă iubeşte! — Netrebnicule, eşti **oaie** vrednic? Nu sînt eu osînditul, **cu** capul plecat pe butucul călăului? Nu aici stam îmlrățişați, gustînd o desfătare cerească? Nu-s acestea bolțile castelului părintesc? *(Priveşte joarte mişcat, din nou, portretul tatălui sS,u.)* **Tu,** tu,—văpăi pornesc din ochii tăi — blestem, blestem! Cumplită osîndă! Unde mă aflu? Ochii mei sînt cuprinşi de noapte, de spaimele iadului!... Eu, eu l-am ucis! *(Porneşte în goană.)*

(Franz, cufundat în gînduri.)

FRANZ: Chipul acesta, chipul acesta! Piei! — Eşti o zdreanță! Fricosule! De ce te cutremuri? De cine ți-e teamă? în aceste cîteva ceasuri, în care contele a străbătut sălile castelului, însuşi necuratul îmi pare că se găseşte pe urmele mele, pîndindu-mă, pas cu pas. — Parcă l-aş cunoaşte 1 Descopăr în chipul lui sălbatic, ars de soare, o măreție nespusă — prea bine cunoscută mie, care mă zguduie. — Nici Amalia nu mi se pare nepă-sătoare. Priveşte către ticălosul acesta cu ochii lacomi şi galeşi; tocmai ea, care-i atît de zgîr-cită față de oricine, cînd e vorba de asemenea priviri — n-**am** zărit eu însumi cum i s-au scurs din ochi cîteva lacrimi, furişate tîlhăreşte, în paharul cu vin, pe care dînsul 1-a sorbit în spatele meu, cu atît nesaț — **ca** şi cînd ar fi vrut să soarbă şi paharul! Da! Am văzut eu prin oglindă cu propriii mei ochi. — Ia stai, ia stai, Franz! Bagă de seamă! Simt ascunsă o dihanie înspăimîn-

tătoare, grămădind primejdii grele! *(Iscodeşte cu ochi cercetători portretul lui Karl.)* Da, gîtul lui lung, de gîscan—ochii săi negri din care țîşnesc flăcări, mda! mda!—sprîncenele lui întunecate, grele, stufoase! *(Cutremurtndu-se deodată.)* Iad, purtător de năpastă! Tu hăituieşti către sufletul meu presimțirea asta? E Karl! Da, da, acum toate trăsăturile lui se ivesc vii înaintea ochilor — e el! Oricît i-ar fi mutra de prefăcută! E el! Moarte şi osîndă! *(Se plimbă zbuciumat.)* Oare pentru asta mi-am măcinat nopțile — am rostogolit stîn-cile — am netezit prăpastia? — Oare pentru asta m-am răzvrătit eu împotriva tuturor pornirilor omeneşti, ca-n cele din urmă, acest hoinar

nelegiuit să vină să calce în picioare uneltirile mele plăsmuite cu atîta iscusință?! — Domol! Mai domol! Ce-mi rămîne de făcut e doar o jucărie! — Oricum tot m-am bălăcit în păcate de moarte, pînă peste creştetul capului! Ar fi, aşadar, o neghiobie să dau îndărăt, acum cînd malul e atît de departe înapoia mea. De dat îndărăt, nu mai poate fi vorba. însăşi milostivirea cerească ar deveni un biet toiag de cerşetor — şi cea mai nesfîrşită îndurare ar ajunge mofluză, de-ar fi pusă amanet pentru toate nelegiuirile mele. Aşadar ■—-înainte! Fii bărbat! *(Sună.)* Meargă alături de duhul tatălui său! Să poftească! îmi bat joc de cei răposați! Daniel! Hei, Daniel! — Ce-o mai fi şi asta? — E şi dînsul ațițat împotriva mea! De ce-o fi părînd atît de tainic?!...

(Soseşte Daniel.)

DANIEL: Ce porunceşte stăpînul meu?

FRANZ: Nimic. Repede, umple-mi cupa cu vin. Chiar acum. *(Daniel pleacă.)* Aşteaptă, bătrîne, te prind eu! Te voi privi țintă-n ochi—zdruncinată, conştiința ta te va face să păleşti şi eu voi putea citi totul, oricît te-ai preface. Trebuie să

166

moară! Nu-i lecît un cîrpaci cel ce face lucrurile pe jumătate, şi-apoi pleacă şi cască gura, aştep-ttnd să vadă ce-o să. iasă,.,

(Daniel aiucînd vinul.)

FRANZ: Pune-1 aici! Priveşte-mă drept în ochi! Cum îți tremură genunchii! De-abia te ții pe picioare! Mărturiseşte totul, bătiîne! Ce-ai făcut?

DANIEL: Nimic, milostive stăpîne! Nimic, jur pe dumnezeul cel adevărat şi pe sărmanul meu suflet.

FRANZ: Bea vinul ăsta!Ce?! Stai la îndoială? — Hai repede, ce-ai pas în vin?

DANIEL: Doamne ajută-mă! Ce spuneți? Eu? Eu în vin?

FRANZ: Ai pus otravă-n vin! Ai pălit ca un mort! Mărturiseşte! Mărturiseşte tot! Cine ți-a dat-o? Nu-i aşa că ți-a dat-o contele?

DANIEL: Contele? Isuse Hristoase?! Contele nu mi-a dat nimic.

FRANZ *(zgîlțîindu-l cu putere):* Te voi strînge de beregată pînă cînd te vei învineți, mincinos încăruntit! Nimic? Unde v-ați ascuns, ce-ați uneltit împreună? Tu, cu dînsul şi cu Amalia? Ce-ați şoptit atîta vreme? Mărturiseşte tot! Ce taine, ce taine ți-a încredințat?

DANIEL: Ştie dumnezeu atotştiutorul... nu mi-a încredințat nici o taină.

FRANZ: Tăgăduieşti, aşadar? Ce uneltiri ați scornit să mă înlăturați din drum? Hai spune! Să mă sugrumați în somn? Să-mi taie beregata în vreme ce mă bărbiereşte? Să-mi turnați otravă în vin sau în cafea? Spune, spune tot! — Să mă cufundați în somnul cel veşnic, otrăvindu-mi mîncarea! Mărturiseşte! Mărturiseşte! Ştiu tot 1

DANIEL: Aşa să-mi ajute bunul dumnezeu, cînd voi fi la năpastă, dacă spun altceva decît adevărul adevărat!

FRANZ: De data asta te iert! Ți-a strecurat bani în pungă? Nu-L aşa? Ți-a strtns mîna mult mai tare decît se obişnuieşte? Bunăoară, aşa cum strîngi mîna unei «uuoştințe vechil

DANIEL: Niciodată, stâpîne!

FRANZ: Nu ți-a spus, de pildă, că i se pare că te cunoaşte?-—Că şi tu ar trebui, oarecum, să-1 cunoşti? Că-n cele din urmă, îți va cădea vălul de pe ochi? Că — ei? Ei? Aşa ceva nu ți-a spus niciodată?

DANIEL: Cîtuşi de puțin, stăpîne.

FRANZ: Că anumite împrejurări îl împiedică acum — că adesea se cuvine să purtăm o mască, pentru a putea ajunge aproape de duşmanii noştri— că are de gînd să se răzbune, să se răzbune în chipul cel mai îngrozitor?

DANIEL: Nici măcar o vorbuliță din toate astea.

FRANZ: Cum nimic, nimic? Adu-ți bine aminte— că el 1-a cunoscut foarte bine pe bătrînul stăpîn — foarte bine, cît se poate de bine — că-1 iubeşte, nemaipomenit de mult — că-1 iubeşte, precum un fiu iubeşte.

DANIEL: Ceva asemănător parcă l-am auzit spunîndl Cred că-mi amintesc.

FRANZ *(pălind):* A spus aşa ceva? A spus cu adevărat? Ce anume, vreau s-aud amănunțit! A spus că-i fratele meu?

DANIEL *(uluit):* Cum, stăpîne? — Nu, aşa ceva n-a spus. Dar pe cînd domnişoara îl conducea de-a lungul galeriei — eu tocmai ştergeam praful de pe ramele tablourilor — şi cînd a ajuns în fața portretului răposatului stăpîn, s-a oprit tăcut, că lovit de trăsnet. Preacinstita domnişoară i 1-a arătat şi a rostit: „O ființă cu totul deosebită"! „Da, cu totul deosebită!" a răspuns dînsul, şter-gîndu-şi lacrimile.

FRANZ: Ascultă, Daniel! Tu ştii că eu am fost față de tine un stăpîn bun întotdeauna; ți-am dat şi hrană şi straie şi am ținut seama de slăbiciunile vîrstei tale, cruțhiiu-te în toate împrejurările!

DANIEL: Pentru toate acestea, să vă miluiască dumnezeu! Şi euv-**ain** slujit întotdeauna cu credință.

FRAÎTZ: Tocmai asta vreau să spun şi eu. Nu te-ai împotrivit niciodată voinței mele, ştii prea bine că-mi datoreşti supunere în tot ceea ce eu îți poruncesc.

DANIEL: întru totul, din toată inima. Dacă nu-i ceva împotriva lui dumnezeu şi împotriva cugetului meu.

FRANZ: Fleacuri! Fleacuri! Nu ți-e ruşine? Un om hătrîn care mai crede în asemenea basme cu moş Crăciun! Haide, haide, Daniel! mare prostie ai mai spus! Nu sînt eu stăpînul? Pe mine se cuvine să mă pedepsească dumnezeu, să mă mustre cugetul, dacă dumnezeu există şi dacă avem o conştiință.

DANIEL *(împreunînd mîinile):* Cerule, fii îndurător!

FRANZ: Vorbesc în numele supunerii ce mi-o datorezi! Pricepi cuvîntul ăsta? în numele acestei supuneri, eu îți poruncesc: pînă mîine, contele nu mai are ce căuta printre cei vii.

DANIEL: Doamne! Dumnezeule! Pentru ce?

FRANZ: în numele supunerii oarbe! Nu te voi slăbi nici o clipă.

DANIEL: Pe mine! Eu! Ajută-mă, maică prea curată! Am făcut eu, oare, om bătrîn, vreun lucru nelegiuit?

FRANZ: Nu-i vreme de stat pe gînduri; soarta ta e-n mîinile mele. Vrei să-ți iroseşti viața în cea mai adîncă dintre hrubele turnurilor mele? Acolo, foamea te va sili să-ți rozi propriile tale oase, — şi setea arzătoare — să sorbi propriul tău ud! — Ori vrei mai bine să-ți mesteci pîinea cuvenită în linişte şi să-ți sfîrşeşti în pace bătrînețile?

DANIEL: Cum, stăpîne? Linişte şi pace, la bătrînețe, pentru un ucigaş?

FRANZ: Răspun<le la ini reia rea mea!

DANIEL: Oh, vai vouă piele cărunte, plete cărunte!

FRANZ: Da ori ba?

DANIEL: Nu, nu! Milostive doamne, îndură-te de mine !

FRANZ *(gata să plece):* într-adevăr vei avea nevoie de îndurarea lui dumnezeu, *(Daniel îl opreşte, îngenunchind înaintea lui^.)*

DANIEL: înduraie, stăpîne! îndurare!

FRANZ: Da ori ba!

DANIEL: Milostive stăpîne, chiar azi am împlinit şaptezeci şi unu de ani. De cînd mă ştiu am cinstit pe tatăl meu şi pe mama mea, şi, precît poate socoti cugetul meu, n-am păgubit pe nimeni nici măcar cu un gologan. — M-am ținut cu cinste şi vrednicie de credința mea, iar în casa dumneavoastră, slujit-am de asemeni patruzeci şi patru de ani, şi iată, aşteptam să sfîrşesc în linişte şi pace zilele mele, cu binecuvîntarea cerului, dar, ah, stăpîne, stăpîne! *(Ii cuprinde genunchii, foarte zbuciumat.)* Şi acum, înaintea morții — dumneavoastră, stăpîne, vreți să-mi răpiți ultima mîngîiere; vreți ca viermele remuşcărilor să-mi macine liniştea ultimeor rugăciuni; vreți să-mi tulburați somnul de veci, preschimbîndu-mă într-o fiară cumplită, dispreţuită de dumnezeu şi de oameni. Nu, nu, stăpînul meu, nespus de bun, de iubit, milostivul meu stăpîn — dumneavoastră nu puteți cere asemenea lucru de la mine; nu puteți cere asemenea lucru de la un moşneag de şaptezeci şi unu de ani.

FRANZ: Da ori ba! Prea multă trăncăneală!

DANIEL: Vă voi sluji de-acum înainte cu şi mai înfrigurată sîrguință; îmi voi slei sărmanele mele ciolane, ca un salahor—în slujba dumneavoastră. Mă voi scula mai devreme — la odihnă mă voi duce cu mult mai tîrziu — ah, mă voi ruga pentru dumneavoastră, stăpîne! Şi dimirieața şi seara — şi dumnezeu va ține seama de osîrdia unui bătjîn.

FRAJNZ : N-am nevoie de jertfă, ci de supunere. Auzit-ai tu vreoiată că a şovăit călăul, cînd a trebuit să pună capăt vieții unui csîndit?

DANIEL: Vai, aşa este! Dar să ucizi o ființă nevinovată, ua...

FRANZ: Sînt eu oare dator să-ți dau ție socoteală, trebuie oare securea săntrebe pe călău de ce cade aci şi nu dincoace? Nu vezi cîtă îngăduință am față de tine, sînt gata să te răsplătesc chiar, pentru an lucru pe care mi-I datorezi.

DANIEL: Eu -nădăjduiam să rămîn creştin nepătat în clipa cînd v-am făgăduit credință şi supunere.

FRANZ: Nici o împotrivire! îți mai dau înc-o zi de gîndire! Pricepi? Chibzuieşte bine! Fericirea şi nefericirea ta sînt în joc! — Auzi?

Pricepi? Fericirea cea mai adîncă şi nefericirea cea mai adîncă! Şi voi născoci chinuri cumplite!!

DANIEL *(după cîteva clipe de şovăială):* Am s-o fac! Mîine am s-o fac! *(Pleacă.)*

FRANZ: Ispita a fost prea puternică; nici ăsta nu ■ era sortit s-ajungă mucenicul credinţei sale. —■ Să vă fie de bine, domnule conte! După toate socotelile, mîine seara veţi cina pentru ultima oară! — Totul atîrnă de chipul în care drămuieşti o faptă; şi de bună seamă numai un nerod poate întoarce lucrurile împotriva intereselor lui. De pildă, un tată: a tras o butelie de vin mai mult pe gît şi iată începe să-1 furnice — din asta se naşte un om -— şi desigur că de-a lungul acelei trude vrednice de Hercule, numai la omuleţul cu pricina — nu s-a gîndit tatăl. Iată, acum începe să mă furnice şi pe mine — şi — un om crapă, însă, fără îndoială, în fapta mea scopul este mai bine chibzuit, decît atunci cînd a fost vorba să se ivească pe lume un om. — Nu atîrnă oare zămislirea celor mai mulţi dintre oameni de arşiţa unei diupâ-**Bmieze** de **iulie,** sau de priveliştea, plină de vino-ncc ace, a unui aşternut, sau de tolăneala îmbieteare a **unei** bucătărese nurlii — ori chiar de un sfeşnic stins la vreme? — Este oare naşterea omului urmarea unei porniri animalice, a unei întimplări? Cine în asemenea clipe ar putea să aibă un gini atît de copleşitor, că s-ar putea copilul împotrivi... zămislirii sale?! Blestemată fie neghiobia doicelor şi dădacelor noastre! Otrăvesc închipuirea noastră cu basme îngrozitoare şi întipăresc chipuri de spaimă în creierele noastre gingaşe de copii! Ne-ngrozesc cu priveliştea cumplită a judecăţii de apoi, astfel încît, far' de voie, chiar în trupul puternic de bărbat pătrunde curînd înfiorarea spaimei ce-1 îngheaţă pînă-n măduvă, zădărniciridu-i cea mai dîrză hotărîre, înlănţuindu-i cugetul gata să se deştepte, cufundîndu-1 în bezna superstiţiilor. Omori întregul iad, furiile toate flutură în jurul cuvîntului „omor"! ■— Sărmana fire a uitat cum se făureşte un bărbat! — Buricul n-a fost bine legat! — în noaptea nunţii, pe tată 1-a durut pîntecul şi — iată năzdrăvanul joc al ielelor s-a risipit fără urmă! A fost ceva. Şi devine nimic... Asta nu înseamnă altceva decît: a fost nimic **şi** devine nimic! Da! Unde nu-i nimic — degeaba mai sporovăim. Omul purcede din noroi, se bălăceşte cîtăva vreme în noroi, mai face şi dînsul noroi, apoi, se preschimbă şi el în noroi, pînă ce, în cele din urmă, ajunge să se lipească scîr-bavnic de tălpile stră-strănepotului lui. — Chiar ăsta e sfîrşitul cîntecului nostru — roata împotmolită în noroi a destinului omenesc şi cu asta — basta! Călătorie sprîncenată, iubite domnule frate! Conştiinţa, acest moralist ros de podagră, bolnav de fiere, n-are decît să gonească de prin bordeluri muierile'stafidite şi să chinuiască în cazne îngro-

zitoare je cămătarii căiuaţn — ajunşi în clipa morţii; la mine — domnia-sa va ciocăni zadarnic la poarta! *(Pleacă,.)*

SCENA 5

într-un alt iaiac al castelului. ***Karl Moor*** **— Ie o parte,** ***Daniel*** **de alta.**

KARL *(în grabă):* Unie-i domnişoara? **DANIEL:** Prea cinstite stăpîne, îngăduiţi, vă rog,

unui biet om să vă facă **o** rugăminte. **KARL:** Prea bine. Ce anume vrei?

DANIEL: Nu-i lucru mare, dai pentru mine este totul.

Atît de puţin şi totuşi, atît de mult. — Ingă-

duiţi-mi să vă sărut mîna! **KARL:** Nu, nu sc curine, dragul meu bătrîn!... *(11*

îmbrăţişează.) Aş putea să te numesc tată. **DANIEL:** Mîna dumneavoastră, mîna dumneavoastră,

vă rog! **KARL** : Nu se cuvine I

DANIEL: Trebuie! *(Ii apucă mîna, o priveşte în grabă şi îngenunchează la picioarele lui.)* Karl, iubitul, bunul meu Karl!

KARL *(pare înspăimîntatj apoi reculegîndu-se cu răceală):* Prietene, ce tot spui? Nu pricep nimic!

DANIEL: Da, da, n-aveţi decît să tăgăduiţi, să vă prefaceţi! Totuşi, rămîneţi pentru totdeauna domnişorul meu, nespus de bun şi de fermecător! — Scumpe dumnezeule **1** îţi mulţumesc c-ai dat unui biet bătrîn bucuria-—-ah, papă-lapte, prostănac ce^am fost — trebuia numaidecît... Oh, oh, părinte ceresc! Aşadar, v-aţi întors, iată! — Şi bătrînul domn zace-n mormînt — da, da, iată, v-aţi întors şi eu am fost orb, orb! Mare măgari *(Lovindu-se pe frunte.)* Să nu te recunosc *— într-o clipită! — Ei drăcie! Auzi, auzi! Cine să-şi închipuiască aşa ceval — Doamne, doamne, cîte lacrimi am vărsat, rugîndu-mă mereuI — Isuse Hiistoase! Şi iată-L acum, chiar în odaia lui, din nou în carne şi oase !

KARL: Ce-nseamnă toată vorbăria asta? Ai fost oare greu bolnav de friguri? Sau încerci să joci cu mine un rol de comedie neghioabă?

DANIEL: Vai, vai! Nu-i frumos să iei peste picior pe un bătrîn slujitor! — Cicatricea asta! Da, îţi mai aduci aminte — dumnezeule mare! — Ce spaimă am mai tras! — întotdeauna mi-ai fost atît de drag—■ credeam că mi se sfîşie inima de durere!—te ţineam pe genunchi, îţi mai aminteşti? — în odaia cea rotundă, colo — nu-i aşa, puiul meu? Ai uitat, hai? Cucul, pe care-1 ascultai cu atîta plăcere — ţi-aminteşti — s-a spart cucul, s-a spart în bucăţele, risipindu-se la picioarele noastre — l-a blestemat bătrîna Suzi pe cînd deretica prin iatac. Da, da, — fără îndoială, pe cînd te căţărai pe genunchii mei şi strigai: haida, haida! iar eu, am alergat să aduc pe haida, haida — căluţul de lemn! — Isuse Hristoase! Măgar bătrîn ce-am fost! De ce naiba m-am depărtat! — M-au trecut toate năduşe-lile! Aud ţipete — cum îmi mai ţiuiau urechile — alerg în grabă şi cînd colo, ia priveşte! Sînge — cum mai ţîşnea! Iată-1 întins la pămînt! Maică

^icviovo j^ioa ou, cuci i i Q1 ou m n V'uv» «

o găleată cu apă îngheţată pe spinare! Ei, ei! Aşa se întîmplă, dacă nu-i omul cu ochii-n patru, cînd e vorba de copii. Dumnezeule mare — şi dacă ţi-ar fi intrat în ochi! Mîna rănită — şi pe deasupra mîna dreaptă. Cîte zile oi mai avea — mi-am spus atunci — n-am să mai las copiii să umble cu vreun cuţit, cu vreun ciob, ori cu alt lucru ascuţit în mînă. Spre norocul meu, stăpînul şi stăpîna erau plecaţi în călătorie. — Da, da, mi-am spus, asta să-ţi fie învăţătură de minte p>tnă la adinei lătrinsţi. Vai de mine, vai de mine! Puteam să-mi pierd slujba — puteam — dumnezeule atotputernic, iartă-**1,** copil fără minte, nebunatic, — slavă domnului, totuşi, rana s-a "vindecat, din fericire, a mai rămas doar semnul ăsta.

KARL: Nu pricep o vorbă din tot ce spui!

DANIEL: Da, sigur, sigur! Pe vremuri, ei, frumoase vremuri! Cîtă turtă dulce, cîţi pesmeţi, cîte acadele nu v-am dat pe sub mînă ! întotdeauna mi-aţi fost cel mai drag, vă amintiţi ce mi-aţi spus în grajd, cînd v-amsuit pe roibul bâtrînului stăpîn şi v-am lăsat să galopaţi pe pajiştea cea mare? „Daniel — aţi spus — lasă, ai să vezi, dac-ajung om mare, tu vei **fi** ispravnicul meu ■— şi te voi plimba cu mine în caleaşca."— „Da — am spus eu, rîzînd—dacă dumnezeu ne va dărui viaţă **şi** sănătate, şi dacă nu vă veţi ruşina de un bătrîn sărman ca mine, am să vă rog să-mi dăruiţi o căsuţă în sat, colo-n vale, că doar e goală de atîta amar de vreme, — şi mi-aş pune jos în pivniţă vreo douăzeci de vedre de vin, să fac niscaiva negoţ la bătrîneţe." Da, rîdeţi! Văd eu că rîdeţi, aşa-i, domnişorule? Toate astea s-au şters din mintea dumneavoastră fără urmă, pe sărmanul bătrîn nu-1 mai cunoaşteţi! Sîntem trufaşi, sîntem străini, da, da, dâ! Tot domnişorul meu cel minunat sînteţi, pîinea lui dumnezeu!—Fără îndoială aţi fost cam fluşturatic, niţ.eluş — nu mi-o luaţi în nume de rău, dac-o spun! — Ei, ale tinereţii valuri, ce să-i faci — dar în cele din urmă, totul poate sfîrşi cu bine.

KARL *(îmbrăţişîndu-l):* Desigur! Daniel, eu sînt! Nu vreau să mă mai ascund. Sînt Karl, cel îndrăgit de tine, cel pe care-1 pierduseşi. Ce-i cu Amalia mea?

DANIEL *(plîngînd):* Oh, oh! Un păcătos cărunt ca mine, să mai aibă o asemenea bucurie — si bătrînul stăpîn, răposatul, care se căina în neştire! — Ciolane vlăguite, puteţi porni voioase spre mormînt! Domnul şi stăpînul meu trăieşte! — şi ochii mei l-au văzut pre olînsul!

KARL: Iar dînsul îşi ţine cuvîntul precum a făgăduit. — Ţine colea, prea cinstite bătrîn, iată, pentru roibul scos din grajd! *(Vrea să-i dea cu sila o pungă grea.)* Precum vezi, n-am uitat pe cel încărunţit de vreme.

DANIEL: Nu se poate — ce faceţi? Prea e mult, n-aţi socotit bine, e o greşeală.

KARL: Nu-i nici o greşeală, Daniel! *(Daniel vrea să îngenuncheze.)* Ridică-te. Spune-mi ce-i cu Amalia!?

DANIEL: Dumnezeu să vă răsplătească! Ei, pronie cerească! Iubita dumneavoastră Amalia — da, da — nu va putea cuprinde atîta fericire, va muri de bucurie.

KARL *(cu zbucium în voce):* Nu m-a uitat?

DANIEL: Uitat?! Cum puteți spune o vorbă aşa de neroadă? Să vă uite? Pe dumneavoastră? Ar fi trebuit să fiți de față, să vedeți cu ochii în ce chip a primit vestea morții dumneavoastră — veste răspîndită de stăpînul de acum.

KARL: Ce spui? De fratele meu?!

DANIEL: Da, chiar de fratele dumneavoastră, milostive stăpîne, chiar dînsul. Cu alt prilej, cînd vom avea vreme mai multă, am să vă povestesc şi alte lucruri — şi ce straşnic îl bruftuia pe fratele dumneavoastră, în fiecare ziulică lăsată de dumnezeu, pentru că dînsul tot stăruia s-o ia de soție. Oh, dar trebuie să mă duc, să mă duc chiar acum să-i duc vestea cea bună! *(Vrea să plece.)*

KARL: Stai, stai! Dînsa nu trebuie să afle, nimeni nu trebuie să afle, mai cu seamă fratele meu nu!

DANIEL: Fratele dumneavoastră? Nu, ferească dumnezeu!— Mai cu seamă el nu trebuie să afle! în ruptul capului nu. Numai de n-ar fi aflat pană acum mai mult iecît trebuia! Oh, trebuie să vă spun — se află pe lume oameni scîrnavi, frați scîrnavi, st&pîni scîrnavi — dar eu, pentru tot bănetul stâptaiului meu, n-aş vrea s-ajung o slugă seîrnavă! — Prea cinstitul stăpîn cel bătrîn vă socotea mort. **KARL:** Ei! Ce tot mormăi acolo?

DANIEL *(mai încet):* Şi, fără îndoială, dacă cineva învie din morți, aşa pe nepoftite, — fratele dumneavoastră era singurul moştenitor al răposatului stăpîn...

KARL: Bătrîrie! Ce tot mormăi tu acolo, printre dinți, ca şi cînd cine ştie ce taină cumplită îți împovărează limba, vrea să țîşnească... se zbate să iasă?! Grăieşte mai desluşit!

DANIEL: Uite — vreau mai degrabă să-mi rod ciolanele mele de foame, să-mi potolesc setea cu propriul meu ud, decît să trăiesc în belşug, dobîndind bogăția prin uciderea unui om. *(Pleacă repede.)*

KARL *(tresărind, după o îngrozitoare tăcere):* înşelăciune! înşelăciune!— Fulgerul a străbătut cugetul meu! —-Uneltiri de borfaş! Cer şi tu iad întunecat! Nu-i vorba de tine, tată! Uneltiri de borfaş! Ucigaş, tîlhar, din pricina unor uneltiri de borfaş! în ce hal m-a ponegrit în ochii lui! Scrisorile mele răstălmăcite, măsluite — inima lui era doar plină de iubire — îngrozitoare fiară — iar eu, ce cumplit dobitoc! —■ Inima lui de părinte era plină de dragoste! — Oh, ticăloşie, înşelăciune! Cît de puțin m-ar fi costat! —aş fi căzut în genunchi — atît m-ar fi costat — cîteva lacrimi! Oh, nerod! Ce neghiobie, ce neghiobie! Nerod, nerod! *(Aleargă spre perete, izbin-du-se cu capul.)* Aş fi putut fi fericit! — Oh, născociri, născociri mişeleşti! Fericirea vieții mele, furată prin tertipuri de borfaş! *(Aleargă turbat încoace şi-ncolo.)* Ucigaş, tîlhar din pricina unor uneltiri de borfaş! — Nici nu era atît de mîniat — nici o clipă inima Iui n-a simțit nevoia să mă blesteme! — Oh, fiară! înspăimântătoare nelegiuire! Mintea n-o poate cuprinde! Fiară cumplită!

(Vine Kosinsky.)

KOSINSKY: Spune, Moor, unde-ai fost pînă acum? Ce se petrece? Cum văd, doreşti să mai rămîi aici?

KARL: Repede! Şeile pe cai — înainte de apusul soarelui, trebuie să trecem hotarele.

KOSINSKY: Glumeşti!

KARL *(poruncitor):* Repede! Repede! Nu şovăi! Lasă totul şi ai grijă să nu fii văzut! *(Kosinsky pleacă.)* Voi fugi dintre zidurile astea. Cea mai mică amînare, m-ar putea scoate din minţi şi — e totuşi fiul părintelui meu. — Frate, frate! Ai făcut din mine omul cel mai nenorocit de pe pămînt, în vreme ce eu, cu nimic nu te-am supărat vreodată! Nu te-ai purtat frăţeşte! Culege, în linişte deplină, roadele ticăloşiei tale ! Voi pleca din preajma ta, să nu-ţi mai tulbur desfătarea. Nu te mai învenina — dar, fără îndoială, nu te-ai purtat frăţeşte! Fie ca fapta ta să se piardă-n beznă şi... nici moartea să nu mai tulbure atîta nelegiuire.

KOSINSKY *(sosind):* Caii sînt înşeuaţi; putem încăleca cînd veţi voi.

KARL: De ce mă zoreşti? De ce eşti atît de grăbit? Să n-o mai văd o dată?

KOSINSKY: Caii pot fi deşeuaţi într-o clipă, dacă asta vi-i dorinţa. Dar chiar dumneavoastră m-aţi zorit adineauri, de nu mai ştiam unde mi-e capul!

KARL: O ultimă dată, un ultim rămas bun! Trebuie să sorb pînă la capăt băutura otrăvită a acestei clipe de fericire şi pe urmă... Stai, Kosinsky! Cîteva minute numai, aşteaptă-mă îndărătul castelului şi-apoi o pornim în galop.

S C E N A . 4

ii grădină. ***A***
molia..

AMALIA: „PIîngi, Amalia?"_______________Cu ce glas a rostit aceste cuvinte! Cu ce gLas! — Mi s-a părut, că dintr-o dată întreaga fire a întinerit. Primăvara iubirii—mijea **îq** acest glas! — Privighetoarea îşi înălţa trilul ca şi atunci — mireasma florilor îmbăta ca şi atunci — iar eu, ameţită de fericire în braţele iui! Tul Inimă înşelătoare, inimă necredincioasă! Acum vrei să înfrumuseţezi călcarea jurămîntului! l\'u, nu! Piei din sufletul meu, chip înşelător! Eu nu mi-am călcat jură-mîntul! Tu, iubit fără seamăn! Pieriţi din sufletul meul Voi pofte înşelătoare, blestemate de cer! într-o inimă în care domneşte Karl nu se mai poate strecura nici un alt pămîntean! Dar pentru ce împotriva voinţei tale — rîvneşti fără preget, suflete, să te-apropii de-acest străin? Chipul lui nu-i oare aidoma chipului iubitului meu, cel de neasemuit?! Nu-i oare dînsul însoţitorul întru veşnicie al celui fără de seamăn? „PIîngi Amalia?" Da, voi fugi de dînsul!—Voi fugi! — Niciodată nu trebuie să mai vadă ochii mei pe străinul acesta!

(""• "<f™ venmMl–* »(» 8'»»'»"-*J*

AMALIA *(tresărind):* Se aude ceva? Se aude? N-a scîrţîit oare portiţa? *(Văzîndu-l pe Karl sare în sus.)* Dînsul? — încotro să plec? — Dar ce se-n-tîmplă oare? Iată-mă ţintuită! Nu mai pot fugi! — Nu mă părăsi, dumnezeule din ceruri! — Nu, Karl nu e smuls din sufletul meu. Sînt doar o biată muritoare. în suflet nu-i loc pentru două făpturi dumnezeieşti! *(Scoţînd medalionul cu portretul lui Karl.)* Tu, iubitul

meu Karl, fii duh apărător împotriva acestui străin, tulburător al dragostei noastre! Pe tine, pe tine am să te privesc, ne-ncetat—pieriți voi priviri nelegiuite către celălalt! *(Stă nemişcată, împietrită, privind țintă portretul.)*

KARL: Aci erați, nobilă domnişoară?-—Atît de tristă? ! —■ Şi iată o lacrimă căzută pe acest portret! ? *(Amalia nu-i răspunde.)* Şi cine-i fericitul, pentru care aceşti ochi îngereşti s-au înrourat cu sclipiri de argint? Mi-este oare îngăduit să văd şi eu pe cel iubit cu dumnezeiască patimă? *(Vrea să privească portretul.)*

AMALIA: Nu! Ba da! Nu, nu!

KARL *(dîndu-se îndărăt):* O! Şi este omul acesta vrednic să fie îndumnezeit? Are oare dreptul?... **AMALIA:** Dacă l-ați fi cunoscut?! **KARL:** L-aş fi pizmuit! **AMALIA:** L-ați fi slăvit — vreți să spuneți. **KARL:** Ahl

AMALIA: V-ar fi fost atît de drag. Fața lui, privirile lui, în glas chiar vă era atît de asemănător — prin tot ceea ce iubesc mai mult...

KARL *(Privind spre pămînt, tace.)*

AMALIA: Chiar aici, pe locul unde stați dumneavoastră, a stat şi dînsul — de o mie de ori— şi lîngă dînsul, ființa care în preajma lui uita tot — cerul şi pămîntul. De aici îşi rotea el privirea asupra ținutului acesta minunat. Părea că şi pămîntul simțea privirea recunoscătoare, privirea plină de măreție — şi parcă se înfrumuseța — contemplîndu-şi plăsmuirea desăvîrşită ivită din sînul lui. — In locul acesta, glasul lui dumnezeiesc țintuia în ascultare pînă şi viețuitoarele înaripate ale văzduhului! — Din tufişul acesta a cules trandafiri; a cules trandafiri pentru mine! — Aci, aci mă îmbrățişa dînsul, aci — am simțit arşița buzelor lui — iar florile mureau fericite sub paşii celor doi îndrăgostiți.

179

KARL: Şi el — a murit?

AMALIA: Corabia lui străbate mări zbuciumate! — Dragostea Amaliei călătoreşte în preajma lui. Stră-bate deserturi nisipoase, neatinse de piciorul omenesc, — dragostea Arnaliei face să înverzească nisipul încins sub picioarele lui şi să înflorească cele mai sălbatice mărăciiiişari! — Arşița din miezul zilei îi dogoare tîmplele goale — grelele zăpezi ale nordului îi sfîrtecă tălpile, — grindina furtunilor se prăvale pe fruntea lui — şi dragostea Amaliei îl leagănă mîngîietor, în vijelie! — Oceane, munți, zări nesfîrşite, între cei doi îndrăgostiți; dar sufletele părăsesc prăfuita temniță a trupurilor ■—■ şi se reîntîlnesc în raiul iubirii! —■ Păreți trist, domnule conte!

KARL : Asemenea vorbe de dragoste trezesc şi dragostea mea.

AMALIA *(pălind):* Ce aud? Iubeşti altă femeie? — 0, vai mie! Ce-am spus?!

KARL: M-a crezut mort şi a rămas credincioasă celui socotit mort. Mai tîrziu, a auzit că trăiesc şi mi-a jertfit cununa sfințeniei sale. Ştie că rătăcesc prin pustietăți, că mă zbat în restrişte şi dragostea ei zboară pe urmele mele, străbătînd pustietățile, înfruntînd năpasta. Şi pe dînsa o cheamă Amalia, ca şi pe dumneavoastră, prea bună domnişoară 1

AMALIA: Cît o pizmuiesc pe această Amalia!

KARL: Nu, nu, este o făptură nenorocită; iubirea ei e legată de un om pierdut pentru veşnicie! Niciodată dragostea ei nu va fi răsplătită.

AMALIA: Ba da, în ceruri va primi răsplata. Nu ni se spune că undeva se află o lume mai bună, în care cei copleşiţi de tristeţe se pot bucura şi îndrăgostiţii se pot regăsi?

KARL: Da, o lume, în care toate vălurile cad şi în care dragostea se poate regăsi, dar într-un chip groaznic. Lumea aceasta se numeşte veşnicie! Iubita mea Amalia este o făptură nenorocită.

AMALIA: Nenorocită? Cu toată iubirea dumneavoastră?

KARL: Nenorocită, pentru că mă iubeşte! Gîndeşte-te: dacă-aş fi un ucigaş? Ce-ai spune dacă iubitul dumitale, pentru fiecare sărut şi-ar aminti de un omor făptuit de dînsul! Vai de biata mea Amalia! Este o făptură nenorocită!

AMALIA *(sărind voioasă):* Ah, cît de fericită mă simt! Iubitul meu fără de seamăn luminează ca o rază desprinsă din dumnezeire, iar dumnezeirea — înseamnă slavă şi-ndurare. Dînsul nu poate privi la suferinţa unei muşte. Sufletul său e tot atît de departe de gînduri sîngeroase — pe cît de îndepărtată e amiaza de miezul nopţii!

KARL ***(Se întoarce repede, intră într-un tufiş şi de acolo priveşte încremenit ţinutul.)***

AMALIA ***(cînlă întovărăşindu-se din chitară):***

De-a pururi, Hector, vrei să pleci spre locul,
In care spada lui Achil, ucigătoare,
Aduce lui Patrocle crunte jertfe? „Oare
Cu tine, să mai zvîrle lancea, va avea norocul
Copilul tău? Cinstire zeilor, el, cum să-mbie
De pleci spre Hades, pe vecie?"

KARL ***(fără nici un cuvînt, ia chitara şi chită şi dînsul):*** Soţie scumpă, adă lancea, moartea grea Mă cheamă-n luptă, dănţuind sălbatic... ***(Zvîrle chitara şi porneşte în goană.)***

SCENA 5

Pădurea din preajma castelului. E noapte. In mijloc, un vechi castel dărăpănat. *Ceata tîlharilor* stă culcată la pămînt şi cîntă.

Harţă, tîrfe, pîndă, jafuri — Cînd ucizi, hei,
vremea trece! Mîine, gîturile-n laţuri! Azi fii
vesel şi petrece!

Viaţă slobodă, bănet Şi plăcere berechet! Codm-i cuib şi aşternut, Cînd e soarele mahmur, Rostul nostru luna-1 ştie, Zeul nostru e Mercur, Meşter, tartor priceput.

La vr'un aiendaş cu burtă, La rr'un popă cîte-un prînz — Şi-apoi zburdă ca un mînz, Că din cer mai pică turtă!

în gîtlej din vița veche: Toate grijile s-au stins ; Ageri, fără de pereche — Diavolul, cu noi s-a prins Frate bun—şi-n iad s-a-ncins!

Cînd urlă ciomăgitul tată, Cînd plîngc mama urgisită, Mireasa, biata, părăsită — Urechea noastră se desfată,

E gîdilat auzul tîlhărescl — Securea se-abate şi-i sparii, Viței înjunghiați ce mugesc,
Prîvpc+p.i etrîvitl t.înt.nrîl
» w.^»y •———, .*y- ~-
Răsfăț pentru ochiul hoțesc.

Ş-atunci cînd ora ultimă soseşte, — în veci de veci afurisită! — Am fost doar răsplătiți regeşte, Poteca e bătătorită,
îți dregi pingeaua, tragi un vin, Strigi: ura! — şi, trosc-plosc, amin
în iad, tuleşte-o-ntr-o clipită!

SCHWEIZER: Se-nnopteazâ şi iată, căpitanul nu-i încă aici 1

RAZMANN: Şi nc-a făgăduit totuşi să fie chiar la ora opt.

SCHWEIZER: Dac-o fi pățit ceva? — fraților?! Pîr-jolim totul! Ucidem şi pruncii din faşă.

SPIEGELBERG *(luînd pe Razmann deoparte):* O vorbă, Razmann.

SCHWARZ *(către Grimm):* Nu punem iscoade?

GRIMM: Lăsați-1 în pace! O fi pus gheara pe vreo pradă să ne facă pe toți praf!

SCHWEIZER: N-ai nimerit-o, la naiba! N-a plecat cu gînd de tîlhărit. Ai uitat ce ne-a spus pe cînd străbăteam ținutul? — „Cine şterpeleşte un singur morcov din bătătura cuiva şi-1 aflu — acolo îi vor rămîne oasele; aşa cum mă cheamă pe mine Moor." Să prădăm n-avem voie.

RAZMANN *(în şoaptă către Spiegelberg):* Unde ai de gînd s-ajungi? Vorbeşte **mai** pe şleau.

SPIEGELBERG: Pst! Pst! — Nu ştiu de gîndeşti ca mine despre libertate!... Tragem la ham, ca nişte vite şi strigăm sus şi tare, mereu, că sîntem ne-atîrnați; mie asta nu-mi place.

SCHWEIZER *(către Grimm):* Ce-o fi vrînd aiuritul ăsta să mai scornească?

RAZMANN *(încet către Spiegelberg):* Vorbeşti de căpetenia noastră?

SPIEGELBERG: Pst! Ce naiba! Pst!... Şi printre noi sînt iscoade de-alelui! — Căpetenie, spuseşi? —• Cine 1-a căftănit căpetenie peste noi? N-a uzurpat oare titlul acesta, care de drept mi se cuvenea mie? Ce spui? De aceea ne punem noi în joc viața — de aceea trebuie să înghițim noi toate ipohondriile soartei, pentru ca-n cele din urmă, să ne socotim fericiți c-am ajuns iobagi la un rob? Iobagi, cînd am putea fi prinți. Pe dumnezeul meii, Razmann! — Aşa ceva nu mi-a plăcut niciodată.

SCIWEIZEE *(către ceilalți):* Na-țL-o frîntă... Tocmai tu o faci pe grozavul?!... Cînd e vorba s-azvîrli cu pietroaie în. broaşte, nu te-ntrece nimeni! — dar numai să-şi sufle dînsul nasul, şi intri-n gaură de şarpe!

SPIEGELBERG *(către Rczmann):* Da! — Şi de cîți ani, n-am spus eu: Trebuie să-nloarcem foaia, Raz-mann! Dacă eşti cum te-arn socotit eu totdeauna, Razmann! Ia-1 de undenu-i — pe jumătate-i pierdut... aşa

se zice—Razmann, eu socot că i-a venit ceasul! Cum, nu ți se urcă sîngele-n obraji, cînd auzi sunînd clopotul libertății? — Nu-i nici un pic de bărbăție în tine? Nu pricepi despre ce straşnică întorsătură vreau să-ți vorbesc?

RAZMANN : Ah, satană! Vreisă-mi prinzi sufletul în laț!

SPIEGELBERG: Este? Pricepi? — Bine! — Atunci hai, după mine! Am băgat de seamă unde s-a furişat! — Vino! Arareori greşesc două pistoale — şi pe urmă — sîntem noi cei dintîi—cei ce-au înțărcat sugaciul... *(Vrea să-l tragă cu dînsul.)*

SCHWEIZER *(furios, scoțînd cuțitul):* Ah, jivină, mi-ai amintit de codrii Boemiei! — N-ai fost tu becis-nicul, care-a-nceput cu văicăreala, cînd s-a strigat: duşmanii, duşmanii! Iată! Pe sufletul meu, am jurat atunci — piei ucigaş netrebnic! *(II înjunghie.)*

TÎLIIARII *(agitație):* Săriți! Omor! Omor! — Schwei-zer, Spiegelberg— despărțiți-i!

SCHWEIZER *(aruncă cuțitul peste trupul lui Spiegelberg):* Aşa! Crapă! — Liniştiți-vă, camarazi! Vedeți-vă de treburi. O lepădătură! Din capul locului lighioana asta otrăvită i-a purtat sîmbetele lui Karl! Pe pielea lui nu-i nici măcar o zgîrie-tură. Inc-o dată, liniştiți-vă! — Ah, porc de cîine! Pe la spate vrea dînsul să ucidă! Pe la spate! Ne-am scăldat în sudoare de sînge obrajii, s-o ştergem pe lumea ailaltă, în chip de javre-mpu-țite! Spurcată jivină! In foc şi fum am viețuitpentru ca-n cele dan urma sâ crăpăm ca nişte guzgani.

GRIMM: Dar la dracu, ce-a fost între voi? Căpitanul o să turbeze!

SCHWEIZER: Las' pe mine! — Şi tu, nemernicule, *(către Razmann)* — i-ai fost unealtă, nu? — Piei din ochii mei! Schufterle tot aşa a făcut — de-aia l-au şi spînzurat în Elveția, cum îi prezisese Moor. ***(Se aude a împuşcătură.)***

SCHWARZ ***(sărind):*** Ascultați, o împuşcătură. ***(Altă împuşcătură.)*** încă una! Ura! Dînsul!

GRIMM: Mai aşteptați puțin! Trebuie să împuşte de trei ori!

(Se aude încă o împuşcătură.) **SCHWARZ:** El e! El e! lați tălpăşița Schweizer! -Hai să-i răspundem! *(Trag şi **dînşii.)***

(Karl Moor, Kosinsky sosind.)

SCHWEIZER *(păşind înaintea lui):* Bun venit, prietene! Am cutezat cam mult în lipsa ta. *(II duce Ungă cadavru.)* Fii tu judecător între mine şi ăsta! A vrut să te ucidă pe la spate!

TÎLHARII *(uluiți):* Cum?! Pe Moor?!

KARL ***(priveşte cufundat în gînduri,** apoi **izbucneşte puternic):*** O, braț al răzbunătoarei Nemesis! De nepătruns ! Nu de la dînsul, auzit-am oare cîntecul de sirenă?! Fie acest cuțit prinos ție, întunecată zeiță a răzbunării! — Nu tu ai tăcut aceasta — Schweizer!

SCHWEIZER: Pe dumnezeul meu! Eu am făcut-o şi nu cred să fie cel mai neghiob lucru pe care l-am făcut în viața mea... *(Pleacă supărat.)* La dracu!

KARL *(pe gînduri):* Pricep — cîrmuitor al cerurilor. —• pricep —■ frunzele cad ! Iată toamna vieții mele 1 Luați-1 de aici! ***(Cadavrul lui Spiegelberg e luat şi dus de tîlhari.)***

GK1MM: Porunceşte! — Ce mai e de fâcut?

KARL: Curind-**cuTÎnd** totul se va împlini! Daţi-mi chitara! — De cînd am fost acolo, mă simt pierdut!—Chitara, am spus! în legănarea cîntecului, îmi voi recîştiga puterea. Lăsaţi-mă singur!

TÎLHARII: E miezul nopţii, căpitane!

KARL: Aşadar, erau. numai lacrimi de teatru. îmi trebuie un cîntec de bărbăţie romană, pentru ca geniul meu cufundat în somn să se trezească. Daţi-mi chitara. — Miezul nopţii spuneţi?

SCHWARZ: A şi trecut! Cădem de somn. De trei zile n-am închis ochii.

KARL: Oare somnul, cu balsamul lui, cade şi peste ochii netrebnicilor? De mine, pentru ce fuge? Fricos n-am fost niciodată, nici netrebnic. — Culcaţi-vă!— Mîine, pornim în zori.

TILHARII: Noapte bună! *(Se întind la pământ* şi *adorm.)*

***(Linişte adîncă.)* KARL**

(ia chitara şi cîntă):

BRUTUS»

1 **Brutus (secolul I 1. e. n.), fiul adoptiv al lui Caesar, a pus la calo o conspiraţie împotriva lui Caesar şi l-a ucis (n. r.).**

Bun găsit, o mîndru şes al păcii, Găzduieşte ultimul roman! — Vin de la Filippi[3], dintr-al morţii Cîmp cumplit — cu pas şi gînd sărman. Cassius, m-auzi, trăieşti? Pierdută Pare Roma; frate, oastea-i frîntă. Către Hades port durerea-mi mută. Brutus, Brutus ! Totul mă-nspăimîntă!

CÂESAR

Cine **călTe** noi — şi-ndieaplă pasul Neînvins — prin stînci, fantomă? Nu mă-nşcl, nu, este glasul Unui fiu adevărat aL Romei, Unui fiu al Tibrulni.
— Dar oare Cele şapte dîmburi sacre nu-s zdrobite?
— Geamătul ades mă înfioară — Nu-s pe veci, de Caesar, văduvite?

BRUTUS

Tu, o, cel rănit fără de milă, Vaietul trufaş spre Orcus du-1, să-1 poarte Spre străfunduri. — La lumina zilei Ce chemări te tulbură din moarte? N-ai învins! Un sînge slobod se-nfioară La Filippi, ard pe ultime altare Jertfe. — Roma, lîngă Brutus moare. Plec spre Minos — piei şi **tu** în valuri!

CAESAR

Vai, pumnalul, Brutus a lovit!
— Brutus — fiul meu — şi tu!... Fiu, — părinte — fiul îndrăgit!... Pleacă! Tatăl, lumea-ntreagă, drept Moştenire să ţi-o lase vru. Injunghiat-ai părintescul piept...

3 **Localitate unde Antoniu şl Octavlan l-au învins pe Brutus (42 î. e. n.) (n. r.).**

— Cel mai vrednic fiu al Romei ai ajuns — ... Un pumnal în părintescul piept! —
Iată porţile! Vesteşte făr-ascuns, Urlă: cel mai vrednic a lovit! — Pleacă! Ce mă **ushinuie** pe ţărm — aproape, P'iule, să afli ai "dorit.
— Rai, plutaş al**Nbeznei** către larg de ape!

BRUTUS Tată, stai! Sub soarele-arzător, Doar

un singur om a fost **pe** lume,

Singurul, lui Caesar asemănător.
[Fiu, i-ai spus chiar tul Ca gingaş nume! —
Caesar, Roma poate s-o dohoare,
Iar pe Caesar, Brutus, si-) înfrîngă,
Unde e un Brutus, Caesar* moare! —
Plec spre dreapta; tu — ia calea stînga!

RL *(pune chitara- deoparte şi, adîncit în gînduri, păşeşte încoace şi-ncolo):* Cine poate fi chezaş pentru mine? Atît de-ntunecat e totul. — Ce labirint întortocheat. — Niei o ieşire ■—- nici o stea călăuzitoare. — De s-ar sfîrşi totul cu ultima suflare, cum se sfîrşeşte un joc searbăd de păpuşi... Dar pentru ce această cumplită sete de fericire? Ce rost are goana după o desâvîrşire de neatins? Amînare fără sfîrşit a năzuinţelor neîmplinite?!
— Cînd iată, o biată apăsare pe trăgaciul unei biete unelte, *(finind pistolul întors către obraz)* îl face pe-nţelept aidoma unui nerod, pe becisnic
— unui viteaz, pe cel nobil—-unui netrebnic!
— In firea neînsufleţită, se află o dumnezeiască armonie! De ce scîrţîie raţiunea noastră? Nu-i înjositor pentru noi? Nu, nu! Mai mult decît atît — eu n-am fost încă fericit. Credeţi oare că voi tremura? Voi, duhuri ale celor sugrumaţi de mine! Nu voi tremura! *(Tremură îngrozitor.)* Jalnicul vostru vuiet de moarte — obrajii voştri învineţiţi, înspăimântătoarele voastre răni holbate nu-s decît inele din lanţul neclintit al destinului. Şi ele atîrnă de cîteva ceasuri de răgaz; de toanele dădacelor mele, de dascălii mei, de firea tatălui meu, de sîngele maicii mele. *(Zguduit de fiori de groază.)* De ce artistul care m-a făurit a făcut din mine taurul de aramă în al cărui pîntec încins să fie omenirea pîrjolită? *(Atin-gîndu-şi fruntea cu pistolul.)* Vreme şi veşnicie — înlănţuite printr-o singură clipă?! Cheie înfricoşătoare ce zăvoreşti înapoia mea temniţa vieţii, deschîzîndu-mi lăcaşul veşnicei nopţ..
— Spu-ne-mi, o, spune-mi încotro mă vei călăuzi? — Pe tărîmuri străine, nestrăbătute? — Iată cît de moleşită e omenirea din pricina acestei privelişti. Iată cum slăbeşte încordarea de a duce lucrurile la bun sfîrşit şi cum fantezia, această maimuţă zburdalnică a simţurilor, înşeală cugetele noastre slabe, ce straniu joc de umbre!-—-Nu, nu! Un bărbat nu şovăie! Tu, acel „dincolo" fără de nume, fii oricum ai fi. Nximai „eul" meu să-mi rămînă credincios!—Fii oricum ai fi, dacă pot trece cu „eul" meu acolo! Tot ce e în afară nu-i decît spoială. Eu însumi îmi sînt mie — cer şi iad!

— De mi-ar fi rămas mie o lume prefăcută-n cenuşă — lume surghiunită din faţa ochilor tăi
— unde să mă aştepte doar însingurată noapte şi veşnicul deşert! —
Aş însufleţi pustiul mut cu făpturile fanteziei mele, aş folosi veşnicia

drept răgaz, să descos încîlcitele fire ale mizeriei universale. — Sau vrei să mă călăuzeşti spre nimicire, prin nenumărate alte naşteri, prin nenumărate alte privelişti ale mizeriei —treaptă cu treaptă? Nu pot oare sfărîma acest fir al vieții, țesut pentru mine, dincolo — cu uşurința cu care-1 sfărîm pe cel de aici!? — Tu mă poți preschimba în nimic — această libertate, însă, nu mi-o poți lua. *(încarcă pistolul. Deodată se opreşte.)* Stai! Să mor îngrozit de o viață împovărată de chinuri!

— Să-ngădui mizeriei să mă biruie? — Nu, trebuie să-ndur! *(Zvîrle pistolul.)* Dar mîndria mea va birui cazna! Voi merge pînă la capăt!

(Se înnoptează tot mai mult.) (Hermann, venind din pădure.)

HERMANN: Auzi! Auzi! Ce înfiorător țipă cucuvaia!

— în sat bate miezul nopții! — Prea bine, prea bine! Netrebnicul doarme.— în sălbăticia asta, iscoade — nu-s! *(Se apropie de castel şi bate-n poartă.)* ÎJrcâ-ncoace, iu sârinană făptura din hrubă!— Iată bucate peiatru tine! **KARL** *(dîndu-sts f£r£ zgomot înxpoi):* Ce-o fi însemnând asta?

O VOCE DIN CASTEL: Cine bate? Hei, Hermann, tu "eşti, corbul mc«?

HERMANN: Eu sînt, Hermann, cerbul tău. Urcă, urcă pînă la gratii şi mămncă. *(Se aud țipete de bufniță.)* îngrozitor țipă tovarăşii culcuşului tău, bătrîne! —Mîncarea-ți plsceP^

VOCEA: Eram foarte înfometat. îți mulțumesc, sol al corbilor, pentru pîiriea ta — în mijlocul pustiei! — Cum îi merge dragei mele copile — Hermann?

HERMANN: Tăcere! Auzi! Sforăie cineva? N-auzi nimic?

VOCEA: Ce-i? Auzi tu ceva?

HERMANN: Sunetul vîntului suspinînd prin crăpăturile turnului — un cîntec de noapte, de-ți clăn-țăne dinții şi ți se învinețesc unghiile. — Ascultă! Mi se pare mereu c-aud un sforăit. — Nu eşti singur, bătrîne?! Hu! Hu! Hui

VOCEA: Ai auzit ceva?

HERMANN: Rămas bun — rămas bun! — Cumplit este lăcaşul ăsta! — Coboară în gaura ta! — Colo sus e mântuitorul tău; răzbunătorul tău — afurisitul fiu... *(Vrea să fugă.)*

KA.RL*(îngrozit, pățind către Hermann):* Stai!

HERMANN *(țipînd):* Vai miel

KARL: Stai, îți spun!

HERMANN: Vai, vai! Totul se dă pe față acuml **KARL:** Opreştc-te!

Vorbeşte! Cine eşti? Ce faci aici? Vorbeşte!

HERMANN: îndurare! Oh, cer îndurare, atotputernice stăpîne! Ascultă măcar o vorbă, înainte de a mă ucide!

KARL *(trăgînd spada):* Ce-am de auzit?

HERMANN: Ştiu că trebuia să plătesc cu viaţa— nu puteam altfel — nu se cuvenea altfel, se află-n ceruri un dumnezeu—acolo-i însuşi tatăl tău — mi-a fost milă de el—ucide-mă!

KARL: Ce taine se ascund aici? grăieşte! Vreau să ştiu tot.

"V0CJ3A *(din castel):* Vai! Vai! Tu eşti Hermann? Cine vorbeşte acolo? Cu cine vorbeşti, Hermann?

KARL: Acolo-n adîncuri. mai e cineva? — Ce se-ntîm-plă aici? — *(Alergînd către turn.)* E vreun întemniţat, de care au viut oamenii să se descotorosească? — Ii voi sfărîma lanţurile! Glas din adîncuri, răspunde! —Pe unde se intră?

HERMANN: Oh, stăpîne, milostiviţi-vă! — Nu păşiţi mai departe, stăpîne... Fiţi îndurător, vedeţi-vă de drum! *(Ii taie calea.)*

KARL: Cu patru lacăte! Dă-te la o parte! — Totul să iasă la lumină! Trebuie! — Pentru întîia dată, vino-mi astăzi în ajutor, iscusinţă tîlhărească! *(Foloseşte uneltele de spărgător şi deschide poarta zăbrelită a turnului; urcînd din fundul turnului, se iveşte un bătrîn cu înfăţişarea de schelet.)*

MOOR: îndurare, faţă de un nenorocit! îndurare!

KARL *(se dă-nfricoşat înapoi):* Glasul tatălui meu!

MOOR: Dumnezeule, îţi mulţumesc! Venit-a ceasul mîntuirii!

KARL: Oh, tu, duh al bătrînului Moor! Cine ţi-a tulburat liniştea mormîntului! Ai tîrît pe lumea cealaltă vreun păcat ce-ţi închide porţile paradisului? Voi pune să ţi se facă slujbe, să se poată întoarce spiritul tău rătăcitor, în locaşul său. Ai îngropat oare aurul văduvelor şi al orfanilor şi acum dai tîrcoale urlînd, la miezul nopţii? Voi smulge comoara subpămîntcană din ghearele balaurului vrăjit, chiar dacă colţii lui ascuţiţi ar rînji lîngă spada mea şi m-ar scuipa o mie de limbi de văpaie. Ori poate-ai venit, auzind întrebările mele, să-mi dezlegi tainele veşniciei? Vorbeşte, -vorbeşte! Sînt un c*n» de care teama nu se poate lipi.

MOOR: Nu sînt spirit, pipăie-mi trupul, iată, sînt încă-n viaţă, rai, vai, cumplit de nenorocită viaţă!

KARL: Cum? N-ai fost îngropat!

MOOR: Am fost îngropat—adică, în cavoul părinţilor mei zace un hoit de cîine. — Iar eu, de trei luni încheiate, lîncezesc în întunericul acestei hrube subpămîntene, fără o rază de soare, fără o adiere înviorătoare, fără nn prieten; aci unde croncănesc sălbatic corbii şi ţipă bufniţele la miezul nopţii!...

KARL: Oh, ceruri! Cine-i nelegiuitul!?

MOOR: Nu-1 blestema!... E fiul meu, Franz!

KARL: Franz? Franz?! — Haos fără de sfîrşit!

MOOR: Dacă eşti într-adevăr om, dacă ai o inimă omenească, tu, cel ce m-ai mîntuit, pe care nu te cunosc, ascultă atunci deznădejdea unui părinte şi în ce stare l-au adus fiii săi. De trei luni aceste ziduri săpate-n stîncă sînt surde la vaietele mele. Ecouri deşarte îmi maimuţăresc plînsetele. Asta este tot ce aud. De aceea, dacă eşti om într-adevăr, dacă ai o inimă omenească... .

KARL: La asemenea rugăminți şi fiarele sălbatice ar țîşni din vizuină.

MOOR: Eram întins pe patul meu de suferință, de-abia începusem să mă-ntremez, după o grea boală, cînd iată că-mi aduseră un om, după spusa căruia fiul meu cel dintîi născut murise în bătălie. Omul aducea cu dînsul o sjjadă mînjită cu sîngele fiului meu, precum şi cuvintele lui de rămas bun, care îmi vesteau că blestemul meu îl gonise în luptă, în deznădejde şi moarte. **KARL** *(îşi întoarce fața; zbuciumat):* Asta-i adevărat **MOOR:** Ascultă mai departe! Am leşinat, auzind această veste! Se vede că m-au socotit mort, căci atunci cînd mi-am venit în fire, zăceam pe cata-fale, învăluit tn giulgiu ca un mort. Am zgîriat capacul coşciugului. îl deschiseră — era noapte, beznă. Fiul meu Franz mă privea.—„Cum? — strigă, dînsul cu o voce înfricoşătoare — vrei să trăieşti veşnic?" — Şi trînti la loc capacul sicriului. La trăsnetul acestor cuvinte îmi pierdui cunoştința. Cîn.d mă trezii din nou, am simțit coşciugul ridicat şi dus într-o trăsură vreme de jumătate de ceas. In sfîrşit, fu deschis — mă aflam la intrarea acestei hrube; înainte-mi sta fiul meu, împreună eu omul care-mi adusese spada mînjită de sîngele lui Karl. — De nenumărate ori i-am cuprins genunchii, rugîndu-1 şi implorîndu-1; am plîns la picioarele lui — arzătoarea^rugăminte a tatălui său nu-i înduioşa inima. — „In adîncuri cu stîrvul ăsta! — tunară din nou vorbele lui — A trăit de ajuns!" — Fui îmbrîncit în adîncuri, fără îndurare şi fiul meu Franz închise zăvoarele în urma mea.

KARL: Nu-i cu putință! Nu-i cu putință! V-ați înşelat desigur!

MOOR: Poate că m-am înşelat. Ascultă mai departe, fără să te mînii. Am zăcut astfel vreo douăzeci de ceasuri, fără ca nimeni să se sinchisească de pacostea mea. De altfel, nici un om nu calcă prin pustietatea asta, căci merge faima că duhurile străbunilor mei îşi tîrăsc printre ruinele acestea lanțurile ce zîngănesc în miez de noapte în murmurul cîntecelor lor de moarte. într-un sfîrşit, am auzit cum se deschide poarta, acelaşi om îmi aduse pîine şi apă şi-mi destăinui c-am fost osîndit la moarte prin înfometare şi că viața lui era în primejdie, dacă se află că-mi aduce hrană. Am izbutit totuşi să-mi țin zilele cu chiu cu vai, atîta amar de vreme, însă înghețul fără sfîrşit, aerul greu de murdăriile trupului meu — nemărginita mîhnire — mi-au sleit puterile, trupul mi s-a topit; de mii de ori am cerut lui dumnezeu

moartea, cu lacrimi în ochi, dar se vede că măsura osîndei melenu era încă împlinită, ori că m-aştepta cine ştie ce bucurie, de-aoi putut s-o scot la capăt, ca prin minune! Dai drepte sînt suferințele mele 1 — Oh, dragul meu Karl **1** Dragul meu Karl!

— Şi el, el n-avea încă părul cărunt.

KARL: De-ajuns! Sus! Buşteni, gheţari încremeniţi! Trândavi nesimţiţi! Somnoroşi, sus! Nu vrea nimeni să se trezească *? (Trage pe deasupra tâlharilor un foc de pistei.)*

TÎLHARII *(sărind din somn):* Uiuuu! Ce-i? Ce este?

KARL: Nici istoria asta nu v-a zguduit somnul? Şi somnul de veci s-ar fi trezit! Priviţi! Priviţi! Orînduiala lumii s-a prefăcut în joc de zaruri. Legiuirile naturii sînt sfărîmate, străvechile vrăjmăşii slobozite! Fiul şi-a ucis tatăl!

TÎLHARII: Ce spune căpitanul?

KARL: Nu! Ucis? Nu-i destuii Nu! Cuvîntul e prea gingaş! — Pe tatăl său, l-a tras fiul de o mie de ori pe roată; l-a trrrs în ţeapă, l-a schingiuit, l-a jupuit de viu! Nu — şi vorbele astea sînt încă prea omeneşti! — Trebuiesc vorbe de care roşeşte însăşi nelegiuirea, de care s-ar înfiora canibalii, pe care nici un diavol, din veci de veci nu le-a putut gîndi. Fiul pe propriul său părinte.

— Oh, priviţi — priviţi aici! — E căzut în nesimţire!— în hruba aceasta, fiul, pe propriul său părinte — gol, îngheţat, înfometat, însetat. Priviţi vă spun! E tatăl meu, da, trebuie să mărturisesc totul 1

TÎLHARII *(sar, înconjurîndu-l pe bătrîn):* Tatăl tău? Tatăl tău?

SCHWEIZER *(apropiindu-se plin de respect şi îngenunchind în faţa bătrînului):* Tatăl lui Karl! Picioarele ţi le sărut! Pe pumnalul meu, tu eşti stăpîn!

KARL: Răzbunare, răzbunare, răzbunare ţie! Bătrî-neţe crîncen lovită, crunt pîngărită! Sfîsiată fie de-a pururi orice frăţească legătură! *(îşi sfîşie veşmintele* <Je *sus pînă jos.)* Fie blestemat fiecare strop de sînge hrănesc! Aci, sub privirile bolţii cereşti I Ascu It aţi-rnă, lună şi voi stele! Ascultă-mă tu, boltă din miez de noapte, care ai privit nele-giuitele fapte! Ascultă-mă tu, dumnezeu de trei ori înspăimântător, care de-acolo de sus veghezi asupra lumii, care răzbuni şi osîndeşti deasupra stelelor şi învolburezi tăriile nopţii! Iată! îngenunchez aici! —Jur, înălţînd cele trei degete, înfiorate de noapte, jur aci—şi firea mă scuipe din sînulei, ca pe o dihanie nimicitoare, de-mi voi călca jurămîntul! — să nu mai văd lumina zilei, pînă ce sîngele celui ce şi-a ucis părintele nu va stropi, fumegînd către cer, această piatră. *(Se ridică.)* **TÎLHARIE:** Ce fiară! Ce cruzime! E nemaipomenit! Să mai zică cineva că noi sîntem ticăloşi! Nu, nu, pe toţi balaurii iadului! — Ne-a-ntrecut cu vîrf şi-ndesatl...

KARL: Da! Pe toate suspinele de groază ale celor înjunghiaţi de pumnalele voastre, ale celor mistuiţi de focul pus de mine, ale celor sfărîmaţi de turnul prăvălit de mine — goniţi din cugetul vostru orice gînd de omor şi de tîlhărie, pînă cînd veşmintele voastre nu vor fi roşii de sîngele netrebnicului. — Hotărît lucru! Nicicînd n-aţi visat voi s-ajungeţi braţul răzbunător al celei mai înalte orînduiril? încîlcite ghemuri ale destinelor noastre— se dezleagă! Astăzi, chiar astăzi o nevăzută putere a înălţat pe nobile culmi îndeletnicirea noastră! îngenuncheaţi în faţa aceluia ce v-a hărăzit măreţia acestei soarte, ce v-a făcut vrednici să deveniţi necruţători îngeri ai întunecatului său

scaun de judecată! Descoperiți-vă capetele! îngenuncheați în pulbere şi ridicați-vă sfințitii *(îngenunchează.)*

SCHWEIZER: Porunceşte! Ce trebuie să facem?

KARL: Ridică-te, Schweizerl Atinge şuvițele acestea sfinte! *(îl duce lingă tatăl lui si-i pune în mînă o*

195

şuviță de pâr.) Td-arninteşti cum aj despicat o-dinioară țeasta unui călăreț din Boemia, care tocmai ridicase sabia asupra mea, în clipa în care eu, sleit de trudă,cu suflarea tăiată, căzusem în genunchi? 0 regească răsplată ți-am făgăduit—• atunci!... Pînă acum nu ini-am putut încă plăti datoria.

SCHWEIZER: Mi-ai jurat, într-adevăr: dar îngăduie să rămîn pe vecie datornicul tău!

KARL: Nu! Pot să ți-o plătesc acum! Schweizer! 0 astfel de cinste n-a fost dată încă nici unui muritor! — Fii răzbunătorul tatălui meu!

(Schweizer se ridică.)

SCHWEIZER: Ascultă, rnîndre Karl! Astăzi, pentru în-tîia dată şi eu mă simt plin de mîndrie! — Porunceşte unde, cînd, în ce chip să-1 ucid?

KARL: Fiecare clipă-i sfîntă, mergi în grabă! — Alege pe cei mai vrednici din ceata noastră; repezi-te cu ei drept la castel. Smulge-1 din aşternut, dacă doarme, ori e-n brațele desfătării; tîrăşte-1 cu tine, dacă prînzeşte, ori e beat; îmbrînceşte-1, dacă-i în fața unei icoane, îngenuncheat în rugăciune! Dar, un lucru-ți spun răspicat: să nu mi-1 aduci mort! Trupul celui ce-i va căşuna vreun rău, clintindu-i un singur fir de păr, ori zgîriin-du-i pielea măcar — îl voi zvîrli vulturilor înfometați! — întreg, nevătămat trebuie să-1 am şi dacă mi-1 aduci viu, drept răsplată, vei primi un milion; cu prețul vieții mele, îl voi fura unui rege, iar tu îți vei putea căta de drum, slobod ca vîntul! — Priceputu-m-ai? Atunci, grăbeşte!

SCHWEIZER: De ajuns, căpitane!—- Iată mîna mea! Ori se-ntorc doi, ori nici unul! îngeri ai ceasului de apoi, păşiți lîngă Schweizer! *(Pleacă împreună cu o ceată.)*

KARL: Voi, cei rămaşi, risipiți-vă prin pădure. Eu nu mă mişc de-aici.

ACTUL AL CINCILEA

SCENA 1

Se -văd mai multe încăperi, înşirate de-a lungul. Noapte întunecată.

DANIEL *(ţinînd în mîna un felinar şi purtînd o boccea):* Rămîi cu bine casă părintească, nespus de dragă.

— Cîte clipe minunate n-am trăit aici, pe cînd era încă în viaţă răposatul stăpîn. Lacrimi curg peste bătrînele tale ciolane, putrezite de atîta vreme! Da! Nemaipomenit! Să ceară de la un bătrîn slujitor ca mine!... Aci, fost-a pîn-acum adăpost pentru orfani şi năpăstuiţi ■—■ iar fiul a preschimbat această casă în vizuină de ucigaş!

— Rămîneţi cu bine, dragi podele! — De cîte ori nu v-a măturat bătrînul Daniel! —• Rămîi cu bine, tu iubită sobă — greu de tot se desparte de tine bătrînul Daniel. — Cu cîtă prietenie n-ai privit tu cele din preajma ta. — Cît de rău îţi va părea, bătrîne Eliazar. — Dar îndurarea lui dumnezeu să mă păzească de viclenia necuratului.

— Gol sosit-am aici — gol voi părăsi aceste locuri

— dar sufletul meu mîntuit este. *(In clipa în*

aare vreasă pleoe, Fians, in halat de noapte, soseşte tnspâimutat, alergind.) Doamne, ajută-măl Stă-pîn.ull *(Stinge felinarul.)*

FRANZ: Trădare! Trădare! Duhurile au țîşnit din morminte! — împărăția morților, zguduită din temelii, s-a deşteptat lin somnul de veci şi vine împotriva mea, urlînd: Ucigaşule, ucigaşule! Ei, cine mişcă acolo?

DANIEI ***(înspăimântatJ:*** Ajutâ-mă, maică precistă prea curată! Dumneavoastră sînteți, atotputernice stăpîn, dumneavostră strigați atît de îngrozitor, încît toată lumea a sărit arsă din somn?

FRANZ: Somn? Cine vorbeşte de somn? Haide, aprinde repede lumina. *(Daniel pleacă; soseşte un alt slujitor.)* Nimeni nu mai are voie să doarmă! Ai auzit? Toată lumea-n picioare—înarmată — toate armele de foc încărcate! I-ai văzut plutind sus pe sub bolți?

SLUJITORUL: Pe cine, prea cinstite stăpîne?

FRANZ: Pe cine, dobitocule, pe cine? Uite la el, cît de rece întreabă! Ce gol sună-ntrebarea lui! Pe mine însă nu m-a cuprins amețeala! Cine, cap de vită, cine? Duhurile, toate şi însuşi necuratul... E tîrziu?

SLUJITORUL: Chiar acum paznicul de noapte trebuie să strige ceasurile două.

FRANZ: Ce? Noaptea asta va dăinui pînă la ziua judecății de apoi? N-ai auzit zgomote în apropiere? Nici un strigăt de biruință? Nici copite de cai în galop? Unde-i Karl... contele am vrut să zic?

SLUJITORUL Nu ştiu, înălțimea voastră.

FRANZ: Nu ştii? Faci şi tu parte din clica lor? îți voi smulge inima din piept şi-o voi călca în picioare. Afurisit să fie acest „nu ştiu'M Pleacă, adu-mi-I repede pe preoți

SLUJITORUL: Bine, prea cinstite stăpîne!

FRANZ: Ce tot mormăi? Stai cumva la îndoială?

(ShcfitoTicl pleacă *tn grabă.)* Ce-i asta? Şi ultimii cerşetori s-au învoit să-mi stea împotrivă? Cerul şi iadul! Totul s-a unit împotriva mea?

DANIEL *(venind cu luminarea):* Înălțimea voastră...

FRANZ: Nu, nu tremur! N-a fost decît un vis! Morții nu învie încă!—Cine spune că tremur? Cine spune c-am pălit? Mă simt bine, cum nu se poate mai bine.

DANIEL: Ați pălit de moarte, stăpîne! Glasul dumneavoastră e înfricoşat şi gîngavl

FRANZ: Am friguri. Nu uita să spui, cînd va veni preotul, că am friguri, că mîine voi pune să mi se ia sînge.

DANIEL: Porunciți să vă picur puțină licoare pe o bucată de zahăr?

FRANZ: Dă-mi cîteva picături pe zahăr, preotul nu va sosi atît de repede. Glasul meu e înfricoşat şi gîn-gav ; toarnă-mi cîteva picături de licoare pe zahăr.

DANIEL: Atunci, dați-mi, vă rog, cheile, s-aduc de jos din dulap...

FRANZ: Nu, nu, nul Rămîi aici! Ori mai bine — merg şi eu cu tine. Nu vezi că nu pot rămîne singur? Nu vezi, cu cîtă uşurință — aş putea să leşin — dacă rămîn singur. Dar lasă, lasăl Va trece, va trece! Rămîi aici.

DANIEL: Oh, sînteți bolnav de-a binelea.

FRANZ: Da, fără îndoială, fără îndoială! Asta-i! — Boala turbură creierul şi-ți împuiază capul cu visuri năzdrăvane, nebuneşti. — Visurile nu înseamnă nimic! — Nu-i aşa, Daniel? Visurile pornesc din pîntec, visurile nu înseamnă nimic — chiar adineauri am visat — un vis tare vesel... *(Cade leşinat.)*

DANIEL: Isuse Hristoase ! Ce-o mai fi şi asta ! 1 Georg, Konrad, Bastian! Martin! Dați măcar un semn de viață. *(II zguduie.)* Măria Magdalena, sfinte Iosife! Veniți-vă în fire 1 Se va spune că l-am ucis eu! Doamne, îndură-te de mine.

FRANZ *(aiurind):* Pleaeă-pleacâ! Ce mă tot zgîl-ţîi, oh, schelet îasjăiniîatătcr? — Morții nu se trezesc încă.

DANIEL: O, dumnezeule "veşnic! Şi-a pierdut mințile.

FRAN2 *(cercînd m se ridice cit mare greutate):* Unde sînt? — Tu esti, Daniel? Ce-am spus? Nu lua în seamă! Am spus minciuni! Fie ce-o fi — vino—! Ajută-mi să mă seol! A fost un început de amețeală — pentru că — pentru că n-am dormit bine.

DANIEL: Dacă cel puțin Johann ar fi aici! Trebuie să strig după ajutor? Trebuie să vină doctorii!

FRANZ: Stai aci! Aşează-te lîngă mine pe sofa— aşa — tu eşti doar un om priceput, un om bun! Vreau să-ți povestesc!

DANIEL: Nu acum, altă dată! Trebuie să vă duc în pat, vă trebuie linişte!

FRANZ: Nu, te rog, stai să-ți povestesc şi—uite — să rîzi straşnic de mine! — Uite, mi se părea că eram în mijlocul unui ospăț regesc, inima-mi creştea de mulțumire! — Starn culcat pe iarba din grădina castelului, cînd deodată — deodată — era pe la amiază — dar precum îți spusei, să rîzi straşnic de mine!...

DANIEL: Deodată?

FRANZ: Deodată — un trăsnet înspăimîntător îmi zguduie auzul, tocmai ațipisem; mă scol clătinîn-du-mă, tremurînd — şi ce văd? Părea că tot orizontul a fost cuprins de o pălălaie dogoritoare, care topea munți, oraşe şi codri — cum se topeşte ceara pe plită — şi uraganul, cu un urlet cumplit, mătura tot ce sta în calea lui: pămînt, ocean şi bolta cerească. — Un strigăt răsună, ca scos din trîmbițe de aramă; pămîntule, dă drumul morților tăi! Apelor, — dați drumul morților voştri! — Şi cîmpurile, pînă atunci netede, începură să se frămînte ca-n durerile facerii şi — țeste, coaste, picioare, toate mădularele țîşniră afară — înce-pînd să se închege în trupuri omeneşti — care porniră în şuToi eît nu puteai cuprinde cu ochii, nesfîrşită vijelie de făpturi vii. Cînd privii în sus, văzui «ă mă aflu la poalele muntelui Sinai, care bubuia de tunete deasupra capului meu, iar dedesubtul meu era o învălmăşeală cumplită şi sus pe culmea muntelui, pe trei jilțuri care fumegau, se aflau trei bărbați şi din fața ochilor lor, vietățile toate fugeau...

DANIEL: Dar asta-i icoana judecății de apoi, întrupată aidoma.

FRANZ: Nu-i aşa? E o născocire nebunească! Atunci iată că păşi un ins, a cărui înfățişare semăna cu noaptea înstelată şi care purta în mînă un inel

de fier cu pecete: ținîndu-1 între răsărit şi apus, rosti: „Veşnicie! Sfințenie! Dreptate fără răstălmăcire! Nu se află decît un singur adevăr! Nu se află decît o singură neprihănire! Vai, vai, vai vouă, viermi care vă zvîrcoliți în îndoială!"—-Apoi păşi al doilea; în mînă ținea o oglindă, care sclipea de-ți lua ochii; potrivind-o între răsărit şi apus, rosti: „Această oglindă închipuie adevărul — fățărnicia, prefăcătoria nu pot dăinui." — M-am îngrozit, împreună cu-ntreaga mulțime, căci în oglindă se vedeau capete de năpîrci şi de tigri, şi de hiene, de te cutremurai. — Şi iată că păşi al treilea; acesta ținea în mînă un cîntar de aramă; cumpănindu-1 între răsărit şi apus rosti: „Păşiți către mine, voi, fii ai lui Adam — de mine sînt cîntărite cugetele voastre, în cumpăna mîinii mele. Furia mea găsi-va greutăți care să măsoare tot ce voi ați făptuit!" **DANIEL:** Doamne, îndură-te de mine! **FRANZ:** Cu toții am pălit de moarte. Aşteptarea şi teama, ca un ciocan pocneau în inimile noastre. Mi se păru că printre cele dintîi nume l-am auzit şi pe al meu, în larma furtunii de pe culme ; ultima picătură de măduvă îngheță în mine, iar dinții începură să-mi clănțănească cu putere. Cîntarul

prinse să zăngăne, stîncile eîLsuriară cu tunet şi ceasurile se perindară unul cupă celălalt pe iîngă talgerul din stînga, ce cobora tot mai jos, căci fiecare dintre ceasurile ce se apropiau zvirlea cîte un păcat de moarte în talger...

DANIEL: Domnul dumnezeu să va ierte!

FRANZ: Nu, nu m-a iertat! — Povara talgerului creştea cît un munte, dar celălalt talger, plin de sîngele împăcării, cîntărea totuşi mai greu şi-1 ținea mereu în văzduh. In cele din urmă, sosi un liătrîn, încovoiat de mîlinire, cu brațele vlă-■ guițe parcă de o cumplită foamete; toate privirile se întoarseră tulburate. L-am recunoscut! — Bă-trînul tăie o şuviță din părul său argintiu şi o zvîrli în talgerul păcatelor—şi iată că acesta porni să coboare, să coboare dintr-o dată, cufun-dîndu-se ca într-o prăpastie în vreme ce talgerul îndurării fîlfiia tot mai sus, tot mai sus ! — Atunci auzii cum răsună un glas, printre stîncile ce fumegau: „Indurare, îndurare pentru fiecare păcătos de pe pămînt şi din străfunduri de iad ! Tu singur, tu fii osîndit!" *(Tăcere îndelungată.)* Ei, nu rîzi? De ce nu rîzi?

DANIEL: Cum să rîd? Mi s-a făcut părul măciucă de groază! Visurile sînt trimise de dumnezeu!

FRANZ: Ruşine, la naiba, ruşine. Nu spune asta! Nu-rneşte-mă neghiob. Numeşte-mă smintit şi gata! Neghiob, caraghios ce sînt! Fă-o, fă-o, iubitul meu Daniel, te rog din suflet, bate-ți joc straşnic de mine!

DANIEL: Visurile sînt trimise de dumnezeu. Mă voi închina pentru dumneavoastră. **FRANZ:** Minți! îți spun. Pleacă, fără vorbă, sari,

repezi-te, aleargă! Vezi unde-a rămas preotul.
Spune-i să se grăbească! Dar îți spun din nou —
minți!

DANIEL *(plccînd):* Dumnezeu să se îndure de dumneavoastră !

FRAN2: Înțelepciune de -turma, spaimă de turmă! — Nici pînă. azi nu e limpede dacă trecutul e doar trecut, ori dacă va întîlni o privire dincolo de stele.— Stai! Stail — Cine mi-a şoptit aceasta? Oare dincolo de stele se află acel caae răzbună? — Nu, nul Da! Dai Ce şuier cumplit — în preajma mea? Auziți...? Dincolo de stele, se află acel care judecă! Chiar în noaptea aceasta voi ajunge-n fața răzbunătorului celui de dincolo de stele! — Nu, am spus! — Becisnică vizuină, în fundul căreia îți ascunzi nevolnicia — dincolo de .stele e pustiu — însingurat şi surd. Dar dacă totuşi se mai află ceva acolo? Nu, nu, nu se mai află nimic! Poruncesc eu: să nu se mai afle nimic! Dar dacă totuşi se află ceva acolo? Vai ție, cînd va începe numărătoarea ! — De ce-mi sînt pătrunse oasele de atîta înfiorare? Moartei De ce mă cuprinde groaza la auzul acestui cuvînt? Voi da oare socoteală răzbunătorului de dincolo de stele — şi dacă există o dreptate — orfanii şi văduvele, asupriții şi obidiții urlă pentru a fi auziți de dînsul — şi dacă există o dreptate? Pentru ce au suferit atîta silnicie? Pentru ce trufia ta i-a urgisit?

(Preotul Mospr, sosind.)

PREOTUL: Ați trimis după mine, prea puternice stă-pîne! Mă miră foarte. Este înlîia dală în viața mea! Aveți oare de gînd să vă bateți joc de credință ori ați început să tremurați în fața ei? **FRANZ:** Să-mi bat joc, ori să tremur, după cum va fi răspunsul pe care mi-l vei da. — Ascltă-mă bine. Moser: vreau să-ți dovedesc că eşti un ne-hioh sau că-i socoteşti tu pe oameni neghiobi, mi vei răspunde, auzit-ai? Inii vei răspunde cu prețul vieții.

MOSER: Nu pe mine mă chemați înaintea scaunului de judecată, ci pe cineva cu mult mai înalt decît **miiLe.** Acel prea înalt, odată şi-odată, vă va răs-pun.de!

FRANZ: Acum, acum **Tieau** s-c aflu, în clipa asta, ca nu cumva să făptuiesc vreo nerozie prea deocheată. — Ca nu cumva, eapUşit de restrişte, să chern în ajutor un biet chip cioplit, prea slăvit de plebe. Infierbîntat de vin, am rostit adesea, înehinînd în cinstea dumitale : Nu există nici un dumnezeu! — Acum vorbesc cu tine, drămuin-du-rni cu grijă cuvintele şi-ți spun: Nu există nici un dumnezeul Trebuie, împotriva celor spuse de inine, să vii cu toate armele ce-ți stau la înde-mînă, cu tot ce stă în puterile tale ; voi spulbera totul cu o singură suflare a gurii mele.

MOSER: Putea-vei oare, tot atît de uşor, să spulberi tunetele şi fulgerele ce se vor abate cu greutate zdrobitoare asupra sufletului tău atît de trufaş? Acest dumnezeu atoateştiutor, pe care tu, dihanie nelegiuită şi neroadă, vrei să-1 nimiceşti din însuşi miezul creației sale, n-are nevoie să răspundă ocării taie, prin glasul unei făpturi de pulbere ca mine. Măreția lui se vădeşte tot atît de limpede în silniciile tale, ca şi surîsul neprihănirii biruitoare.

FRANZ: Straşnic răspuns, popă dragă! Grozav, aşa-mi placi!

MOSER: Mă aflu aci în mîinile unui stăpîn nemăsurat de mare şi vorbesc cu o ființă ce-i vierme ca şi mine şi căruia nu rîvnesc să-i plac. Fără îndo-ială, ar trebui să pot face minuni, de-aş încerca să silesc cumplita ta

îndărătnicie să mărturisească dreptul adevăr; dar spune-mi, rogu-te, dacă este într-adevăr atît de nezdruncinat cugetul tău, de ce ai trimis să mă cheme? Spune-mi, aşadar, pentru ce ai trimis după mine în miez de noapte?

FRANZ: Pentru că mă plictiseam şi nici şahul nu-mi mai plăcea. îmi venise poftă să mă iau la harță cu popii. Nu socoti deci că-i de-ajuns să mă înspăirnînți şi gala; bărbăția cugetului meu a zburat! Ştiu prea bine că cei care cred în veşnicie sînt bieți nevolnici pe părnînt. Dar nădejdea lor **e** amarnică înşelăciune. Stă doar scris limpede că ființa noastră nu-i nimic altceva decît zvîcne-tul sîagelui, aşa că, o dată cu ultima picătură de sînge, duhul nostru topit **e** fără urmă. Sufletul împărtăşeşte toate slăbiciunile trupului; cum ar putea atunci să nu fie şi dînsul nimicit o dată cu trupul? Să nu se irosească precum un biet abur, în clipa cînd începe putrezirea? O singură picătură de apă, rătăcită în creierul unui om — şi iată că viața acestuia se opreşte dintr-o dată, de parcă ar fi în pragul neantului — şi moartea urmează. Simțirea noastră nu-i decît tremurul unor corzi gingaşe; — o dată clavirul sfărîmat, corzile nu mai pot răsuna. Dacă pun să se dărîme cele şapte castele ale mele, dacă nimicesc această Venera, se sfîrşeşte cu frumusețea şi cu simetria. Cu desăvîrşire la fel se întîmplă cu sufletul vostru cel nemuritor.

MOSER: Numai un deznădăjduit filozofează astfel! în vreme ce-mi cereți, tremurînd de groază, tot felul de dovezi, propria dumneavoastră inimă, zbă-tîndu-se năprasnic sub coaste, pedepseşte sfruntatele voastre minciuni. Schelăriile filozofilor nu-s decît pînze de păianjen, pe care le spulberă cuvintele: trebuie să mori! — Eu vă cer numai un lucru, care va fi şi dovada de care aveți nevoie: dacă şi murind, hotărîrea dumneavoastră rămîne atît de neclintită, dacă temeliile cugetului dumneavoastră nu se vor clătina înaintea morții, atunci ați cîştigat dumneavoastră; dacă însă în clipa morții, veți fi cutremurat de un singur fior, • atunci, vai vouă! Amarnic v-ați înşelat.

FRANZ *(pierzîndu-şi cumpătul):* Dacă în clipa morții sînt cutremurat de fiori?

MOSER: Am văzut pînă acurn urnite ahe ființe netrebnice, împntrhindu-se cu. o îndărătnicie nemăsurată adevă rului; în clipa morții insă toate înşelăciuni le se risi pese. Voi sta la câpâtîiul dumneavoastră cînd veți muri, ta chiar voi privi bucuros cum trece un tiran pe tărîmu] celălalt; voi sta şi vă voi privi țintă-n cehi, în clipa în care medicul va cuprinde mîna rece şi jilavă, fără sâ mai descopere l»ătaia pulsului, gata să se stingă, şi cînd, ridicînd ,cl in umeri, vi va privi roslind: Orice ajutor omenesc e zadarnic! Băgați bine de seamă, aşadar, da, băgați bine de seamă, să nu vi se întîmple în clipa asta ce s-a întîmplat cu Nero[4] sau cu Ricbard al Ill-lca[5]!

4 **împărat roman (secolul I. e. *n.)* foarte crud. Şl-a ucis fratele,**

5 **mama şl soția (n. r.).**

FRANZ: Nu, nul

MOSER: Acest NU se va preschimba într-un DA, aidoma urletului.— Se va deştepta un judecător lăuntric, care nu poate fi mituit de cugetele sceptice. Elva străjui drămuind osînda! Va fi însă o deşteptare asemenea trezirii celor înmormîn-taţi de vii în gropile cimitirului. Veţi simţi o groază, pe care o simte sinucigaşul ce-a dat drumul ştreangului, tocmai în clipa cînd îl cuprinde părerea de rău; va fi un fulger în miez de noapte, despicînd in două bezna vieţii dumitale; va fi **o** clipă — în care dacă veţi rămîne neclintit, înseamnă c-aţi cîştigat!

FRANZ *(umblînd neliniştit prin cameră):* Trăncăneală popească! Trăncăneală popească!,

[3] Rejţo al Angliei (1452—1455); şi-a uols fratele şl nepoţii (n. r.).

MOSER: In clipa aceea, pentru întîia dată, veşnicia vă va spinteca sufletul ca **o** spadă; pentru întîia dată, dar prea tîrziu. Gîndul dumnezeirii deşteaptă alt gînd, strîns legat, de acesta, însă în-spăimîntător, acela a! judecăţii de apoi. Uita-ţi-vă, de vîrful degetului dumneavoastră atîrnă viaţa a mii. de oameni — şi nouă sute nouăzeci şi nouă din fiecare *mie* sînt urgisiţi din pricina dumneavoastră... Ca să fiţi asemenea lui Nero nu vă lipseşte decît imperiul roman şi numai Peru ca să fiţi un Pizarro. Şi credeţi, oare, că dumnezeu va îngădui unei fiinţe turbate, din sînul creaţiunii sale, să poată răsturna singură totul, prăvălind culmile? Credeţi că aceşti nouă sute nouăzeci şi nouă nu-s hărăziţi decît pieirii, nu-s decît nişte paiaţe în jocul dumneavoastră diavolesc? Nu, să nu credeţi asemenea **lucruri** I Fiecare clipă pe care le-aţi furat-o, fiecare bucurie pe care le-aţi otrăvit-o, năzuinţa spre desăvîrşire pe care le-aţi nimicit-o; toate astea vă vor fi cerute înapoi şi dacă dumneavoastră, Moor, veţi putea răspunde, atunci va însemna că aţi cîştigat.

FRANZ: Ajunge, nu **vTeau** să mai aud nici un cuvînt; sînt sătul de gărgăunii şi veninul tău. Fierea ta nu mă va robi!

MOSER: Uitaţi-vă, destinul oamenilor atîrnă parcă, într-un cîntar înspăimîntător dar minunat. Cînd talgerul vieţii pămînteşti coboară, se urcă cel al vieţii de apoi, cînd se înalţă cel pămîntesc, se prăvăleşte în adîncuri celălalt. Ceea ce însă aici e chin vremelnic—înseamnă dincolo veşnică izbîndă; ceea ce aici e izbîndă vremelnică — va însemna acolo deznădejde fără sfîrşit.

FRANZ *(repezindu-se sălbatic către dînsul):* Trăsnetul cadă asupra ta, amuţindu-te, cuget mincinos. Iţi voi smulge din gură limba asta blestemată!

MOSER: început-aţi oare să simţiţi de pe acum povara adevărului? Despre dovezile cerute n-am vorbit încă nimic. Dar dacă-mi daţi voie să ajung la dovezi...

FRANZ: Taci, iadul să te înghită cu toate dovezile tale! Pleacăl Să ştii de la mine că şi sufletul va fi nimicit! Şi nu mai spune nici o vorbă.

MOSER: Tot astfel, scticauiă şi duhuri]»: străfundurilor— iai acel din. ceruri clatină capul cu milă. Socotiţi dumneavoastră că în împărăţia

neantului veți scăpa, brațului răzbunător? Uicînd către ceruri îl veți întîlni! Şi dacă veți încerca să vă cuibăriți înfundul iadului —- şi acolo îl veți întîlni! Şi iacă veți cer.e nopții să vă învăluie, dacă veți cere beznei să vă ascundă I însăşi bezna va lumina în jurul vostru! în jurul osînditului, miezul nopții se va preschimba în nămiaza! Sufletul dumneavoastră nemuritor se împotriveşte Cuvîntului. Dar față de orbirea cugetului, tot Cuvîntul izbîn-deşte.

FRANZ: Eu însă nu doresc să fiu nemuritor!—Fie cine-o vrea, eu nu-1 împiedic. îl voi sili pe dumnezeul tău samă nimicească; îl voi ațîța cu turbare, pentru ca, turbînd şi dînsul, să mă nimicească! Spune-mi aşadar, care-i păcatul cel mai groaznic, care îl mînie mai mult decît toate celelalte?

MOSER: Cunosc două. Dar nu-s făptuite de oameni,
nici măcar bănuite de ei. **FRANZ:**
Două? Să le aud!

MOSER *(subllniindu-şi cuvintele):* Uciderea părintelui e cea dintîi, uciderea fratelui este a doua. — Dar de ce-ați pălit în chipul acesta?

FRANZ: Spune, bătrîne! Puterile cerului ori cele ale iadului te-ajută? Cine ți-a suflat aceasta?

MOSER: Vai, vai de acela care are sufletul împovărat de aceste două păcate! Ar fi fost mai bine să nu se fi născut! Dar liniştiți-vă! Dumneavoastră nu mai aveți nici tată nici frate!

FRANZ: Ha! — Cum adică, nu se află alt păcat mai mare? Cumpăneşte bine, încă o dată — moarte, cer, veşnicie, osîndă — toate au fost rostite de gura ta! Alt păcat mai mare nu ştii?

MOSER: Alt păcat mai mare nu ştiu!

FRANZ *(căzînd pe scaun):* Pierdut! Nimicit!

208 - i

MOSER: Bucurați-vă, bucurați-vă! Socotiți-vă încă fericit! Cu toate înspăimîntătoarele dumneavoastră samavolnicii, sînteți încă un sfînt, față de un ucigaş al tatălui său. Osînda ce vă aşteaptă e ca o şoaptă de dragoste, față de osînda ce-1 pîn-deşte pe acesta !

FRANZ *(sărind):* Iadul să te-nghită, bufniță! Cine naiba te-a cbemat?! Piei îți spun, sau îți străpung măruntaiele.

MOSER: E cu putință, oare, ca o biată trăncăneală popească să scoată din țîțîni un asemenea filozof? De ce ii-o spulberați cu o singură suflare a gurii dumneavoastră? *(Pleacă.)*

FRANZ *(Se frămîntâ groaznic, în jilț. Lungă tăcere.)*

SLUJITORUL *(venind grăbit):* Amalia a fugit, contele nu poate fi găsit nicăieri.

DANIEL *(păşind îngrijorat):* Milostive stăpîne, o ceată de călăreți coboară în galop către puntea castelului, strigînd: Săriți, săriți! Satul întreg e în picioare.

FRANZ: Du-te şi pune să sune toate clopotele — toată lumea să îngenunche în biserică, să se roage pentru mine, să fie sloboziți toți întemnițații. Voi înapoia celor sărmani totul, îndoit şi întreit, făgăduiesc — dar

pleacă odată! — Cheamă duhovnicul să-mi dea dezlegare pentru păcatele mele ! — N-ai plecat încă?

(Larma se aude tot mai puternic.)

DANIEL: Dumnezeule, iartă, rogu-te, grelele mele păcate! Nu mai pricep nimic! Se potriveşte ca nuca-n perete! Aţi călcat veşnic în picioare sfînta rugăciune, mi-aţi azvîrlit în cap, de atîtea ori, cărţile de rugăciune şi chiar Sfînta Scriptură, cînd m-aţi prins, rugîndu-mă.

FRANZ: Destul, destul. — Vezi tu, moartea! — E prea tîrziu. *(Se aude larma făcută de Schweizer.)* închină-te, haide, închină-te!

14 **209**

DABTEL: V-am spus-» de fiecare dată — aţi nesocotit eu trufie rugăciunea, da, vedeţi prea bine, vedeţi piea bine I Cînd dă ananghia peste om, cînd se apropie euţitul de os —şi dumneavoastră sînteţi gata să dăruiţi toate comorile lumii pentru o mîn-gîiere creştinească ! Vedeţi aşadar? înainte mă ocă-raţi, acum culegeţi ce-aţi semănat. V-am spus eu.

FRANZ *(îmlrăţişîndu-l furtunos):* Iartă-mă, iubitul, nepreţuitul meu Daniel, comoara mea, iartă-mă! — Te voi înveşinînta minunat, din cap pînă-n picioare— dar închină-te, te voi împodobi ca pe un mire — închină-te — te voi... — dar închină-te, mă rog în genunchi înaintea ta — în genunchi mă rog. Dar lua-te-ar dracu... închină-te odată!

(Larmă pe uliţe; strigăte, ţipete, zgomote puternice.)

SCHW1IZKR *(din uliţă):* Daţi năvală! Loviţi! înjunghiaţi! Ucideţi, spargeţi totul 1 Văd lumină, acolo trebuie să fie.

FRANZ *(în genunchi):* Ascultă-mi rugăciunea, dumnezeule din ceruri! E pentru întîia oară — şi — pentru ultima—ascultă-mă, dumnezeule din ceruri !

DANIEL: Bunule dumnezeul Ce faceţi acolo? Asemenea rugăciune e nelegiuire.

(Mulţimea năvălind.)

MULŢIMEA: Hoţi! Ucigaşi! Cine face larma asta îngrozitoare, în miez de noapte?

SCHWEIZER *(tot de pe uliţă):* Goneşte-i îndărăt, prietene — e diavolul care vrea să-1 ia pe stăpînul vostru! — Dar unde-i Schwarz cu ceata lui? — înconjură castelul de jur împrejur, Grimm! Dă năvală la ziduri.

GRIMM: Aduceţi făclii aprinse — urcăm noi sus, ori se coboară el? — Voi azvîrli o făclie, să văd cum iau foc sălile castelului.

FRANZ *(înekinîndu-se):* Doamne dumnezeule, n-am fost un ucigaş de rînd— niciodată nu m-am ţinut de nimicuri, doamne dumnezeule!

DANIEL: Doamne, îndură-te de noi! Pînă şi rugăciunile lui sînt păcate!

(Pietre şi făclii aprinse sînt aruncate dinafară. Geamurile caisfărîmate. Castelul începe să ardă.)

FRANZ: Nu mă pot ruga, — aci, aci. *(Lovindu-şi pieptul şi fruntea.)* Atît de pustiu e totul — atît de uscat! *(Se scoală.)* Nu, nici nu vreau să mă rog — nu voi dărui cerului această biruinţă, iadul nu mă poate-mpinge la o asemenea batjocură.

DANIEL: Isuse! Fecioară Măria! Ajutor — mîntui-ţi-ne — castelul e în flăcării...

FRANZ : Ascultă, ţine spada asta, repede ! Străpunge-mă pe la spate, pînă-n măruntaie; nu vreau ca netrebnicii ăştia să-şi bată joc de mine. *(Focul se întinde tot mai mult.)*

DANIEL: Ferească dumnezeu, ferească dumnezeu! Nu vreau să trimit pe nimeni în ceruri, mai degrabă decît e orînduit, şi cu atît mai puţin în... *(Se îndepărtează cu grabă.)*

FRANZ *(priveşte ţintă după el, holbînd ochii înspăi-mîntat; după o tăcere):* In iad, ai vrut să spui — într-adevăr, începe să-mi miroasă şi mie a iad I— *(înnebunit.)* Voi sînteţi cînteceleşi văpăile iadului? Cum şuieră năpîrcile din străfunduri! Se urcă! Sfărîmă uşile. De ce şovăie oare... Acest vîrf ascuţit poate pătrunde-n mine ! — Porţile trosnesc— se prăbuşesc — numai o scăpare! — Ha! Cel puţin tu, îndură-te de minei *(Smulge şnurul de aur de la pălărie şi se sugrumă cu el.)*

(Schewizer,* cu *oamenii săi.)

SCHWEIZER: Nelegiuitule, unde eşti? — A fugit! — Atît de puţini prieteni avea? Unde naiba s-a ascuns jivina?

GRI M3C *(se împiedică de cciaviiz.):* Staţi! Ce zace-aici?
Laminaţi încoace, **SCH1T.LRZ:** \Te-a luat-o înainte! Vîrîţi săbiile în teacă. TJite-1 cum .zace, a plesnit! Ca un boit de cîi ne !

SCHWEIZER: Mort? Ce spuneţi? | A murit fără mine? Pliviţi, veţi vedea ce repede sare in picioare! *(11 zguduie.)* Hei, scoală, msi e un. tată de ucis.

GRIBCM : Nu te osteni degeaba! E mort de-a binelea!

SCHWEIZER *(se ici la o parte):* Da!... **E** mort.— Mergeţi şi spuneţi căpitanului: era mort, pe mine n-are să mă mai vadă, f *Iţi trage un glonţ în tîmplă.)*

SCENA 2

Decorurile ultimului tallou din actul IV. *B&trînul Moor* stînd pe o piatră. *Karl Moor* în faţa Iui. *Tîlhari* roind prin pădure.

KARL: Nu mai vine! *(Loveşte cu pumnul o piatră care scapără.)*

MOOR: Iertarea mea să-i fie osîndă — drept răzbunare — iubirea înzecită.

KARL: Nu, pe furiile sufletului meu! Nu poate fi aşa! Nu pot îngădui să fie aşa. Cumplita nelegiuire să fie tîrîtă cu dînsul în veşnicie! La ce mi-ar sluji să-1 ucid!

MOOR *(izbucnind în lacrimi):* Oh, copilul meu!

KARL: Cum? II plîngi— aci lingă turnul acesta?

MOOR: Indurare, îndurare! Vai *(frîngîndu-şi mîinile, foarte zbuciumat)* acum, copilul meu va fi judecat!

KARL *(înspăimîntat):* Care copil?

MOOR: O, ce-ntrebare-mi pui!

KARL: Bine, lasă, lasă!

MOOR: Venit-ai oare, să batjocoreşti groaznica mea jale?

KARL: Cuget înşelător! Nu lua în seamă vorbele mele!

MOOR: Da, am chinuit **pe** unul din fiii mei, se cuvenea deci ca celălalt fiu samă chirmie pe mine. Aici e mîna lui dumnezeu! O, dragul meu Karl! Dragul meu Karl! Cînd te voi vedea plutind în preajma mea, în veşmântul păcii veşnice! Iartă-mă! Iartă-mă!

KARL *(repede):* Te iartă. *(Foarte mişcat.)* Dacă mai e vrednic să fie numit fiul dumitale, trebuie să te ierte.

MOOR: O, cugetul lui prea înalt mă copleşea; dar voi păşi înaintea lui, amintindu-i lacrimile mele, nopţile mele nedormite, visurile ce mă chinuiau cumplit, îi voi îmbrăţişa genunchii, strigînd: păcătuit-am faţă de cer şi faţă de tine. Nu mai sînt vrednic să mă numeşti tată.

KARL *(foarte mişcat):* V-a fost foarte drag — fiul acesta de care vorbiţi?

MOOR: O, ştie cerul! **De** ce m-am lăsat orbit de uneltirile unui fiu hain! Eram preţuit drept bun părinte, printre ceilalţi părinţi. Copiii mei, nădejdile mele fără seamăn înfloreau minunat în preajma mea! Dar vai! Ceasuri de urgie — duhul necuratului pătrunse în inima celuilalt fiu; am crezut în această năpîrcă — amîndoi copiii fură pierduţi! *(îşi acoperă obrajii.)*

KARL *(îndepărtîndu-se):* Pe vecie pierduţi!

MOOR: Adînc simt acum ce mi-a spus Amalia; duhul răzbunării grăia prin gura ei: Zadarnic vei întin-de-n clipa morţii mîinile către un fiu; zadarnic vei năzui să cuprinzi calda mînă a dragului tău Karl; nicicînd nu va mai sta lîngă patul tău...

KARL *(îi întinde mîna, întorcîndu-şi faţa.)*

MOOR: De-ar fi mîna lui Karl! — Dar el zace în depărtata groapă, doarme somnul de veci; nu mai aude nicicum glasul jălaniilor mele! — Vai mie! să mor în braţele unui străin — fără un fiu, fără unul singur — să-mi închidă pleoapele...

KARL *(foarte zbideiicniaC):* Aetun, acura trebuie să... Acum... Lăsaţi-mă 1... *(Către tîlhari.)* Şi totuşi pot eu să-i dărui fiul înlăiit? — Nul Nu se cuvine s-o faci

MOOR: Cum, prietene? Ce tot murmuri !

KARL: Fiul tău— da, bătrînule. *(Cu o voce gîngavă.)* Fiul tău e pieriut de-a pururi...

MOOR: De-a pururi?

KARL *(privind cerul, c\t îngrozitoare strîngere de inimă):* Oh, cel puţin de această dată nu-mi lăsa sufletul vlăguit—măcar de astă dată, ţine-mi cugetul treaz 1

MOOR: De-a pururi, spui tu?

KARL: Nu mai întreba nimic! De-a pururi, îți spun...

MOOR: Străine! Străine! De ce m-ai scos din turn?

KARL: Cum adică?—Dacă acum i-aş smulge binecuvîntarea, dacă i-aş smulge-o hoţeşte şi m-aş strecura cu dumnezeiască pradă?! S-a spus doar că binecuvîntarea părintească nu-i niciodată pierdută...

MOOR: Dar Franz, pierdut este?

KARL *(îngenunchind înaintea bâtrînului):* Am sfărîmat zăvoarele turnului tău, dă-mi binecuvîntarea ta!

MOOR *(cu glas îndurerat)* : A trebuit să nimiceşti pe fiul meu, tu mîntuitor al părintelui! Dumnezeirea nu oboseşte iertînd, iar noi, viermi nevolnici, stăruim în mîniile noastre! *(îşi lasă mîna pe capul lui Karl.)* Să ai parte de fericire căci te-ai îndurat de mine!

KARL *(sculîndu-se mişcat):* Oh! — Unde-i cugetul meu bărbătesc! Ce sleit mi-e sufletul; pumnalul îmi scapă din mîini...

MOOR: Ce minunat este cînd frații trăiesc uniți laolaltă — precum roua ce picură din Hermon peste piscurile Sionului. Fii vrednic de asemenea desfătări, tinere drag, şi îngerii cerului îți vor însori slava. Această înțelepciune -— fie înțelepciunea căruntei0>i- tîmple — iar inima ta — fie inima copilăriei neprihănite 1

KARL: Oh., presimt această desfătare! Sărută-mă, dumnezeiescule bătrîn!

MOOR *(sărutîndu-l)r* Socoate că-i sărut părintesc ; aşa-1 socotesc eu. Iată-mi sărut fiul! — şi tu poți plîngeî

KARL: L-am socotit sărut părintescl — Vai mie, dacă-**1** aduc acum. *(Ceata de tâlhari purtînd pe Schweizer, păşeşte mută în convoi de doliu, cu capetele plecate* ***şi*** *eu fețele învăluite.)* Ceruri! *(Se dă îndărăt încercînd să se ascundă; ceata trece pe dinaintea lui; el n-o priveşte, lungă, tăcere. Convoiul se* ***opreşte.)***

GRIMM *(cu voce scăzută):* Căpitane!

KARL *(Nu răspunde, ci se dă mereu îndărăt.)*

SCHWARZ: Căpetenia noastră **dragai**

(Karl se dă mereu îndărăt.)

GRIMM: Nu sîntem vinovați! **KARL** *(fără să-i privească) :* Cine sînteți voi?

GRIMM: De ce nu te uiți la noi? Sîntem prietenii tăi credincioşi.

KARL: Vai vouă dacă mi-ați rămas credincioşi! **GRIMM:** Ultim rămas bun de la slujitorul tău

Schweizer! Niciodată nu se va mai întoarce. **KARL** *(sărind):* Deci nu l-ați găsit? **SCHWARZ:** Găsit, dar mort!

KARL *(repezindu-se voios):* Mulțumescu-ți ție, cîrmui-tor al firii. îmbrățişați-mă, copii! Indurarea — fie de-acum înainte legea noastră! Trecută-i şi-ncercarea asta. Totul — totul, trecut cu bine!

(Alți Tllhari, Amalia.)

TÎLHARII: Uiuu! Uiuu! Ce pradă! Straşnică pradă! **AMALIA** *(cu pletele flulurînd):* La glasul lui, învie morții 1 Auziți, strigătele lor! — Unchiul meu

e

3» viată... *în* codru] ăsta. Uade-i? Karl! Unchiule ! — Ah!

(Repeundu-se *câtrt* ***Htrîn.)*** **MOOIt:** Amalia! Fiica mea!

Amalia! *(O ține strîns în brățlșată.)*

KARL *(sărind înapoi]-.* Cine-mi **"trimite** în față acest clip?

AMALI.\. *(iescătiişindu-se, îl îmfcrâțişeazQ pe Karl cu gesturi exaltate):* E iarăşi al meu, stele din ceruri! E iarăşi al meu !

KARL *fsmulgîndu-se din brațe, se adresează, tîlharilor):* Haideți, plecăm! Iadul m-a trădat!

AMALIA: Mirele meu, mirele meu! Ți-ai ieşit din minți? A fost prea mare hucuria? De ce şi simțirea mea e-atît de săracă în acest vîrtej al desfătării, de ce rămîn atît de rece?

MOOR *(sculîndu-se)*: Mire? Fiica mea! Ce mire?

AMALIA: Pentru veşnicie! De-a pururi, de-a pururi, de-a pururi al meu! Oh, puteri ale cerului! Ajutați-mi să nu mă strivească această fericire ucigătoare !

KARL: Smulgeți-o de la gîtul meu! Ucideți-o! Uci-deți-1 şi pe dînsul şi pe mine! Şi pe voi pe toții Să piară lumea întreagă! *(Vrea să fugă.)*

AMALIA: încotro? Ce se petrece? Dragoste — veşnicie — fericire! Nesfîrşire! — Şi tu fugi!

KARL: La o parte, la o parte! — Cea mai nefericită dintre mirese! Priveşte tu însăți, întreabă-te pe tine, ascultă! —tu, cel mai nefericit dintre părinți! Lăsați-mă să fug, pentru totdeauna.

AMALIA: Sprijiniți-mă! Doamne dumnezeule, spriji-niți-mă ! Ce noapte îmi învăluie ochii! Fuge ! Fuge !

KARL: Prea tîrziu! Zadarnic! Blestemul, tată! — Nu mai întreba nimic. — Eu sînt, eu, eu — nedreptul blestem... Cine m-a momit spre locurile astea? *(Inaintînd cu spada scoasă către tîlhari.)* Cine dintre voi m-a momit să vin aici, făpturi ale iadului? Piei, Amalia!... Mori, tată!... Din pricina mea, pentru a treia oară!... Cei ce te-au mîntuit astăzi sînt tîlhari şi ucigaşi! Karl — fiul tău — este căpetenia lot ! *

(B£trînul Moer îşi dă sufletul.)

AMALIA *(încremenind ca o statuie. întreaga ceată este apăsată de ıtăcere înspăimîntăloare.)*

KARL *(năpustindu-se asupra unui stejar):* Sufletele acelora pe care i-am sugrumat, ameţiţi de dragoste — pe care i-am nimicit în somnul lor nevinovat; ale celor—ha, ha, ha! Auziți cum trosneşte pulberea peste aşternutul lăuzelor? Vedeți cum cuprind flăcările leagănul sugacilor? Iată făcliile de cununie, cîntările de nuntă; cel de sus nu uită ; cum ştie să înnoade totul! La o parte dar, desfătările dragostei! Nu-s pentru mine; mie doar chinurile! Asta-i răsplata!

AMALIA: E-adevărat, stăpîn al cerurilor, e-adevărat! Ce-am făcut, eu, mioară neprihănită! L-am iubit pe omul acesta.

KARL: E mai mult decît poate îndura un om. Am văzut moartea şuierînd prin mii de guri în jurul meu, fără să mă dau un pas îndărăt şi să-nvăț acum să tremur ca o muiere? Să tremur în fața unei muieri?! — Nu, o femeie nu poate îngenunchea bărbatul din mine! Sînge! Sînge! 0 clipă femeia m-a copleşit! — Voi bea sînge şi va trece. *(Vrea să fugă.)*

AMALIA *(căzîndu-i în brațe):* Ucigaşule, eşti diavolul? Eşti înger?! Nu mă pot despărți de tine.

KARL *(îmbrîncind-o):* In lături, năpîrcă-nşelătoare, vrei să-ți bați joc de un om înnebunit! —Voi călca în picioare silnicia destinului! — Oh! Plîngi? Oh, ce crude sînteți, voi astre dezlănțuite. Se preface că plînge ca şi cînd, pentru mine un suflet ar mai putea plînge! *(Amalia îl îmbrățişează.)* Ha! Ha! ce-i asta? In loc să mă scuipe, să mă gonească.! —Amalia, ai uitat? Şi tu ai uitat pe cine cuprinzi în brațe, Amalia I?

^MAlIA.: Iubit fără de seamăn, de nedespărțit!

KARL *(cu fața luminată de o fericire extatică):* Mă iartă, rnă iubeşte! Sînt neprihănit, precum azurul cerului, mă iubeşte!—Ja.duratoru.Ie din ceruri, plîngînd îți mulțumesc! *(Cade în genunchi şi pltnge-n hohot.)* Pacea sufletului meu s-a reîntors, nu mai sînt zbuciumat de chinuri; iadul a pierit! Priveşte, oh, priveşte! Şi făpturile iadului plîng, iar pruncii luminii îi îmbrățişează... *(Sculîndu-se, către tîlhari.)* Plîugeți şi voi! Plîngeți, plângeți — şi voi sînteți atît de fericiți! — Oh, Amalia, Amalia I *(Lung sărut, apoi râmîn într-o îmbrățişare mută.)*

UN TÎLHAR *(păşind înainte, mtnios):* Stai, trădă-torule! Dă jos brațele sau îți voi spune o vorbă să-ți vîjîie urechile, să-ți clănțănească dinții de groază. *(Intinzîndsabia între amîndoi.)*

ALT TÎLHAR BĂTRÎN: Aminteşte-ți de codrii Boe-miei! Auzitu-m-ai? Şovăi? De codrii Boemiei să-ți aduci aminte ! Om fără credință, unde-s jură-mintele tale? Ai uitat de rănile noastre? Noi ne-am bătut joc de fericire, de cinste, de viață, pentru tine; zid am fost pentru tine; scuturi împotriva loviturilor; ți-am păzit viața! N-ai înălțat atunci mîna jurînd nestrămutat că nu ne vei părăsi niciodată, aşa cum noi nu te-am părăsit? Om fără de cinste! Calci credința-n picioare? Vrei să pleci de lîngă noi, pentru smiorcăielile unei tîrfe?

ALT TÎLHAR: Ruşine, ruşine celui ce-şi calcă jură-mîntul! Duhul lui Roller, jertfit pentru tine; iată-1 silit să iasă din împărăția morților. Va urca din mormîntul lui uluit de becisnicia ta şi cu arma în mînă te va pedepsi.

TÎLHARII *(învălmâşindu-se, îşi sfîşie hainele):* Priveşte aici, priveşte aici, rănile astea le-ai uitat?

Tu eşti al nostru! Cu sînge le inimilor noastre te-am plătit; eşti şerSbul nostru, al nostru eşti, chiar dacă arhanghelul Minai! ar trebui să se încaiere cu Scaraoțchi! Vei rnărşălui cu noi! Jertfă pentru jertfă! Amalia — pentru ceata noastră !

KARL *(lăsînd să cadă mîna Amaliei):* S-a sfîrşit! — Am vrut să mă reîntorc la părintele din ceruri, dar dînsul a grăit: Nu se poate 1 *(Cu răceală.)* Sărman nerod, zadarnic am rîvnit. Cel încărcat cu prea multe păcate, mai poate păşi îndărăt către calea binelui? Cel încărcat cu prea multe păcate

niciodată nu mai poate face cale întoarsă; trebuia s-o ştiu de mult; linişteşte-te, îţi spun, linişteşte-te, aşa cere dreptatea. N-am vrut atunci cînd dînsul a vrut-o; acum o voiesc eu, dar n-o mai vrea dînsul. Aşa se cuvine! Nu! De ce mă priveşti astfel? N-are nevoie de mine! Făpturile lui sînt puzderie. De una se poate uşor lipsi şi aceea sînt eu! — Haideţi prieteni! **AMALIA** *(trăgîndu-l înapoi):* Stai! Stai! Părăsită din nou! Trage sabia şi îndură-te de mine! Loveşte-mă!... Ucide-mă! **KARL:** îndurare ! Nici în vizuina fiarelor!... Nu te ucid. **AMALIA** *(îmbrăţişîndu-i genunchii):* în numele dum-nezeirii, în numele îndurării omeneşti! Nu mai cer dragoste; ştiu că stelele destinelor noastre se-alungă învrăjbite! îţi cer doar moartea! — Părăsită, părăsită! Pricepe doar, întreaga grozăvie! Părăsită! E mai mult decît pot îndura. Nici o femeie nu poate îndura aceasta! Nu-ţi cer decît moartea! Priveşte cum tremură mîna mea! N-am destul curaj să mă ucid! Luciul tăişului mă înspăimîntă. Ţie ţi-e atît de uşor, atît de uşor. Ştii doar să ucizi cu măiestrie! Trage sabia şi sînt fericită! **KARL:** Vrei fericirea numai pentru tine? Pleacă, nu ucid femei!

AMALCA: A.şa, ucigaş ale! Nu ştii să omori decît pe cei fericiţi, pe cei să tui de viaţă-i ocoleşti! *(Tîrîn-du-se spre tîlhari.)* Atunci, înduraţi-vă voi de mine, voi ucenicii călăului! Privirile voastre pline de compătimire sînt însetate de sînge; ce mîngîiere! Maestrul vostru nu-i decît un lăudăros, becisnic şi vanitos!

KARL: Ce-ndrugi tu, muiere?

(Tilharii îşi întorc privirile.)

AMALIA: Nici unul nu-mi este prieten? Nici printre aceşti oameni nici un prieten? *(Se ridică.)* Atunci voi învăţa de la Didona[6] cum se moare! *(Dă să plece. Unul din tîlhari vrea s-o oprească.)*

KARL: Stai! Să nu cutezi! Iubita lui Moor nu trebuie să moară decît de mîna lui! *(O ucide.)*

TÎLHARII: Căpitane! Căpitane! Ce-ai făcut? Ai înnebunit?

KARL *(privind cadavrul cu ochii încremeniţi):* Da. Am nimerit bine. încă o tresărire şi s-a sfîrşit. Ei, acum, ia spuneţi! Mai aveţi ceva de cerut? Mi-aţi jertfit o viaţă, o viaţă care nici nu mai era a voastră; o viaţă de ruşine şi ticăloşie. Eu pentru voi am înjunghiat un înger. Priviţi! Priviţi! Priviţi! Sînteţi mulţumiţi?

GRIMM: Cu dobîndă ţi-ai plătit datoria! Ai făcut ce n-ar fi făcut nici un om pentru cinstea lui. Acum, să plecăm.

KARL: Tu ai spus-o! Nu-i aşa? Viaţa unei sfinte, pentru vieţile unor ticăloşi?! Schimbul e nepotrivit! Nu? Aşa vă spun. Dacă fiecare dintre voi ar fi dat pe mîna călăului care, cu un cleşte înroşit în foc, i-ar smulge carnea bucată cu bucată astfel încît caznele să poată dăinui unsprezece zile lungi de vară — tot n-ar cîntări cît lacrimile astea! *(Rîzînd amarnic.)* Răni—codrii Boemiei! Da, da, totul trebuie plătit, fireşte!

6 **Personaj din Eneida de Vergilius. Părăsită de Enea, Didona se sinucide (n. r.).**

SCHWARZ: Linişteşte-te, căpitane, vino cu noi. Priveliştea asta nu-i pentru tine. Du-ne mai departe !

KARL: Stai — înc-o vorba, înainte de-a pleca mai departe. Ascultaţi bine, voi unelte năprasnice ale pornirilor mele de fiară. Din clipa aceasta încetez să mai fiu căpetenia voastră! Plin de ruşine şi de groază, încetez să mai fiu sîngerosul vostru cîr-muitor, sub ocrotirea căruia vă socoteaţi îndreptăţiţi la toate nelegiuirile, spurcînd lumina cerească cu mîrşăviile beznei! Risipiţi-vă la dreapta şi la stînga — nu mai avem nimic de-a face împreună — în vecii vecilor!

TÎLHARII: Becisnicule! TJnde-s planurile tale ce zburau către culmi? Au plesnit ca nişte băşici de săpun la suflarea unei muieri?!

KARL: Oh, nătîng am fost, rîvneam să înfrumuseţez lumea prin cumplite cruzimi; să silesc legile să fie drepte prin fărdelegi; numeam aceasta: răzbunare şi dreptate. Mă încumetam, oh, pronie cerească — să merg în urma spadei tale, şi să îndrept acolo unde dînsa greşise părtinitoare. ■—■ Da... oh, cuget de copil înfumurat! — Iată că la marginea unei vieţi cumplite, îmi dau seama gata să urlu şi clănţănind din dinţi — că doi oameni ca mine ar nimici temeliile orînduielii omeneşti. Indurare pentru sărmanul băieţandru, care a vrut să ţi-o ia înainte ! Numai al tău e dreptul răzbunării. Tu n-ai nevoie de mîna omului. Nu mai stă,[1] fireşte, în puterea mea, să-mi recîştig trecutul. Ce-i sfărîmat, sfărîmat rămîne. Ce-am năruit nu se mai ridică niciodată. Mi-a mai rămas totuşi încă ceva, pentru a împăca legile, călcate în picioare — pentru a mîntui orînduiala terfelită. Toate acestea cer o jertfă, o jertfă prin care, măreţia lor neatinsă să poată fi din nou larg desfăşurată în faţa omenirii întregi. Eu sînt această jertfă, eu trebuie sâ moi pentru ele.

TÎLHARII: Luaţi-i spada—vrea să se omoare!

KARL: Nerozilor! Pe veci osîndiţi să fiţi orbi! Socotiţi voi foate că im păcat de moarte cântăreşte cît celelalte păcate de moarte? Socotiţi voi că armonia lumii ar avea ceva de eîştigat în urma unei atît de spurcate slutenii? *(Zvîrle la- picioarele tîlharilor urmele. Cu dispreţ.)* Viu se cuvine să mă aibă. Plee să mă predau eu însumi în mîinile justiţiei.

TÎLHARII: încătuşaţi-1! Şi-a pierdut minţile!

KARL: Nil! Nu mă îndoiesc că justiţia mă va afla la vreme; cînd puterea cerească o va voi; dar ar putea să mă înşface pe neaşteptate — în somn, ori din fugă, ori să mă silească cu spada, încolţin-du-mă, — şi atunci aş pierde singurul merit: de a fi murit prin vierea mea. Se mai cuvine oare să-mi tăinuiesc mai departe viaţa, asemeni hoţilor? De mult este dată pe seama paznicilor cereşti!

TÎLHARII: Lăsaţbl să plece! îngîmfarea lui e fără de margini! îşi jertfeşte viaţa, ca să se minuneze, prosteşte, întreaga lume. Deşertăciune!

KARL: Ar putea să se minuneze, din pricina mea? *(Stă o clipă pe gînduri.)* Mi-amintesc c-am stat de vorbă, pe cînd veneam încoace, cu un biet nenorocit, un sărman zilier, ce hrăneşte unsprezece copii. S-au

făgăduit o mie de ludovici de aur celui ce ar aduce viu, pe marele tîlhar. — Omului ăsta, îi pot fi de folos! *(Pleacă.)*